

OPPGAVE

Emnekode: SO330S

Kandidatnr.: 5

Navn: Christian Wiik Kynsveen

Rustet for fremtiden eller rustet hen?

- *Gjenspeiler de nye retningslinjene kompetansebehovet til barnevernspedagog- og sosionomutdanningen?*

Dato: 13.11.20

Totalt antall sider: 97

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	i
Forord	
Sammendrag	2
1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Kunnskaps- og kompetanseutvikling i barnevernet	7
2.0 Teoretisk tilnærming og sentrale begreper	9
2.1 Kompetanse	9
2.2 Kunnskap	10
2.3 Utvikling av kompetanse	11
2.4 Kunnskapsmodell for praksis i sosialt arbeid	12
2.4.1 Teoretisk kunnskap	12
2.4.2 Faktabasert kunnskap	14
2.4.3 Praksisbasert kunnskap	16
2.5 Kunnskap- og kompetansemål for fremtidige barnevernsarbeidere	17
3.0 Metode	18
3.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt	18
3.2 Kvalitativt forskningsdesign	18
3.3 Litteraturstudie	19
3.4 Narrativ litteraturstudie	20
3.5 Utvalgskriterier	22
3.6 Litteratursøk	23
3.6.1 Søkeprosessen	23
3.6.2 Kildekritikk	25
3.7 Tematisk innholdsanalyse	27
3.8 Min egen rolle som forsker	30
3.9 Datakvalitet	31
3.10 Reliabilitet	31
3.11 Validitet	32
3.12 Forskningsetikk	33
4.0 Funn og analyse	34
4.1 Behovet for økt kompetanse i barneverntjenesten	35
4.2 Et kunnskapsbasert barnevern	41
4.3 Kompetansemangler i barneverntjenesten – syv hovedkategorier	42
4.3.1 Helhetsperspektivet – Mangfoldet i samfunnet og samfunnsforhold	43
4.3.2 Kunnskap om barn og barns utvikling	44
4.3.3 Vurdering av omsorgskompetanse	45
4.3.4 Medvirkning og samtaler med barn og voksne	46
4.3.5 Juridisk kompetanse	47
4.3.6 Kritisk refleksjon over egen praksis	47
4.3.7 Barnevernets samlede kompetanse	48
4.4 Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagog- og sosionomutdanning	48

4.4.1 Retningslinje for barnevernspedagogutdanningen	49
4.4.2 Retningslinje for sosialt arbeid.....	53
4.5 Gjenspeiler de nye retningslinjene de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern?	55
4.6 Er kunnskap og erfaring nok?	61
5.0 Konklusjon	63
Litteraturliste	66
Vedlegg 1. Oversikt/beskrivelse over inkludert litteratur	1

Forord

Det å arbeide med litteratur på kompetanse i barnevernet har vært spennende og lærerikt. Prosessen frem mot et endelig produkt har vært givende, men også krevende. Jeg har gjennomgått et stort litteraturgrunnlag, og har måttet tatt mange valg og diskusjoner før en endelig problemstilling og det endelige produktet kan presenteres.

Over tid har jeg vært opptatt av og funnet det interessant å følge med på den offentlige debatten om kompetansemangler i kommunalt barnevern. En tjeneste jeg selv jobber i. Jeg har lest rapporter om svikt og svik, om ansatte som ikke har nok kompetanse og utdanninger som ikke utdanner kandidater i tråd med tjenestens kompetansebehov. Når det i 2019 kom nye retningslinjer for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen, bestemte jeg meg for at jeg ønsket å se på hvilken måte de nye retningslinjene tar hensyn til de påviste kompetansemanglene i tjenesten.

Det mangler ikke på litteratur som beviser kompetansemangler eller litteratur som beskriver politiske føringer, ei heller er det mangel på nasjonale reformer som har hatt som mål om å styrke kompetansen i barnevernet. For meg har det vært interessant og lærerikt å vurdere disse kompetansemanglene opp mot de nye retningslinjene, og på den måten undersøke om fremtidens barnevernspedagoger og sosionomer er rustet for fremtiden – eller rustet hen.

Jeg vil rette en stor takk til veileder Hilde Åsheim ved Nord Universitet for tålmodig og konkret veiledning.

En like stor takk må rettes til de som har hjulpet meg med å finne frem til dokumenter og lett i sine arkiver, og på den måten har bidratt til realisering av et ferdig produkt.

Tusen takk til min kjære Birgit, som har støttet meg, motivert meg og utfordret meg i prosessen.

Sandnessjøen – November 2020

Christian Wiik Kynsveen

Sammendrag

Kompetansen i det kommunale barnevernet har igjennom lang tid vært tema i en rekke offentlige utredninger. Forskning, en rekke offentlige utredninger og offentlige tilsyn har vist at kompetansenivået ikke er tilfredsstillende. Samtidig viser flere offentlige utredninger, artikler og tilsyn utfordringer med bachelorutdanningene som i dag kvalifiserer til arbeid i barnverntjenesten.

I dette prosjektet er forskningsspørsmålet:

«På hvilken måte tar de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen hensyn til de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern?»

Gjenspeiler de nye retningslinjene å være utformet i tråd med tjenestens kompetansebehov?»

For å undersøke dette nærmere har jeg søkt for å finne kunnskaps- og kompetanseområder som er endret i forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen. I mandatet som regulerer utarbeidelsen av nye retningslinjer heter det at retningslinjene skal utformes i tråd med tjenestens kompetansebehov, oppdatert og forskningsbasert kunnskap og være i tråd med sentrale politiske føringer og nasjonale reformer. Jeg har definert tjenestens kompetansebehov gjennom å belyse sentrale kompetansemangler i kommunalt barnevern og ved utdanningen, som påpekes i offentlige utredninger, tilsyn og forskning.

Jeg har i oppgaven skissert seks ulike områder som det er vist kompetansemangler på. Disse seks områdene er: *Kompetanse på helhetsperspektivet – mangfoldet i samfunnet og samfunnsforhold, kunnskap om barn og barns utvikling, vurdering av omsorgskompetanse, medvirkning og samtaler med barn og unge, juridisk kompetanse og kritisk refleksjon over egen praksis.*

Retningslinjene for barnevernspedagogutdanningen har en tydeligere barnevernfaglig ramme, mens sosionomutdanningen har et tydeligere fokus på mangfoldet og bredden i sosialt arbeid. For begge utdanningene er det et tydelig definert strengere krav til analysekompetanse, etisk bevissthet og juridisk kompetanse. I tillegg er det en definering av at begge utdanningene skal være knyttet til forsknings- og praksisbasert kunnskap i tråd med Trevithick (2008) sin kunnskapsmodell.

Funnene i dette prosjektet viser at retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionom utdanning fra 2020 har tatt hensyn til oppdatert og forskningsbasert kunnskap. Dette viser seg på bakgrunn av tjenestens kompetansebehov og svikt i tjenesten over tid.

1.0 Innledning

Gjennom mange år har det blitt presentert rapporter, tilsyn, offentlige utredninger og politiske føringer som viser kompetansemangler i barneverntjenesten. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017) har identifisert 24 ulike dokumenter fra 1982, som samtlige har fremhevet et behov for mer kompetanse i tjenesten. Dette er dokumenter i form av Stortingsmeldinger, Offentlige utredninger, Endringer i barnevernsloven, barnevernsreformer og rapporter fra ulike utvalg.¹ Mange tiltak har blitt foreslått, men mange har aldri startet opp. De siste årene har det pågått en endring i det kommunale barnevernet, både i forhold til organisering av tjenesten, kompetanseutvikling og bruk av kunnskap. Samtidig har flere forskere og tilsyn funnet betydelige mangler ved det faglige innholdet i bachelorutdanningene² som kvalifiserer til arbeid i barneverntjenesten, både til det teoretiske og det praktiske aspektet ved utdanningene

Forsking, politiske føringer, offentlige utredninger og tilsyn fra år 2000 til i dag har ført til en langvarig politisk satsning for å oppnå et kunnskapsbasert barnevern med styrket kompetanse. Det foreligger i dag utredninger om hvilken kompetanse som kreves i barnevernet og hvilke tiltak som må settes inn for å nå det foreslåtte kompetansekravet i 2031. (Barne- og familiedepartementet «høringsnotat- kompetanse i barnevernet (2020)»)

Samtidig som utredning av kompetanse i barnevernet har pågått, har det blitt gjennomført et utredningsarbeid for å utarbeide nasjonale retningslinjer for samtlige grunnutdanninger innen helse- og sosialfag. Disse retningslinjene skal definere sluttkompetansen for utdanningene og utgjøre en minstestandard for kompetanse. I starten av 2019 ble forskriftene om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen presentert.

Mitt engasjement i spørsmålet om hva som må til for å oppnå et kunnskapsbasert barnevern med styrket kompetanse har vokst frem parallelt med en langvarig politisk satsning. Jeg har siden gjennomføringen av bachelor i barnevern fulgt med i den politiske debatten og jobbet

¹ For eksempel; NOU 2000:12 Barnevernet i Norge – tilstands-vurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer. 5 NOU 2009:8 ”Kompetanseutvikling i barnevernet” 6 NOU 2012: 5 om bedre beskyttelse av barns utvikling. 7 Prop 106 L (2012-2013) Endringer i barnevernsloven, Stortingsproposisjon 73 L.

² NOKUT (2018 a og b)

aktivt med politisk påvirkning gjennom tillitsverv i Fellesorganisasjonen. Engasjementet for dette har blitt styrket de siste to årene etter at jeg begynte å arbeide i en liten barneverntjeneste, hvor jeg tar imot studenter.

Jeg har i den offentlige debatten, når det har vært vist til kompetansemangler i kommunalt barnevern, savnet en oversikt og en tydelighet rundt hvilke kompetansemangler som er funnet, og hva de funnene får av betydning for studentene som er fremtiden. På bakgrunn av Meld. St. 13 (2011-2012) ble det satt i verk et arbeid for å etablere et nytt styringssystem som skulle sørge for at studentene i helse- og sosialutdanningen forberedes på arbeidsoppgavene og arbeidsmåtene i fremtidens helse og velferdstjenester. Dette arbeidet inkluderte nye retningslinjer for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen, med mål om at retningslinjene skulle utformes i tråd med tjenestens kompetansebehov og brukerens behov for kvalitet i tjenesten, oppdatert og forskningsbasert kunnskap og sentrale politiske føringer.

Det er med bakgrunn i dette jeg ønsker å undersøke om de nye retningslinjene er i tråd med oppdatert og forskningsbasert kunnskap, kompetansebehov og kvalitet i tjenesten og om de baserer seg på sentrale politiske føringer og nasjonale føringer.

Forskningsspørsmålet som dette prosjektet er basert på og dets underspørsmål er i så måte:

«Hvordan beskrives kunnskaps- og kompetansemål i de nye retningslinjene for barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen?

Gjenspeiler de nye retningslinjene de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern?»

Fremstillingen av forskningsspørsmålet er gjort gjennom å innlede med en beskrivelse av barneverntjenestens rammer, noen sentrale barneverrettslige prinsipper og barneverntjenestens kontekst. Det gis også et utdrag over arbeid som er gjort i form av utredninger, forskning og tilsyn, over flere tiår, som samlet sett viser kompetansemangler og svikt i barneverntjenesten. Deretter defineres og klargjøres det for både kompetanse- og kunnskapsbegrepet, før Trevithick (2008) sin kunnskapsmodell blir presentert som det teoretiske rammeverket for prosjektet. Videre tydeliggjøres prosjektets metodiske ramme, noe som innebærer en beskrivelse av forskningsdesign, en fremstilling av litteraturstudie som metode og videre på kriterier ved utvalg, hvordan litteratursøket er gjort, selve søkeprosessen og kildekritikk, før jeg viser til hvordan de innsamlede dataene har blitt analysert og ulike forskningsetiske hensyn og vurderinger.

Funnene som er gjort i litteratur, drøftes opp mot de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen, for å hvordan kunnskaps- og kompetansemålene gjenspeiler de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern. Avslutningsvis oppsummeres prosjektets hovedfunn.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

For å skape en helhetlig kontekst og forståelse til sammenhengen i prosjektet, er det nødvendig å definere det overordnede formålet med det kommunale barnevernet. Formålet er definert i Barnevernloven §1-1, og viser til at det kommunale barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres utvikling og helse, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Barnevernloven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse samt at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår jmf. Barnevernloven §1-1. Lovteksten gir med dette et innblikk i kompleksiteten og omfanget i mandatet barnevernstjenesten har. Barnevernloven § 1-5 beskriver at barnet har rett på nødvendige tiltak når vilkårene for tiltak er oppfylt, samtidig som barnevernloven § 1-4, beskriver at tjenester og tiltak etter loven skal være forsvarlige. For kontaktpersonene i barneverntjenesten betyr dette at det stilles krav til at de skal kunne vurdere hvilke forhold barnet lever under og hva som skal til for å endre situasjonen. Rett hjelp til rett tid har lenge vært et uttalt mål i den offentlige debatten rundt kvalitetssikring i barnevernet. Dette stiller Forsvarlighetskravet i barnevernlovens § 1-4 stiller krav til at hver enkelt av landets kommuner skal utvikle og tilrettelegge for et tilfredsstillende barnevern når det kommer til kompetanse for å kunne møte og ivareta kompleksiteten i barnevernets ansvar og arbeidsoppgaver.

Det kommunale barnevernet er et krevende arbeidsfelt som stiller krav til bredt og kompleks kunnskap og kompetanse.

Trevithick (2008) hevder innledningsvis i sin artikkel at:

«Social work practice is a highly skilled activity and one that calls for an extensive knowledge base and considerable intellectual abilities» (Trevithick 2008, s.1212).

I år 2000 fremhevet Befring-utvalget i NOU 2000:8 at den som skal være kompetent på en troverdig måte innenfor barnevernområdet, må være i stand til å skape tillit, utøve faglig skjønn i komplekse og kritiske situasjoner, og samtidig være i stand til å iverksette og videreføre tiltak som best vil tjene de barna som er rammet.

Både helsetilsynet og riksrevisjonen har funnet svikt og mangler i barneverntjenestens arbeid, når det gjelder undersøkelse, dokumentering, oppfølging av tiltak og barns medvirkning. (Riksrevisjonen 2012; Statens Helsetilsyn 2012; Statens helsetilsyn 2008; Statens helsetilsyn 2017; Statens helsetilsyn 2019).

I 2009 kom NOU 2009:8 «Kompetanseutvikling i barnevernet», hvor det faglige innholdet i grunnutdanningene fikk stor oppmerksomhet, og det ble presisert 14 emneområder som ble anbefalt for å kvalifisere til arbeid i barneverntjenesten. Rett etter denne NOU-en ble presentert ble det satt ned et barnevernspanel, som leverte sin rapport i 2011.

Barnevernspanelet anbefalte å gjennomføre et kompetanseløft for ansatte i barneverntjenesten og at grunnutdanningene gjøres om til masterutdanninger. I 2012 kom NOU 2012:5 «Om bedre beskyttelse av barns utvikling» som anbefalte å forske mer på barnevernstjenesten, for å få mer kunnskap om hvordan en kompetanseheving i tjenesten bør iverksettes, slik at en når målet om å styrke kompetansen.

Stortingsproposisjon 73 L (2016-2017) hadde som hovedintensjon å overføre mer ansvar til barneverntjenesten. Proposisjonen viser også til en flerårig nasjonal satsning på kompetanseheving i barneverntjenesten og det fremkommer at det skal lages en nasjonal kompetansestrategi, etter som større ansvar gir større krav til kompetanse.

Barne- og familiedepartementet satt i gang, på bakgrunn av proposisjon 73 L (2016-2017) med en satsning på barnevernsfeltet gjennom det de kalte for kompetansestrategien for det kommunale barnevernet. Strategien skal spenne seg fra 2018-2024 hvor et av målene er å stille tydeligere krav til kompetansen i barneverntjenesten. Samtidig pågår det som følge av dette politiske fokuset i perioden 2017-2024 et kvalitets- og kompetanseløft i de kommunale barneverntjenestene. Kvalitets- og kompetanseløftet har som hovedmål å sikre at tiltakene som iverksettes skal bidra til at barn, unge og deres familier møter ansatte med høy faglig kompetanse og tjenester av god kvalitet.

I forbindelse med behandling av Meld. St 13 (2011-2012) «Utdanning for velferd – samspill i praksis» gav Stortinget sin tilslutning til flere forslag for å styrke kvaliteten og relevansen i helse- og sosialfaglige grunnutdanningene. Utviklingen av nye nasjonale retningslinjer for barnevernspedagog- og sosionomutdanningene startet høsten 2017 med mål om nye retningslinjer som skulle utformes blant annet i tråd med tjenestens kompetansebehov, oppdatert og forskningsbasert kunnskap og sentrale politiske føringer og nasjonale reformer. Retningslinjene ble fastsatt våren 2019 og skal følges fra og med studieår 2020/2021.

1.2 Kunnskaps- og kompetanseutvikling i barnevernet

Innledningsvis er det relevant å se på hvordan kunnskap- og kompetanseutvikling skjer i barnevernet. Relevante spørsmål her er hvem som er ansvarlig for utvikling av kompetanse i tjenesten og hvem som er ansvarlig for at det finnes et forsvarlig utdanningstilbud. Jeg skal definere dette nærmere for å skape en tydeliggjøring i rammer for teamet som undersøkes i dette prosjektet.

Barnevernloven § 2-1 beskriver at det er kommunene som har ansvaret for å sikre nødvendig opplæring av ansatte og tilstrekkelig kompetanse i barneverntjenesten. Dette betyr at kommunen har ansvaret for å legge til rette for etterutdanning, veiledning og konsultasjon blant ansatte. Lovteksten understreker samtidig personalets plikt til å delta på opplæringen som kommunen til enhver tid anser som nødvendig, jmf bvl § 2-1. Det er med dette tydelig at hver kommune har ansvaret for å sikre opplæring og tilstrekkelig kompetanse i barneverntjenesten.

Det kommunale ansvaret tydeliggjøres i internkontrollforskriften (Barne- og likestillingsdepartementet, 2005). Lovbestemmelsen sier at kommunen skal ha internkontroll for å sikre at kommunen utfører oppgavene sine i samsvar med krav fastsatt i lov eller i henhold til lov. Satsningen på internkontroll i kommunene hadde som mål å sette fokus på kvaliteten ved arbeidet barneverntjenesten utfører, og er i så måte et sentralt bidrag for å fremme utvikling av kunnskap og kompetanse i barneverntjenesten.

For å definere hvem som har ansvaret for at det finnes et forsvarlig utdanningstilbud som skal kvalifisere til arbeid i kommunal barneverntjeneste, må en se til barnevernslovens § 2-3. Herunder defineres det at staten ansvaret for at det finnes et forsvarlig utdanningstilbud samt at det gis forsvarlig veiledning til ansatte i barneverntjenesten.

Dette slår fast at det er kommunene som har ansvar for å sikre ansatte tilstrekkelig opplæring og kompetanse, mens det er staten som er ansvarlig for at det finnes et forsvarlig utdanningstilbud. I litteraturgjennomgangen som er gjort i dette prosjektet er det tydelig å se departementets satsning på styrkning av kunnskap og kompetanse i barneverntjenesten, med hovedfokus om å styrke og skape et forsvarlig utdanningstilbud som skal kvalifisere til arbeid i kommunal barneverntjeneste.

På slutten av 2019 kom Barne-, Ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir) med sin rapport «Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet». En av hovedkonklusjonene i rapporten er at mange som arbeider i barnevernet ikke innehar tilstrekkelig kompetanse til å

ivareta behovene barn, unge og foreldre som lever i utsatte livssituasjoner har. Utredningen slår også fast at rammene for å sikre kompetanse i barnevernet er langt mindre enn i andre sektorer. Rapporten konkluderer:

«Etter vårt syn tyder dette på at alvoret og kompleksiteten i barnevernets arbeid ikke har vært tilstrekkelig anerkjent i Norge» (Bufdir 2019, s 4).

På bakgrunn av denne utredningen sendte Barne- og familiedepartementet ut et høringsnotat i mars 2020, med flere forslag til endringer i barnevernloven med formål om å møte flere av utfordringene som er avdekket i barnevernet. Departementet foreslår en rekke tiltak for å styrke kompetansen i tjenesten som for eksempel et krav om mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå for personell i barneverntjenesten som skal utføre kjerneoppgaver og en intensjon om at studiekapasiteten i barnevernsfaglige masterutdanningen skal økes.

2.0 Teoretisk tilnærming og sentrale begreper

Temaet i dette prosjektet fordrer en nærmere beskrivelse av den teoretiske forståelsesrammen og sentrale begrepet. I dette kapittelet klargjøres begrepene kompetanse og kunnskap i en barnevernfaglig kontekst. Det gjøres også rede for begrepet kompetanseutvikling, før Trevithick (2008) sin kunnskapsmodell presenteres som prosjektets teoretiske ramme.

2.1 Kompetanse

I litteraturen brukes begrepet kompetanse for å definere en rekke kriterier som må være til stede for at barneverntjenesten skal utføre en god nok jobb. Det er kriterier som går på tjenesten, og det er kriterier som er tilegnet de ansatte. Begrepet er komplekst med ulik forståelse knyttet til. Jeg skal videre gjøre rede for noen forståelsesrammer rundt begrepet.

Begrepet har sitt opphav fra den latinske betegnelsen *competantia*, som referer til det å være funksjonsdyktig (Lai, 2013) eller betyr sammentreff eller skikkethet (Skau 2011) I NOU 1991:4 defineres handlingskompetanse som de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for å løse problemer eller oppgaver. I denne definisjonen slår Nilsen og Tønder (2013) fast at handlingskompetanse består av læringskompetanse, ferdigheter til å tilegne seg nye kunnskaper, fagkompetanse, innsikt i enkeltfag, sosial kompetanse, evne til samarbeid og mellommenneskelige forhold. I tillegg til metodekompetanse som er evne til å analysere en situasjon og bruke kunnskap til å løse oppgavene. (Hilsen og Tønder (2013)). Denne tenkningen legger til grunn at handlingskompetanse utvikles best i et læringsmiljø som inneholder både faglige og sosiale utfordringer og ikke minst der kompetansen utvikles i et samspill mellom teori og praksis.

Kunnskap, ferdigheter og evner, er kjernekomponenter i kompetansebegrepet på individnivå. (Asplan Viak og Fafo 2010). Kompetanse er:

«Å besitte nødvendige kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger for å mestre oppgaver og nå mål. Kompetanse erverves gjennom utdanning, opplæring, erfaring, og løpende kompetanseutvikling på arbeidsplassen og gjennom forskjellige etter og videreutdanninger» (Lai (2007) referert i Hilsen og Tønder (2013, s.8)).

Skau (2011) beskriver det å være kompetent med at man er skikket eller kvalifisert til det en skal gjøre, og det skal være et sammentreff mellom en persons skikkethet og arbeidskarakter.

Ifølge Saga Corporate Advisors 2001:5 kan kompetanse erverves gjennom utdanning, opplæring, arbeidserfaring og jevnlig kompetanseutvikling både på en arbeidsplass og

gjennom etter- og videreutdanning. I et sosialfaglig perspektiv har Damsgaard (2010) beskrevet realkompetansen som den samlede profesjonelle kompetansen, hvor en kan se at både faglig-, didaktisk-, sosial-, yrkesetisk-, endrings- og utviklingskompetanse inngår. Skau (2011) beskriver kompetanse som at noen har nødvendige kvalifikasjoner for å fylle en stilling, ivareta bestemte oppgaver, eller uttale seg i spørsmål.

Med dette kan en knytte begrepet kompetanse til de nødvendige kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger, som er nødvendige for å fylle en stilling og ivareta bestemte oppgaver. Innunder denne påkrevde kompetansen kan en trekke et bredt spekter av krav knyttet til den kompetansen som kreves.

2.2 Kunnskap

Begrepet kunnskap står sentralt når en skal definere hva fremtidige ansatte i barneverntjenesten skal inneha av kompetanse. Backe – Hansen (2009) viser til at begrepet endres i takt med samfunnets utvikling og kan sies og både være i stadig fornyelse, og er kontekstavhengig. Schön (1983) referert i Ferguson (2017) er opptatt av hvordan reflekterende prosesser i arbeidet fremmer praktikanter utvikling av kunnskap. Schön (1983) i Ferguson (2017) bruker begrepet «Reflection-in-action» og vil med det vise hvordan praktikerer i en aktuell situasjon reflekterer over egen erfaring, kompetanse og kunnskap, med mål om å finne den best egnede framgangsmåten for å løse situasjonen. Samtidig ble det utviklet et begrep «Reflection-on-action» som viser til hvordan praktikerer i etterkant av en situasjon reflekterer over valgene som ble tatt og sin egen handling, med sikte på å forbedre sin praksis ved å bevisstgjøre seg selv (Schön, 1982 referert i Storø, 2010).

Selv om man på denne måten evner å anvende kunnskap og refleksjon i hverdagen i en barneverntjeneste, betyr ikke det at en kan forklare hva som er gjort og hvorfor. Ferguson (2017) beskriver et begrep «Tacit knowledge» som beskriver at praktikerer kan fortelle om hva de tenker og reflekterer over. Dette begrepet viser til at det skal være en betydning av at mennesket sitter med mer kunnskap enn hva som er mulig å beskrive med ord. Denne kunnskapen fremstår som taus og implisitt, og en ser at dette er kunnskap som brukes ubevisst. Molander (1996) understreker at en finner tause aspekter ved alle kunnskapsformene man ser på, men at ingen kunnskap er helt taus. Han viser til begrepet «Kunnskap-i-handling» for å vise kunnskapsbegrepets aktive og levende sider. Dette begrepet ser jeg i sammenheng med Schøns (1987) referert i Ferguson (2017) begrep «Knowing-in-action.» Ifølge Molander (1996) skapes den levende kunnskapen ved at mennesket tilegner seg teoretisk kunnskap og erverver erfaring gjennom å utføre ulike arbeidsoppgaver.

Lai (2004) referer til kunnskap som «det man vet» (Lai 2004, s.49). Trevithick (2008) viser til en inndeling av begrepet kunnskap, men kaller dette for typer. Noen eksempler på ulike kunnskapstyper er formell kunnskap, teknisk kunnskap, proposisjonell kunnskap, prosessuell kunnskap, profesjonell kunnskap og taus kunnskap. Formell, teknisk og proposisjonell kunnskap referer til teoretisk og forskningsbasert kunnskap, mens prosessuell, profesjonell og taus kunnskap handler om kunnskap man tilegner seg gjennom erfaring. Disse kunnskapstypene skiller seg fra hverandre ved at den teoretiske og forskningsbaserte kunnskapen er basert på individuelle opplevelser og erfaringer fra praksis (Trevithick 2008). Skau (2004) beskriver teoretisk kunnskap som bestående av faktakunnskap og allmenn, forskningsbasert viten. Begrepet rommer både det faget krever, og utøvelsen av den.

2.3 Utvikling av kompetanse

Kompetanseutvikling er et begrep de fleste kjenner godt til, men som kan forbindes med ulikt innhold ut utfra ulike erfaringer. I tillegg er det ulike former for kompetanse som kan utvikles. Oterholm (2016) viser til at det er tre perspektiver som har vært mest fremtreden i forståelsen av læring av profesjonell kompetanse.

Behavioristisk perspektiv bygger på en forståelse av at kunnskap er objektivt gitt med grunnlag i empirisk erfaring og var lenge sentralt innenfor læringspsykologi. Læring kan oppfattes som at det skjer gjennom akkumulering av små kunnskapsbiter. (Dysthe 2001). En kan se at gjennom konstruktivismen kom et grunnleggende skifte i synet på læring. Læring ble mer og mer forstått som en aktiv konstruksjonsprosess og ut fra en slik forståelse skjer læring igjennom mottakelse av informasjon, tolkning og ved at det som læres knyttes sammen med det man vet. Mentale strukturer reorganiseres for å få innpass i den nye kunnskapen som er ervervet (Dysthe 2003 s. 42.).

Det sosialkulturelle perspektivet bygger på et konstruktivistisk læringssyn. Likevel legges det vekt på at kunnskap blir konstruert gjennom samhandling med andre. Dette perspektivet kan en gjerne se kritiserer kognitive teorier for å legge for entydig vekt på individuelle og mentale sider av læring (Dysthe 2003). Kunnskapen er innvevd i en samfunnsmessig sammenheng den ikke kan løsrives fra (Dysthe, 2003). Dette perspektivet har vært kritisert for å legge for lite vekt på kognitive disposisjoner og individuelle læringserfaringer og betingelser (Eraut 2004).

Skår (2010) viser til at nyere teorier om profesjonell læring kombinerer både kognitive og situerte perspektiver (Skår 2010, s.21), og problematiserer polariseringen mellom formell og uformell læring. Dette betyr at disse teoriene fremhever at kunnskap tilhører både personer,

felleskap og organisasjoner, og at det å forstå kunnskap ikke bare er knyttet til hvordan den direkte kan anvendes, men også til personens kognitive, viljemessige og følelsesmessige kapasiteter.

Når en da setter disse tre perspektivene sammen blir det ifølge Heggem (2010) klart at det er to begreper for læring som står sentralt. Læring som tilegnelse, og læring som deltakelse. Læring som tilegnelse av kunnskap relateres til behaviorismen og delvis til kognitivismen. Læring for deltakelse knyttes til det sosiokulturelle perspektivet.

Dermed kan en si at læring og etablering av kunnskap og kompetanse for arbeid i barneverntjenesten avhenger av god relasjon mellom kunnskap ervervet i utdanningene, og kunnskap ervervet i praksisforløpene, samt at det stilles underliggende krav til samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og praksisplassene for å etablere og sikre tilstrekkelig kompetanse. Praksis og læring i barneverntjenesten fremstår som sentralt for å sikre tilegnelse av relevant kompetanse.

2.4 Kunnskapsmodell for praksis i sosialt arbeid

En del av det å være kompetent eller inneha kompetanse, innebærer å ha relevant kunnskap og en evne til å kunne anvende denne kunnskapen i praksis. Trevithick (2008) har med bakgrunn i hvordan andre forskere har reflektert rundt selve begrepet kunnskap og egen praksiserfaring, etablert en modell som hun mener utgjør kunnskapsbasen i sosialt arbeid. Ifølge Trevithick (2008) er kunnskap i sosialt arbeid delt inn i tre deler som til sammen utgjør den samlede kunnskapsbasen. Denne kunnskapsbasen mener Trevithick (2008) er teoretisk kunnskap, faktabasert kunnskapsbasert kunnskap og praksisbasert kunnskap, som alle tilegnes gjennom utdanning og erfaring.

2.4.1 Teoretisk kunnskap

Trevithick (2008) beskriver den teoretiske kunnskap ved at hun skiller mellom tre ulike aspekter av kunnskapsformen. Dette være seg teorier som beskriver sosialarbeiderens forståelse av mennesker, situasjoner og hendelser, teorier og perspektiver som belyser sosialarbeiderens forståelser av roller, oppgaver og formålet ved sosialt arbeid, og teorier knyttet direkte til praksis. Med teoretisk kunnskap mener Trevithick (2008) kunnskap som belyser hvordan og hvorfor sosiale problem oppstår. Trevithick (2008) beskriver den teoretiske kunnskapen ved å dele den inn i tre ulike deler. Teorier som analyserer rollen, oppgavene og formålet med sosialt arbeid, teorier som belyser forståelse av mennesker, situasjoner og hendelser, og til slutt teorier som kan relateres til praksis.

Med denne tredelingen av teoretisk kunnskap fremhever Trevithick (2008) at sosialarbeidere må ha teoretisk kunnskap om sosialt arbeids formål, hvordan det sosiale arbeidet er organisert, og ha kunnskap om rollen som sosialarbeider og hvilke oppgaver denne rollen medfører. Sosialt arbeid er opptatt av menneskene i samfunnet og har som mål:

«å bedre livssituasjonene til klientene» (Hutchinson & Oltedal, 2003, s. 11).

Innenfor barnevern handler dette om å bedre og endre omsorgsbetingelsene til barn og unge som står i far for å utvikle helse- og utviklingsrelaterte problemer.

Sosialarbeidere må inneha kunnskap som belyser sosialarbeiderens forståelse av mennesker, situasjoner og hendelser (Trevithick 2008). Slike teorier kan bidra til å øke forståelsen av hvordan sosiale problem oppstår hos mennesker og hvordan en kan jobbe endringsskapende. Et eksempel på en teori som står sentralt i sosialt arbeid og barnevern er Bowlby (1982) sin tilknytningsteori som sier at et barn har en genetisk betinget tendens til å søke nærhet og tilknytning til sine nærmeste omsorgspersoner for å bli beskyttet mot fare. Kvaliteten på tilknytningen mellom barn og omsorgspersoner kan ha innvirkning på barnets utvikling. Ainsworth (1979) har ut fra en tilknytningsstudie kalt for fremmedromssituasjonen definert fire typer tilknytning, trygg tilknytning, engstelig-ambivalent tilknytning, engstelig-unntvikende tilknytning og desorganisert tilknytning. En stadig større mengde empiri er i ferd med å utdype og klargjøre sammenhenger mellom tilknytningsrelaterte traumer i barndommen og ulike psykiske lidelser. En utrykk tilknytning bør betraktes som en risikofaktor og trygg tilknytning som en beskyttelsesfaktor med tanke på videre psykososial utvikling. (Klette 2008)

Den psykologiske tilknytningsteorien legger opp til en forståelse om at tilknytningsproblemer oppstår på grunn av individuelle forhold ved barnets omsorgsbehov. Sosiale problemer tilknyttet mangler ved barnets omsorg kan også knyttes til kontekstuelle forhold. For å forstå hvordan dette henger sammen kan en se til Urie Bronfenbrenner (1979) sin teori om at mennesker og deres sosiale problem kan forstås ut ifra en utviklingsøkologisk modell. Modellen deler menneskers nettverk inn i mikro-, meso- og makrosystemer. I modellen beskriver Bronfenbrenner (1996) det gjensidige avhengighetsforhold mellom barnets biologiske forutsetninger og alle deler i et barns oppvekstmiljø. Han viser blant annet til hvordan genetiske, fysiske personlighetsmessige forhold, sammen med familiemessige forhold, skole, nærmiljø, vennekrets, samt samfunnsforhold og politiske forhold påvirker enkeltmenneskers utvikling enten i positiv eller negativ retning over tid. På mikronivå blir

barnet påvirket ved direkte samspill med de mennesker de omgås i nære relasjoner. På mesonivå skjer sosialiseringen gjennom gjensidig påvirkning mellom de ulike sosialiseringsskildene slik som skole og hjem. På makro nivå defineres de påvirkningene fra overordnede verdier, slik som ideologier, tradisjoner og kultur familien kan være en del av.

På bakgrunn av belastende faktorer kan barns omsorgsbehov bli utfordret på mikronivå. Dette kan handle om faktorer ved barnet selv eller forhold ved barnets foreldre eller venner. Dersom en eller flere av barnets nærmeste innehar en eller flere belastende faktorer kan det være med å påvirke barnets utvikling og sosial fungering. Et eksempel på dette kan være deprimerte mødre som kan utvikle samspillproblematikk fordi mødrene har vist lite interesse og følelser for barnet (Taraban et.al 2018).

Bronfenbrenners (1979) teori bidrar til å gi sosialarbeidere forståelse om at menneskets sosiale problemer kan oppstå både på grunn av individuelle og kontekstuelle forhold, nettopp på grunn av at menneskene barnet er i direkte kontakt med.

Trevithick (2008) trekker frem at sosialarbeidere må ha kunnskap til teori som direkte kan relateres til praksisfeltet. I sammenheng med den barnevernfaglige konteksten inkluderer dette forskjellige teorier og metoder som sosialarbeidere kan benytte i kontakt med barn, unge og deres foreldre. Dette ser jeg kan være modeller for å forklare barns samspill og tilknytning, eller modeller for å vise kompleksiteten i familiers utfordringer og livssituasjoner.

2.4.2 Faktabasert kunnskap

For å kunne utøve et godt arbeid må sosialarbeideren ifølge Trevithick (2008) besitte faktabasert kunnskap. Dette er beskrevet som kunnskap som er basert på faktaopplysninger og forskningskunnskap. Trevithick (2008) peker i sin modell på fem ulike områder som hun mener sosialarbeidere bør ha innsikt i, og være oppdatert på. Dette er: gjeldende lovgivning, politisk målsetning, organisering, kunnskap om hvilke personlige og sosiale problem som preger samfunnet, og kunnskap om ulike menneskegrupper.

I et barnevernfaglig perspektiv handler dette om å være oppdatert på forskning og fakta innenfor barnevernfaglige temaer. Det handler om å være oppdatert på lovgivningen som regulerer barnevernets oppgaver og organisering, men det handler også om å ha kunnskap om hvem brukerne av barnevernet er, og ha kunnskap om de sosiale problem som preger tjenestens brukere. En bør også ha kjennskap til departementets til enhver tid gjeldene målsettinger. Trevithick (2008).

Det å besitte faktabasert kunnskap om hvilke sosiale problemer som preger samfunnet og brukere av barneverntjenesten kan bidra til å gi barnevernsarbeidere innblikk i brukerens livssituasjon. Faktabasert kunnskap skapt gjennom forskning knyttet til for eksempel barnevernsbarn, barneverntjenestens tiltak, arbeidsmetoder og organisering vil gjøre barnevernsansatte mer bevisst over hva som fungerer i barnevernet og hva som ikke fungerer. I 2008 ble det gjort en longitudinell undersøkelse som viste hvordan det går med barnevernsbarn som voksne. Den viste at ettervern viste seg å være en svært sentral faktor for utvikling av en vellykket voksenkarriere (Claussen og Kristoffersen, 2008). Funnet i denne studien har bidratt til å gi en faktabasert kunnskap til barnevernet om at ettervern som tiltak kan ha en positiv effekt, og som igjen har bidratt til at rett til ettervern nå er lovfestet i barnevernloven³.

Forskning og statistikk knyttet til barnevernet gir barnevernsarbeidere faktabasert kunnskap om hvilke sosiale problemer som preger tjenesten. Statistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at barn mottar hjelp fra barnevernet blant annet på grunn av forhold i hjemmet, atferdsproblemer, psykiske lidelser eller rusmisbruk hos foreldre. Bufdir (2019) presenterer statistikk som viser at det i 2018 er utfordringer ved foreldrenes omsorg som er oftest årsak til barnevernstiltak.

Et forsøkt på å omsette faktabasert kunnskap kan være utarbeidelse av standardiserte maler. En av de mest brukte malene i barnevernet er Kvellos (2010) utrednings mal. Den er brukt for gjennomføring av undersøkelser etter bvl. §4-3. Denne malen er utarbeidet med utgangspunkt i faktabasert kunnskap fra empiriske studier om hvilke faktorer som forbindes med trygg og utrygg omsorgsutøvelse (Kvello 2010). Trevithick (2008) er en av de som advarer mot bruk av slike maler og faktabasert kunnskap, hvor en har en fasit og en tiltaksrekke basert på fasit. En skepsis til slike maler beror seg på det at noen barnevernssaker er såpass komplekse at det ikke alltid er passende å benytte den faktabaserte kunnskapen, samtidig som at det i mange barnevernssaker ikke vil være tilstrekkelig å kun benytte seg av faktabasert kunnskap for å finne frem til riktig hjelp til riktig tid. En av Trevithicks (2008) motargumenter til bruk av standardiserte maler er at faktabasert kunnskap bare er en av flere faktorer og som ikke må vektlegges for mye alene.

³ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

2.4.3 Praksisbasert kunnskap

Trevithick (2008) beskriver at praksisbasert kunnskap som en beskrivelse av hvordan sosialarbeideren erverver kjent kunnskap, anvender kjent kunnskap og hvordan sosialarbeiderens erfaringer kan generere og skape ny kunnskap. Praksisbasert kunnskap handler om hvordan kunnskap kan benyttes i sosialt arbeids praksis, med tanke på hvordan erfaringer fra praksis kan bidra til å skape ny kunnskap.

Som en del av den praksisbaserte kunnskapen trekker Trevithick (2008) frem viktigheten av personlig kunnskap og profesjonell kunnskap, i tillegg til bruk av teoretisk og faktabasert kunnskap. For mange utgjør de profesjonelle og personlige erfaringene man gjør seg et rammeverk som benyttes for å tolke nye erfaringer. Slik skiller man nye erfaringer fra hverandre og vurderer noen erfaringer som mer verdifulle enn andre (Trevithick 2008).

Trevithick (2012) deler den praksisbaserte kunnskapen inn i to deler, bruk av kunnskap og kunnskapsdannelse. Bruk av kunnskap handler ifølge Trevithick (2008) i stor grad om hvordan man aktivt benytter den teoribaserte, faktabaserte, personlige og profesjonelle kunnskapen som man sitter med til å komme frem til løsninger på brukernes sosiale problem. Det er altså ikke tilstrekkelige å besitte kunnskap, man må kunne relatere denne kunnskapen til praksis og reflektere over i hvilken grad ulike løsninger kan bidra til å løse et problem. Innenfor barnevernfeltet er det svært få problem som har en bestemt fremgangsmåte for å løses. Sakene er sjeldent identiske, og mange saker er svært komplekse og krever at man tenker grundig gjennom løsningen før en setter den i verk. (Rød, Iversen og Underlid, 2012). Her snakker vi om refleksjon som innebærer å analysere problemet og mulige løsninger gjennom formulering av mulig hypoteser, kritisk tenkning og skjønnsmessige vurderinger (Trevithick 2008).

Når det kommer til dannelse av kunnskap er det referert til at sosialarbeidere ikke bare tilegner seg og benytter seg av kunnskap, men de kan skape kunnskap gjennom sine praksiserfaringer (Trevithick 2008). Denne typen kunnskap handler om at man trekker sammenligninger og koblinger mellom teori og praksis for å se om sammenhengene ligner på hverandre. Trevithick (2008) definerer dette som å benytte den kunnskapen og de ferdigheter en har tilegnet seg fra tidligere situasjoner for å praktisere effektivt i nye lignende situasjoner.

Nå når denne kunnskapsmodellen er presentert, er det viktig å ha med seg at kunnskapstypene er likeverdig representert, men denne fremstillingen er ifølge Trevithick (2008) ikke alltid representativ i sosialfaglig praksis ettersom man ikke alltid benytter seg like mye av de

forskjellige kunnskapstypene. Det er ifølge Backe-Hansen (2009) ikke alltid at sosialarbeidere kan benytte forskningsbasert kunnskap ettersom den rett å slett ikke er tilstede, eller tilstrekkelig på alle områder innenfor barnevern.

Teoretisk, faktabasert og praksisbasert kunnskap er avhengig av hvilke oppgaver barnevernsarbeideren står ovenfor. Oppsummert kan en si at barnevernsarbeideren må ha kunnskap om de ulike tema som de møter på i sin arbeidshverdag (teoretisk kunnskap), samt vite at denne kunnskapen som en besitter er oppdatert og reel (faktabasert kunnskap) og vite hvordan denne kunnskapen kan benyttes i praksis for å kunne yte riktig hjelp til riktig tid (praksisbasert kunnskap).

2.5 Kunnskap- og kompetansemål for fremtidige barnevernsarbeidere

Det har siden høsten 2017 pågått et utviklingsarbeid for å utvikle nasjonale retningslinjer innen flere helse- og sosialfag. Deriblant barnevernspedagog- og sosionomutdanningen. Disse retningslinjene skal definere hvilken sluttkompetanse studentene skal sitte igjen med etter endt utdanningsløp. Bakgrunn for arbeidet er behandlingen av Meld. St. 13 (2011-2012) *Utdanning for velferd – samspill i praksis*, hvor Stortinget ga tilslutning til en rekke forslag for å styrke kvaliteten og relevansen til helse- og sosialfaglige utdanninger. Blant annet viste Meld. St. 13 (2011-2012) at kompetansen til nyutdannede kandidater ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer tjenestens kompetansebehov og brukernes behov for kvalitet i tjenesten.

Det er disse nasjonale retningslinjene som viser hvilken kompetanse fremtidige barnevernsarbeidere skal inneha, blant annet ved å beskrive hvilke krav som skal stilles til utdanningene og ved å utforme læringsutbyttebeskrivelser med forventet sluttkompetanse hos ferdige kandidater. Det er fastsatt i retningslinjene at læringsutbyttebeskrivelsene skal være inndelt i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Senere i oppgaven skal jeg komme inn på de konkrete kravene og målene i de nye nasjonale retningslinjene.

3.0 Metode

I dette kapittelet skal jeg innledningsvis presentere min vitenskapelige tilnærming, før jeg presenterer valg av studieform. Jeg skal beskrive prosessen ved datainnsamlingen og utvalget jeg har utført. Jeg redegjør for valgt analyseform og avslutningsvis diskuterer jeg de ulike forskningsetiske hensyn som må tas stilling til.

3.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt

Hermeneutikken regnes som en viktig forståelsesramme for samfunnsvitenskapelige studier. (Thagaard 2013. s.41). Hermeneutisk teori beskriver betydningen av å utforske en mening bak en handling. I dette perspektivet er det sentralt å tolke den andres budskap i en kontekst. Hermeneutikken utgjør forståelsesrammen for dette prosjektet, ved at jeg kombinerer hermeneutisk forståelse med et fenomenologisk vitenskapssyn, som tar utgangspunkt i antakelser om at realiteten er slik som aktøren oppfatter den. På den måten har jeg fått øye på den meningen aktøren tilegner egne erfaringer og fått informasjon om fellestrekk i ulik litteratur og forskning som slår fast kompetansemangler i barnevernet. Selve fenomenet som studeres er om de nye retningslinjene gjenspeiler det påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern. Det å se på hvordan kunnskaps- og kompetansemålene i de nye retningslinjene er beskrevet, kan gi grunnlag for å utvikle ny forståelse av fenomenet.

For å belyse min problemstilling har jeg måtte foreta en rekke valg knyttet til hvilken fremgangsmåte som ville vært mest hensiktsmessig å benytte. Metodevalg og problemstilling skal gå hånd i hånd og valg av metode må sees i sammenheng med hva en ønsker å finne ut av. Dalland (2014) viser til at valg av metode forteller noe om hvordan en bør gå frem for å innhente eller etterprøve kunnskap. Jeg har valgt et kvalitativt forskningsdesign, hvor jeg uttrykker i form av tekst, hvor resultatene presenterer som en fortolket tekst. Valg av forskningsdesignet er gjort ut ifra hvilket design som på best måte belyser problemstillingen på en faglig interessant måte, ettersom kvalitative data først og fremst er informasjon som beskriver et emne fremfor å måle det. I forskningen er jeg opptatt av å se helheten og dybden i det aktuelle emnet for å få frem forskningsresultater. På den måten har jeg fokusert på et bredt omfang av litteratur.

3.2 Kvalitativt forskningsdesign

Ifølge Thagaard (2018) har kvalitative metoder blitt mer og mer akseptert og benyttet innenfor samfunnsvitenskapene. Denne økende aksepten handler slik jeg ser det om en omforent forståelse av at kvalitativ forskning kan ha verdi også i samfunnsvitenskapene.

Thagaard (2018) beskriver at de kvalitative metodene preges av mangfold og variasjonsbredde, med flere ulike metodiske tilnærminger. Fellestrekket er slik det er beskrevet i Thagaard (2018) at de data forskeren analyserer, uttrykkes i form av tekst, hvor resultatene presenterer som en fortolket tekst.

Kvalitativ metode går dermed i dybden og legger vekt på betydning, mens en kvantitativ metode legger vekt på utbredelse og antall. Thornquist (2018) beskriver at forskning innenfor kvalitativ metode har som hensikt å skape forståelse for særtrekk, sammenhenger og mønster. Jeg har i dette prosjektet gått i dybden for å finne sammenhenger og mønster i litteraturen, de sentrale politiske føringene og nasjonale reformene.

Jeg har i denne oppgaven vært opptatt av å forstå og fortolke tekst, og ta grep rundt fakta som presenteres i tekstene jeg har analysert. Jeg har valgt en kvalitativ metode ettersom metoden ifølge Aveyard (2014) kan belyse nye aspekter ved allerede eksisterende forskning. Dette gjøres ved å samle inn aktuell forskning, systematisere informasjonen og deretter bruke den for å forklare et fenomen. Fenomenet skal kunne spores tilbake til den valgte problemstillingen. På samme måte gir kvalitativ forskning rom for å forske på enkeltfenomener, og på den måte trekke ut faktaopplysninger og lærdom, som igjen kan avdekke spørsmål som er verd å undersøke nærmere.

Det hadde vært mulig å belyse problemstillingen min på andre måter enn gjennom kvalitativ forskning, men jeg har valgt å gjøre en litteraturstudie ettersom det finnes flere omfattende studier som vil bidra til å belyse problemstillingen samt at jeg ønsker å få frem sammenhenger og mønster i litteraturen.

3.3 Litteraturstudie

Litteraturstudie er en omfattende studie som omhandler tolkning av litteratur innenfor et spesifikt tema. Aveyard (2014). Aveyard (2014) beskriver at målet med en litteraturstudie er å identifisere og kritisere eksisterende litteratur for å finne forskningshull i eksisterende litteratur. Jacobsen (2010) viser til at en leter etter kunnskap og teori innenfor et vist felt, og at hovedelementene en skal bygge oppgaven på er skriftlig kunnskap og kilder som andre har publisert, slik som rapporter, teori, fagbøker og forskningsartikler. Befring (2007) er opptatt av at litteraturstudier kan bidra til relevant forskning ved å oppsummere sentrale funn og konklusjoner, avdekke inkonsistenser funn, peke på problemstillinger som er lite forsket på og oppsummere hovedtendenser. På samme måte viser Grant & Booth (2009) at litteraturstudier ved å gjøre gjennomgang av publisert materiale, gir muligheter for å

undersøke nyere og aktuell litteratur. Forsberg og Wengstrøm (2013) beskriver at litteraturstudiens fremgangsmåte i høy grad defineres på bakgrunn av kritisk granskning, systematisk søking og analyse.

Ifølge Befring (2007) har litteraturstudier sentrale utfordringer ved at det i stor grad baseres på subjektiv skjønn. Med dette menes det at forskerens subjektive vurderinger og holdninger kan påvirke kilden på områder hvor den burde være objektiv. Likevel hevdes det fra Befring (2007) at litteraturstudier kan inneha en grunnleggende verdi dersom forskeren evner å mestre og vurdere kvalitet og troverdighet på litteraturen som blir gjennomgått, samtidig som forskeren har en tilstrekkelig fagkompetanse på området som det forskes på. Jeg har igjennom dette prosjektet forsøkt å være redelig og troverdig i litteraturen jeg har gjennomgått, gjennom å være tydelig på hva som er litteratur og hva som er mine vurderinger av sammenhenger og mønster i et litteraturomfang som har vært stort. Dette har vært krevende med tanke på å få presentert litteraturen på en oversiktlig og redelig måte.

Det finnes ulike former for litteraturstudie og de mest vanlige metodene er systematisk litteraturstudie, metaanalyse og narrativ litteraturstudie (Forsberg og Wengstrøm, 2013). Den systematiske litteraturstudien blir som oftest anvendt i vurderinger av effektspørsmål og har strenge krav til både problemstilling, formål og fremgangsmåte. Den systematiske metoden baserer konklusjoner på oppsummert forskning over mange enkeltstudier om et fast definert forskningsspørsmål (Forsberg og Wengstrøm, 2013). En metaanalyse er en statistisk teknikk for å slå sammen resultatene i flere inkluderte studier på en numerisk måte. Ifølge Forsberg og Wengstrøm (2013) anvendes metoden for å oppsummere effektstørrelsen av studier innenfor et smalt eller begrenset område. Når jeg har valgt å gjøre en litteraturstudie er det fordi det er litteraturen jeg har ønsket å studere, altså det som er undersøkt og skrevet om kompetansemanglene i barnevernet, ikke om kompetansemanglene i seg selv er reelle.

Denne litteraturstudien vil ha et narrativt utgangspunkt og jeg vil i påfølgende kapittel presentere metoden utfyllende.

3.4 Narrativ litteraturstudie

Aveyard (2014) viser til at det ikke er alle litteraturstudiene som handler om å evaluere effekten av et tiltak eller en behandling. Dermed trekkes det i teorien frem at narrativ metode vil være en hensiktsmessig metode når målet er igjennom spesifikke forskningsfunn å identifisere problemer og utfordringer.

Når en komponerer narrativer, reflekterer jeg og ser sammenhenger mellom hendelser og situasjoner. (Baumeister, Leary, & Salovey, 1997). I dette prosjektet har jeg i presentasjonen av litteraturen forsøkt å reflektere og se sammenhenger og presentert ulike mønster og litteratur som påpeker samme svikt, mangler eller områder innenfor kompetanse.

Når jeg skal skrive en narrativ litteraturstudie har jeg basert meg på subjektivt skjønn, noe som betyr at mine egne vurderinger er avgjørende. I dette ligger det at jeg systematisk har gått igjennom publikasjonene som finnes rundt temaet jeg har valgt, og deretter finner og trekker konklusjoner og sammenhenger. Befring (2007) viser til at det er forskerens vurderinger som er avgjørende i en narrativ litteraturstudie.

Ifølge Baumeister et al., 1997, har den narrative litteraturstudien blant annet hensikt å identifisere problemer og utfordringer i de spesifikke forskningsfunnene. Det å identifisere problemer og utfordringer i den empiriske litteraturen kan tjene en verdifull vitenskapelig funksjon etter som en kartlegging og en vurdering av kunnskapsstatus kan være en god ressurs for eksempel for en utdanningssektor som vil skaffe seg oversikt over et tema eller et fenomen. (Baumeister et al., 1997). Et annet viktig formål som er vist til av Baumeister et al., 1997, er å påvise forskjeller eller sprik som kan forekomme i ulike studiers tolkning. På den måten kan en narrativ litteraturstudie bidra til at feltet ikke blir ensidig fremstilt.

Metoden i en narrativ litteraturstudie handler om å søke i vitenskapelige originalstudier i relevante databaser, sammenfatte sentrale funn for så å vurdere funnene kritisk (Støren, 2013). Jeg har som hensikt i prosjektet sammenfattet og satt ulike kompetansemangler i kategorier for å skape en oversikt samtidig som jeg har forsøkt å gjøre det på en redelig måte ved stadig å vise til kilder. Til tross for at den narrative metoden ikke stiller like strenge krav til fremgangsmåte slik som systematiske litteraturstudier og metaanalyser, bør det likevel ifølge Green & Johnson (2006), vises til en viss systematikk i innsamlingen av studier, sammenfatning av funn og hvilke vurderinger som er gjort underveis. Jeg har vist i vedlegget til hvordan jeg har gjennomgått litteraturen, ved at jeg har satt funnene sammen i en tabell og gjort vurderinger i henhold til ulike kriterier som presenteres i de neste kapitlene. Jeg viser også hvordan jeg har gjort selve innsamlingen og hvordan jeg har holdt en systematikk i innsamlingen. Jeg skal med det gjøre rede for litteraturstudiens fremgangsmåte gjennom søkeprosessen til det endelige utvalget som er gjort. Dette for å styrke oppgavens validitet og reliabilitet.

3.5 Utvalgskriterier

En litteraturstudie har ifølge Befring (2007) ulike inklusjons- og eksklusjonskriterier som brukes for å ekskludere eller inkludere studier som dukker opp i søket etter studier. Hensikten med å ha ulike kriterier er å finne frem til de studiene som best kan karakteriseres som relevant for å svare på problemstillingen. Befring (2007) viser til at det vil være viktig å gjøre rede for hvordan en har gått frem og hvilke metoder som er benyttet, slik at andre skal kunne etterprøve arbeidet.

For å finne frem til ulike studier og forskning som skulle inkluderes i oppgaven foretok jeg valg om hvilke kriterier som skulle settes for det materialet som kom frem av søkeprosessen. Jeg valgte å benytte meg av tre databaser for funn av data. Oria ble valgt for å få tilgang til et bredt register av bøker, artikler og tidsskrifter. Google Scholar ble valgt for å gjøre søk som ikke kan dukke opp i Oria og for å frem et bredt spekter av akademisk litteratur. I tillegg gjorde jeg valg om å søke i Idunn som er universitetsforlaget plattform for fag- og forskningstidsskrifter, for å få tilgang til forskningstidsskrifter og artikler.

Jeg gjorde videre en avgrensning med å velge å gjennomgå litteratur fra 2000 og frem til 2020. Det betyr at litteratur publisert før 2000 ikke er gjennomgått. Dette for å avgrense omfanget av litteratur, og at det i år 2000 kom NOU «barnevernet i Norge» (2000) som jeg fant som et naturlig startpunkt for å få frem utviklingen i feltet. Jeg har for å videre avgrense omfanget av litteratur valgt å se på offentlige utredninger, tilsyn og forskning som setter søkelyset på kompetanse i kommunalt barnevern. Jeg har avgrenset her til ikke å gjelde statlig barnevern, eller til forskning som omhandler organisatoriske forhold.

En helhetlig oversikt over inkluderings- og eksklusjonskriterier jeg benyttet meg av, er som følger:

	Inkludert	Ekskludert
Databaser	Oria, Google Scholar og idunn	Andre databaser
Publikasjonstyper	2000-2020	Litteratur publisert før 2000
Fokus	Offentlige utredninger, tilsyn og forskning som setter søkelys på kompetanse i kommunal barneverntjeneste Litteratur som er referert til i de offentlige utredningene	Offentlige utredninger, tilsyn og forskning som fokuserer på statlig barnevern eller på organisatoriske faktorer. Tilsyn som ikke er landsomfattende.
Språk	Norsk og engelsk	Andre språk

3.6 Litteratursøk

Når en utformer en problemstilling og gjør metodevalg starter en sjelden uten noen form for forkunnskap og informasjon om de tema en ønsker å ta for seg (Halvorsen 2008, s 266). En viktig del av datainnsamlingen er å finne aktuelle dokumenter ifølge Grønmo (2004).

Søkeprosessen har jeg gjennomført i flere omganger, og startet med et bredt syn på litteraturen. Det betyr at jeg i starten hadde en søkestrategi om å samle et stort utvalg litteratur som sammenfalt med inkluderingskriteriene. Tidlig i prosessen søkte jeg etter en måte å søke på som var effektiv og som gav meg et bredt søkeresultat slik at jeg raskt kunne danne meg en oversikt over bredden i litteraturen. For å gjøre et bredt søk har jeg benyttet meg av søketeknikken trunkering. Trunkering kan brukes ifølge Kirkehei og Ormstad (2013) for å unngå å måtte skrive alle staveformer og endringer hver gang en søker i databasene. Dette betyr at en kan erstatte siste del av et ord med en stjerne. Denne søketeknikken har jeg brukt hyppig for å finne et bredt utvalg studier innenfor tema. Kirkehei og Ormstad (2013) beskriver fritekstsøk som tekstordsøk for å finne studier basert på tittel. Ordet kompetansemangler dukket opp i mange titler, på samme måte som kompetanse og barnevern.

Tidlig i søkeprosessen og i utforming av problemstillingen ble det klart for meg at offentlige utredninger (NOU) og tilsyn ville være sentrale dokument for å svare på problemstillingen. De tilsyn og offentlige utredninger som er brukt i oppgaven, kan finnes i vedlegg 1 og er søkt opp på Regjeringens dokumentliste som ligger tilgjengelig på nett. Rapport fra tilsyn som er gjort fra Statens Helsetilsyn er hentet fra deres oversikt over rapporter.

Grønmo (2004) beskriver at selve gjennomføringen av datainnsamlingen består av en systematisk gjennomgang av de tekstene som etter hvert velges ut for innholdsanalyse. Jeg har gjennomført og samlet materiale gjennom en systematisk gjennomgang for å finne tekster som velges ut for en innholdsanalyse. Dette er gjort ved å samle inn og gjennomgå tekstene, forså å velge ut innhold i tekstene som treffer og kan være med å svare på problemstillingen min. Grønmo (2004) beskriver videre at en vitenskapelig god datainnsamling krever en systematisk vurdering av tekstene som velges ut, samt en løpende vurdering av hvilke tekster som kan være relevante og fruktbare for å belyse problemstillingen.

3.6.1 Søkeprosessen

Tidlig i søkeprosessen ble det tydelig for meg at det fremkommer mye litteratur som på ulike måter peker på kompetansemangler i det kommunale barnevernet. For å søke etter å finne svar på om de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen

gjenspeiler påviste kompetansemangler i kommunalt barnevern, var det viktig for meg å belyse så oversiktlig som mulig, litteratur, forskning og tilsyn som peker på kompetansemangler. Jeg startet prosessen med å tenke over hvilke typer spørsmål jeg ønsket å finne svar på. Jeg laget meg kjernes spørsmål som helt innledningsvis i prosessen var «Hva er de sentrale kompetansemanglene i barneverntjenesten» og «Tar retningslinjene hensyn til disse?». Jeg brukte videre tid på å danne meg et klart spørsmål, som direkte svarer på det jeg ønsker å finne ut.

Det å beskrive hvordan en har gått frem i søkeprosessen, vil ifølge Befring (2007) bidra til å styrke studiens etterprøvbarehet. Søk i databasene med utvalgte søkeord har blitt gjennomført fra november 2019 til mai 2020. Jeg startet søkeprosessen ved å finne NOU`er (Norges Offentlige Utredninger) på regjeringen.no. Jeg valgte å starte med disse ettersom jeg ønsket å bruke offentlige utredninger som bakgrunn for å danne meg et bilde av helheten i utviklingen på barnevernsfeltet. Etter mitt syn vil NOU skape et godt helhetsbilde av den faglige utviklingen og samtidig oversikt over kompetanseutvikling som er gjort siden 2010 og frem til 2020, i henhold til inkluderingskriteriene mine.

Mange utredninger omhandler barnevernet som sektor og benevner og påpeker kompetansemangler på ulike nivåer, mens enkelte omhandler kompetansemangler spesifikt. For å avgrense omfanget har jeg benyttet meg av avgrensning av søk funksjonen på regjeringen.no`s egen avgrensningsmulighet. Herunder gjorde jeg avgrensninger på «tema» og tidsperiode slik at det sammenfalt med inkluderingskriteriene. Denne avgrensningen har gjort at jeg har sett igjennom totalt 29 utredninger hvorav 23 ble utelukket av ekskluderingskriteriene. De nasjonale tilsynene som er gjort av Statens Helsetilsyn ligger tilgjengelig på deres egen hjemmeside på nett. Også der finnes det en avgrensningsmulighet i søkemotoren deres. For å finne frem til tilsyn som var innenfor inkluderingskriteriene, ble det avgrenset på «tema» og tidsperiode.

For søk av litteratur er søkemotorer som Oria og Google Scholar brukt. Her besluttet jeg å anvende søkeord som «kompetansemangler» og «barnevern» for å dekke litteratur som har konkludert med kompetansemangler i barnevernet, i selve litteratursøket. Jeg inkluderte «kompetanse» og «barneverntjeneste» for å få frem bredden i et komplekst begrep, samtidig som jeg ønsket å få frem litteratur som viste hvilken kompetanse som kreves i barneverntjenesten.

Når jeg benyttet søkeordet «kompetansemangler barnevern» var det bare to treff som ikke var relevant. Søkeordet «kompetanse barnevern» gav meg 534 treff. Jeg avgrenset søket til å gjelde artikler og satt igjen med 398 treff. På Google Scholar søkte jeg først på «kompetansemangler barnevern» og fikk 89 treff, mens «Kompetanse barnevern» gav 8480 treff. «kompetansemangler kommunalt barnevern» gav 74 treff. «Kompetansemangler ansatte kommunalt barnevern» fikk 68 treff. Jeg har gjort søk for å finne internasjonalt litteratur på temaet. Jeg ønsket etter hvert å finne internasjonal forskning på det kulturelle perspektivet i barneverntjenesten, slik at det ble søkt på «Cultural competence in child welfare system» noe som gav 41 800 resultater. På oria gav samme treff 64 766 treff.

Disse treffene viste meg raskt at det var enorme mengder med litteratur på temaet. Det ble forsøkt avgrenset på Oria ved å velge litteratur fra fagfellevurderte tidsskrift. Dette gjorde at det ble 124 treff på søket «Kompetanse barnevern».

Alle søkeordene jeg har benyttet er kombinert med ordet «barnevern», det gjelder «kompetanse», «kompetansemangler» «mangel på kompetanse» «kompetansebehov», «kunnskapsbehov barnevern» og «kompetanseutvikling».

3.6.2 Kildekritikk

Formålet med kildekritikk er å vise at en er i stand til å forholde seg kritisk til det stoffet man velger å bruke i sin forskning (Dalland 2014). Hensikten er at leseren skal få ta del i de refleksjonene som er foretatt i forhold til litteraturens relevans og gyldighet i forhold til temaet som er belyst i denne forskningen. Jeg har i stor grad forholdt meg til offentlige dokumenter og utredninger, samt anbefalinger fra Barne-ungdoms- og familiedirektoratet.

Ifølge Grønmo (2004) er det i innholdsanalyser særlig viktig med kildekritikk ettersom kildene er avgjørende for forskningen. På samme måte er kildekritikk viktig gjennom datainnsamlingen. Grønmo (2004) viser til 4 kildekritiske vurderinger som må gjøres. Disse er tilgjengelighet, relevans, autentisitet og troverdighet.

Tilgjengelighet handler ifølge Grønmo (2004) om at kilder forskeren finner interessant ikke er tilgjengelig. Dette kan få konsekvenser for utformingen av undersøkelsen. I min studie har samtlige dokumenter og forskning vært tilgjengelig for alle. Det handler om offentlige dokumenter, forskningsrapporter og utredninger fra Bufdir. Når det gjelder studiebeskrivelser fra utdanningsinstitusjonene er også disse tilgjengelig for offentligheten på samme måte som Rethos dokumenter. Det er en rapport jeg har forsøkt å få innhentet uten hell. I flere av utredningene er det referert til en NOVA-rapport fra 2006 som heter «Kartlegging av det

faglige innholdet i landets barnevernsutdanninger.» Denne rapporten står beskrevet som «upublisert materiale» og jeg har vært i kontakt med NOVA som ikke kunne hjelpe med å fremlegge hvilken rapport dette handlet om.

Videre er det viktig å vurdere hvorvidt tilgjengelige kilder er relevante (Grønmo 2004). Det er samtidig viktig å vurdere om kildene er relevant til problemstillingen. Det har i gjennomgangen av litteraturen vært viktig å knytte funnene direkte til problemstillingen. Dokumentene som er gjennomgått er massive og jeg har gjennomgått mange. Jeg har hatt fokus på å finne relevansen for å løse problemstilling og forskningsspørsmål. Relevans har ifølge Grønmo (2004) også sammenheng med å etterspørre hvorvidt det er andre dokumenter som kan gi ytterligere kunnskap. I min gjennomgang har jeg forsøkt å samle inn samtlige offentlige dokumenter som omtaler kompetansemangler i barneverntjenesten. Det betyr at jeg kan ha oversett noen, eller at jeg har gått igjennom flere dokumenter, som etter gjennomgangen ble vurdert som lite relevant.

Ifølge Grønmo (2004) bør en stille spørsmål om dokumentene som gjennomgås er autentiske. Dette handler om å hvorvidt dokumentene er å anse som pålitelige og om dokumentet er det faktisk fremstår som. De dokumentene jeg har gjennomgått er vurdert som pålitelige og autentiske.

Det er ifølge Grønmo (2004) viktig å vurdere om dokumentene er troverdige samtidig som det er viktig å vurdere konteksten dokumentet er laget i, og på den måten gjøre en vurdering av formål med dokumentet, på hvilken bakgrunn det er skrevet og for hvilket formål.

Jeg har dermed vurdert hvert enkelt dokument ut i fra om dokumentene er publisert i et fagfellevurdert tidsskrift, eller en annen vitenskapelig kilde. Jeg har også vurdert om forskningsmetodene er godt beskrevet, hva som er formålet og utvalget med dokumentene.

Mye av litteraturen er offentlige dokumenter og tilsynsrapporter som er vurdert ut fra hvor relevant de er for å svare på problemstillingen.

De offentlige dokumentene er samtlige hentet fra regjeringen.no, mens tilsynsrapporter er hentet fra statenshelsetilsyn.no, utredninger og kartlegginger fra Bufdir er hentet på bufdir.no, og studiebeskrivelser er hentet fra utdanningsinstitusjonene direkte.

De offentlige dokumentene som er gjennomgått skisserer tydelig mandat. De innehar også tydelige ansvarshaver for dokumentet og hvem som har inngått i utarbeidelsen av dokumentene. Rapportene fra Statens Helsetilsyn innehar slik jeg ser det samme troverdighet,

med å ha et klart mandat for rapport, hvem som har bestilt tilsynene og hva tilsynet skal inneholde av problemstillinger. Utredninger gjort av Bufdir har på samme måte et klart mandat og hvem som har bestilt utredningene.

Forskningen som er gjennomgått har likeledes hatt et tydelig mandat og er utgitt. Jeg har forsøkt å benytte forskning som i seg selv har vært referert til i de offentlige dokumentene og utredningene. Jeg har også gjort søk på forskning som ikke er referert til i offentlige dokumenter og utredninger, men da med sterkt fokus på kildekritikk og troverdighet.

3.7 Tematisk innholdsanalyse

Ifølge Grønmo (2014) blir det i kvalitative studier analysert data etter hvert som de samles inn, og analysen blir på den måten mer dominerende etter hvert. Jeg har i prosessen med å samle inn data sett at analysen stadig blir mer og mer dominerende ettersom analysen stadig bygget på mer og mer data. I starten av, med lite analysert data, var det vanskelig å danne seg et bilde av hvordan analysen skulle bli, men mot slutten var det et mer helhetlig og tydelig svar på min problemstilling.

I en kvalitativ analyse er ifølge Tjora (2010) målsetningen å gjøre det mulig for en leser å få økt kunnskap på et saksområde som det forskes på uten at en selv må gjennomgå de dataene som ligger i prosjektet. I en litteraturstudie som denne vil en tematisk innholdsanalyse fungere godt som en sammenfattende tilnærming til litteratur som allerede foreligger på det valgte temaet (Aveyard 2014). Silverman (2013) beskriver at tematisk innholdsanalyse innebærer en gjennomgang av ulike tekster, hvor innholdet deretter tematisk kategoriseres og systematiseres. Aveyard (2014) ser på tematisk analyse som en simplifisert tilnærming til å oppsummere litteratur. Samtidig er dette en tilnærming som er godt egnet personer som ikke har lang erfaring med litteraturstudier. I og med at tematisk analyse har som målsetting å oppsummere og identifisere felles tema som fremkommer i litteratur, har jeg valgt dette som teoretisk ramme for mitt prosjekt. Jeg har i dette prosjektet hatt som målsetning om at lesere skal få økt kunnskap på området som omhandler kompetansemangler i barneverntjenesten sett opp mot de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen. Jeg har hatt som mål om at leseren skal oppleve en kategorisering og identifisering av litteraturen som oversiktlig og berikende, slik at forståelsen for hvilke kompetansemangler de nye retningslinjene for utdanningene bør ha tatt hensyn til raskt kan tilegnes.

Ifølge Braun og Clarke (2006) skiller tematisk analyse seg fra andre analyse former ved at den beskriver mønstre på tvers av kvalitative data. Dette gjør at denne kvalitative analytiske metoden er uavhengig av teori, noe Braun og Clarke (2006) beskriver ved;

«Thematic analysis is not wedded to any pre-existing theoretical framework, and therefore it can be used within different theoretical frameworks» (Braun & Clarke, 2006, s. 81)

Dette gjør at den tematiske analysen fungerer godt som et verktøy i kvalitativ metode ved at den gir detaljerte og rike resultat. Så bør det også nevnes at fleksibiliteten ikke bare har blitt sett på som en fordel, men også ifølge Braun og Clarke (2006) som å ha mangler på klare og bestemte retningslinjer for hvordan arbeidet skal gjennomføres.

Min studie er basert på hermeneutisk tilnærming, der jeg søker etter kunnskap om kompetansemangler og kompetansebehov i kommunalt barnevern. Dette gjøres ved å analysere og tolke artikler, forskning, utredninger, tilsynsrapporter og offentlige dokumenter. Braun og Clarke (2006) viser til at tematisk analyse er

«Compatible with both essentialist and constructionist paradigms within psychology».
(Braun & Clarke, 2006, s. 81)

Først nevnes det essensialisme, som refererer til når den tematiske analysen viser erfaringer, meninger og virkeligheten til forskningsdeltakerene, mens konstruktivisme referer til når den tematiske analysen er opptatt av:

«The ways in which events, realities, meanings, experiences and so on are the effects of a range of discourses operating within the society» (Braun & Clarke, 2006, s. 81)

Det gjør at jeg plasserer meg innenfor essensialisme, ettersom den tematiske analysen viser erfaringer, meninger og virkeligheten til litteraturen jeg har gjennomgått.

Braun og Clarke (2006) er videre opptatt av at forskeren må avgjøre hvilken analyse som skal gjennomføres. En tematisk analyse skal innebære at tema som identifiseres, kodes og analyseres må kunne direkte gjenspeile alt innhold i datamaterialet.

Gjennom en slik fremgangsmåte har jeg identifisert felles temaer som viser seg gjeldende flere steder i den utvalgte litteraturen. Den videre analysestrategien har handlet om å danne en forståelse av et fenomen ut fra empiriske analyser, et såkalt induktivt opplegg (Grønmo 2016). Det har vært en tidkrevende og omstendelig prosess hvor jeg har sett nytten av å

stoppe opp å danne meg et overblikk over helheten i det jeg har lest og analysert flere ganger. I disse stoppunktene har det samtidig vært nødvendig og nyttig å stille spørsmål til om den aktuelle litteraturen er med gir et meningsinnhold på en forsvarlig god måte.

Grønmo (2004) viser til at det ikke finnes en standardisert analyseteknikk for gjennomføring av analysen, men at fremgangsmåten for analysen bestemmes ut fra den spesifikke problemstillingen.

«Selve formålet med analysen er å utvikle hypoteser og teorier om bestemte samfunnsmessige sammenhenger eller å komme frem til helhetlig forståelse av spesifikke forhold» (Grønmo 2004 s. 261.).

Jeg har gjennomført den tematiske analysen i ulike steg. Jeg startet med å bli kjent med datamaterialet, hvor jeg fordypet meg i utvalget og leste grundig og tok notater, markerte og på den måten forsøkte å se etter mening og mønster i litteraturen. Jeg startet med å lage ulike koder som var konkrete nok til at jeg samlet innholdet i dem. Første koden jeg laget var «Juss», hvor jeg samlet alt av innhold som viste til svikt eller mangler i tjenesten som gikk på juss. På samme måte laget jeg kode som gikk på «utredning» og «vurderinger». Disse kodene ble etter hvert nært knyttet til analyse delen, hvor det viser seg at alle tre kodene var viktig i analysen over sentrale kompetansemangler, og vurderinger om de er tatt hensyn til i utarbeiding av nye retningslinjer for fremtidige studenter.

Videre laget jeg de første kodene, med liste over ideer og tanker til hvilket tema jeg har sett i datamaterialet. Disse kodene var etter å ha sittet igjen med mange koder, samlet i mer overordnede kategorier, slik som «kompetansemangler» hvor jeg listet opp alle kompetansemanglene som ble vist til i litteraturen. I den koden var det viktig at litteraturen viste til at det var nettopp en kompetansemangel, mens i koden «kompetansemangler – egen vurdering» listet jeg opp de manglene på kompetanse litteraturen beskrev, uten at de kalte det for kompetansemangler, altså at litteraturen ikke brukte ordet kompetansemangel i sammenheng med selve kompetansen. En annen kode jeg brukte i starten var «svikt i tjenesten». Et begrep som ble benyttet mye i litteraturen og som ble viktig for meg for å skille på kompetansemangler og svikt i tjenesten.

Så startet jobben med å utvikle og se etter hypoteser og sammenhenger i materialet og i temaene jeg hadde utarbeidet. Disse temaene gjøres rede for i analysedelen, men omhandler seks temaer; *helhetsperspektivet – mangfoldet i samfunnet og samfunnsforhold, Kunnskap om barn og barns utvikling, vurdering av omsorgskompetanse, medvirkning og samtaler med*

barn og voksne, juridisk kompetanse, kritisk refleksjon over egen praksis og barnevernets samlede kompetanse.

3.8 Min egen rolle som forsker

Jeg ser ulike utfordringer med min rolle som forsker i et prosjekt som har gjort kvalitativ innholdsanalyse, ettersom det som forsker er lett å påvirke både utvelgelsen og tolkningen av det datamaterialet jeg har jobbet med. Grønmo (2004) bekrefter dette når han er opptatt av at forskerens perspektiv kan påvirke utvelgelsen og tolkningen av tekstene. Dette kan ifølge Grønmo (2004) gjøre perspektivet ensidig og snevert. Forskerens perspektiv kan lede til at noe blir utelatt eller oversett fordi det ikke stemmer overens med forskerens eget perspektiv.

*«Tolkning er subjektivt, og det kan være fare for at tolkningen kan bli feilaktige»
(Grønmo 2004 s. 192.).*

Med dette er det ifølge Grønmo (2004) viktig å være klar over at sider av tolkningen kan overses eller utelates, og på den måten ikke bli drøftet fordi forskeren ikke er opptatt av det som fremkommer. Den viktigste måten å motvirke disse utfordringene på er å drøfte systematisk og ha fokus på ulike perspektiver.

Videre kan forskerens begrensede kildekritiske forståelse være et problem. For å sikre at dette ikke får konsekvenser er det viktig å vurdere teksten både i forhold til det som omtales i teksten, men også forhold ved teksten. For å sikre at forskeren ikke velger tekster som ikke er autentiske eller relevante (Grønmo 2004).

*«En måte å håndtere dette på er å legge vekt på å forstå tekstens innhold ut fra den konkrete situasjonen da tekstene ble utformet og formidlet, og i lys av forfatterens antatte intensjon, tekstenes sosiale funksjoner og lesernes mulige perspektiver»
(Grønmo 2004 s. 193.).*

For meg har det vært viktig å være kritisk til egne tolkninger med ønske om å gjøre denne oppgaven så oversiktlig som mulig ved å være tydelig i kildebruk, hva som er vurderinger, tolkninger og beskrivelser fra andre. Jeg har hatt fokus på dette ved at jeg i analysedelen har forsøkt å være tydelig på hvor mine tolkninger fremkommer og hvor det er beskrivelser, vurderinger og tolkninger fra andre.

Det er viktig å presisere at jeg har arbeidet i barnevernet i flere år, og på den måten har jeg med mine egne erfaringer og forståelse inn i forskningen. Jeg har kjent at noen utfordringer

har vært nærmere min hverdag enn andre, og jeg har forsøkt og ikke la det hindre mitt fokus på problemområder som jeg i mindre grad kan kjenne meg igjen i.

Med denne forskningen har jeg hatt som mål å se påviste kompetansemangler i kommunalt barnevern opp mot nye retningslinjer for utdanningene som skal utdanne fremtidens barnevernsarbeidere. Mine forkunnskaper og mine erfaringer med arbeid i feltet over mange år samt mine egne meninger og tolkninger til implementering av tiltak og annen diskusjon kan være relevant. Jeg har forsøkt å ha gjennomgående fokus på hva som er tekstens innhold ut fra den konkrete situasjonen teksten ble utformet i. Det har ikke alltid vært like enkelt ved at det ikke alltid har vært presentert eller åpenbart hva som er forfatterens intensjon.

Eksempler på dette kan være politiske føringer, hvor mye av teksten oppleves som sammensatt fra annen litteratur uten at det foreligger klare tiltak eller anbefalinger som er i direkte sammenheng med det som presenteres i teksten.

3.9 Datakvalitet

Det kan slik jeg ser det være utfordrende å definere fakta og gitte sannheter i samfunnet vi lever i. Likevel er det noen krav til vitenskapen som hjelper oss mot å bygge teorier og skape nye forståelsesmodeller i samfunnet.

Grunnlaget for å undersøke samfunnsmessige forhold ligger ikke kun i ren teori, men også i sitt grunnlag i empiriske undersøkelser (Grønmo 2016). Dette forstår jeg også som data. Et datagrunnlag som legges til grunn for å belyse en problemstilling må være av en viss kvalitet. Grønmo (2016) mener at disse kravene ikke nødvendigvis trenger å være absolutte, men at de alltid må sees opp mot hvilken problemstilling man skal se nærmere på.

For å øke kvaliteten på datamaterialet har jeg konsekvent vist til hvor dataene som er brukt er samlet inn og at dataene er hentet inn for å belyse den aktuelle problemstillingen. Videre har jeg ved å lage en oversikt over hvert enkelt datagrunnlag økt kvaliteten på datagrunnlaget som arbeidet mitt er basert på. Se vedlegg 1.

3.10 Reliabilitet

Reliabilitet forteller generelt noe om graden av samsvar mellom data som er innhentet om et bestemt fenomen. Grønmo (2016 s, 242). Befring (2007) beskriver reliabilitet som å se etter målefeil i datamaterialet forskeren legger til grunn for sin analyse. Dette handler med andre ord om å se om det finnes noe i datamaterialet som kan tyde på at det har vært metodiske svakheter under datainnsamlingen i min studie som gir store variasjoner i datagrunnlaget. Da

forstår jeg det som variasjoner som ikke skyldes fenomenet man måler eller ser etter, men andre sider en ikke har tatt høyde for.

For å vurdere reliabiliteten i kvalitativ forskning er det ifølge Grønmo (2004) slik

«At de empiriske funn som representeres er basert på data om faktiske forhold, og at disse data ikke bygger på forskerens rent subjektive skjønn eller skyldes tilfeldige omstendigheter under forskningsprosessen, men er innsamlet på en systematisk måte og i samsvar med etablerte forutsetninger og framgangsmåter i det undersøkelsesopplegget som er benyttet» (Grønmo 2016 s. 229.).

Jeg har strevd etter å være kritisk til min egen forståelse og tolkning gjennom prosessen. Dokumentene er etter mitt syn gjennomgått grundig og flere ganger for å styrke reliabiliteten i undersøkelsen. Spesielt de offentlige dokumentene er omfattende og krevende å gjennomgå, men de er gjennomgått med vekt på prinsippene om tilgjengelighet, relevans, autentisitet og troverdighet.

3.11 Validitet

Ifølge Befring referert i Grønmo (2016) er den teoretiske definisjonen av validitetsbegrepet knyttet til hva det er forskeren har til hensikt å undersøke, men den operasjonelle definisjonen sier noe om hva forskeren faktisk har undersøkt.

«Dersom det er stort samsvar mellom disse to, tyder det på at validiteten er høy i undersøkelsen» (Grønmo 2016 s. 252.).

Ifølge Grønmo (2004) viser validiteten i hvilken grad undersøkelsesopplegget egner seg til å samle inn data som er relevante for problemstillingen i en bestemt studie. Med dette forstår jeg at validitet har med hvordan undersøkelsesopplegget er utformet. Grønmo (2004) viser til at validiteten i forskningen er i første rekke relatert til utvelgelsen av typer informasjon, i tillegg til valg av fokus og tema, samt utforming av opplegg for datainnsamlingen. Dersom validiteten er lav er ifølge Grønmo (2004) undersøkelsesopplegget lite treffende og avdekker noe annet enn det problemstillingen omhandler.

Grønmo (2004) viser til at det er umulig å oppnå perfekt validitet i samfunnsvitenskapelige studier.

«Den viktigste fremgangsmåten for å sikre validitet er å foreta systematiske og kritiske drøftinger av undersøkelsesopplegget, datainnsamlingen og datamaterialet» (Grønmo 2004 s. 237.).

Så er det viktig å nevne at data med høy reliabilitet kan ha svak validitet. Dette skjer ifølge Grønmo (2004) dersom dataene er lite relevante for forskningen og det vil innebære at validiteten er lav, til tross for høy reliabilitet. Dette skjer i mine øyne dersom pålitelige data er lite egnet til å belyse den aktuelle problemstillingen.

For å styrke validiteten har jeg gjort kritiske drøftinger av datainnsamlingen, hvor jeg har vist til inkluderings- og ekskluderingskriterer, samt at jeg har sikret at det er samsvar mellom det som er hensikt å undersøke og hva jeg faktisk har undersøkt. Jeg anser at det datamaterialet jeg har valgt ut er i sterk tilknytning til å svare på problemstillingen. Likevel er det slik at det utvalget jeg har gjort av datamateriale er en vurdering og en tolkning fra min side på hva som er relevant, samtidig som jeg har gjort et bevisst valg om å inkludere samtlige offentlige utredninger som omtaler kompetansesvikt i barnevernet. Jeg kan på ingen måte utelukke at det ikke finnes andre offentlige utredninger enn de jeg har gjennomgått som omtaler kompetansesvikt i barnevernet, eller at det finnes relevant forskning som jeg ikke har tatt med. Jeg har altså gjort et utvalg av data som jeg mener er i direkte samsvar med å svare på problemstillingen.

3.12 Forskningsetikk

Ifølge Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (2016) viser begrepet forskningsetikk til et mangfold av verdier, institusjonelle ordninger og normer som bidrar

«Til å konstituere og regulere vitenskapelig virksomhet» (Den nasjonale forskningsetiske komite 2006 s. 5.).

Grønmo (2004) viser til at forskningsetikk er et sett med normer som skal sikre at den vitenskapelige virksomheten er moralsk forsvarlig. Forskningsetikk kan ifølge Grønmo (2004) være en form for anvendt etikk.

Forskningsetikk handler om å anvende moralsk dømmekraft for å sikre at forskningen jeg jobber med følger de etablerte regler og normer for vitenskapelig virksomhet. Ikke minst handler forskningsetikk om min refleksjon over hvorvidt forskningen kan, eller vil få innvirkning på andre mennesker og institusjoner. Det har ikke vært nødvendig for min del å innhente etisk godkjenning ettersom jeg ikke har benyttet meg av intervju eller personrelaterte dokumenter. Likevel har jeg etterstrebet å vise redelighet og nøyaktighet i forhold til min presentasjon og vurdering av andre forskeres arbeid eller kilders opprinnelse, ved å være tydelig i kildebruk og oppgi kilder der det har vært behov.

4.0 Funn og analyse

I dette kapitlet presenteres funn og analyse av disse. Kapitlet er delt inn i fem hoveddeler med underordnede kategorier. I første del presenteres det litteratur som viser behov for økt kompetanse i kommunalt barnevern. I andre del presenteres det en samlet målsetting fra litteraturen rundt det å skape et kunnskapsbasert barnevern. I tredje del presenteres det seks ulike delområder datagrunnlaget viser at det er behov for mer kompetanse på, før det i fjerde del vises hvordan kunnskaps- og kompetansemål beskrives i de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionom utdanningen. I siste del presenteres mine vurderinger på hvorvidt de nye retningslinjene gjenspeiler å være utformet i tråd med tjenestens kompetansebehov.

Hensikten med kvalitative analyser er ifølge Grønmo (2004) å komme frem til en helhetlig forståelse av spesifikke forhold, eller å utvikle teorier og hypoteser om bestemte samfunnsmessige sammenhenger. Mitt formål med denne analysen er å skape en så helhetlig forståelse som kan i et prosjekt som dette, for de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevernet og om de nye retningslinjene for utdanning innen barnevernspedagog og sosionom tar hensyn til disse.

Ifølge Oterholm (2016) har det skjedd en omfattende profesjonalisering av barnevernets arbeid gjennom de siste tiårene. Parallelt med dette har det blitt diskutert hvilken kompetanse de som arbeider i barneverntjenesten skal ha, og hvordan denne på best mulig måte kan tilegnes. Det har vært gjort flere offentlige utredninger som blant annet Barne- ungdoms og familiedirektoratet har stått ansvarlig for. Bufdir (2019) slår fast at:

«Kompetansen i barnevernet har, gjennom flere tiår, vært tema i en rekke offentlige utredninger, og meldinger. Samtlige av disse har vist at barnevernet trenger et kraftig kompetanseløft, men de foreslåtte tiltakene har i liten grad blitt fulgt opp» (Bufdir 2019 s. 3.).

Videre peker Bufdir (2019) på at deres utredning viser at:

«Det mangler tilstrekkelige krav og tiltak som sikrer at barnevernet har tilgang på kvalifisert kompetanse» (Bufdir 2019 s. 3.).

Videre skal jeg presenterer litteratur som viser behovet for økt kompetanse i kommunalt barnevern.

4.1 Behovet for økt kompetanse i barneverntjenesten

Vurderinger rundt kompetanse og barneverntjenesten har lenge vært på agendaen i den offentlige debatten. I en oversikt fra Bufdir (2017), viser 24 ulike dokumenter fra 1982 til i dag, i form av Stortingsmeldinger, Offentlige utredninger, Endringer i barnevernsloven, Barnevernsreformer, rapporter fra ulike utvalg og andre utredninger, som alle direkte eller indirekte tar for seg betydningen av, og behovet for tilstrekkelig kompetanse relatert til barneverntjenester. Felles for alle disse er altså at de fremhever betydningen av kompetanse og viktigheten av mer kompetanse i barneverntjenesten.

Gjennomgangen av litteraturen gjort i dette prosjektet bekrefter langt på vei at kompetanse har vært et diskutert tema i offentligheten også fra år 2000 frem til 2020. En samlet vurdering av dokumentene viser at det er behov for økt kompetanse for arbeid i barneverntjenesten. Siden høsten 2017 har det pågått et stort utviklingsarbeid for å utvikle nasjonale retningslinjer innen helse- og sosialfag, og herunder barnevernspedagog- og sosionomutdanningen. Hovedmålet med utviklingsarbeidet har vært å styrke kvaliteten og relevansen i utdanningene. Jeg skal videre presentere forsknings som viser til behovet for utviklingsarbeidet som ble startet i 2017 samt viser behovet for å styrke utdanningene som kvalifiserer for arbeid i barneverntjenesten.

Arnesen og Næss (2000) leverte en rapport som så på personellsituasjonen i sosialtjenesten og barneverntjenesten. Rapporten hadde som formål å belyse ulike sider ved personellsituasjonen i sosialtjenesten og barneverntjenesten. De beskriver et kompetansegap mellom den kompetansen barnevernspedagoger og sosionomer ervervet seg i utdanningen, og de behovene praksisfeltet har for kompetanse. Arnesen og Næss (2000) undersøkte i hvilken grad de uteksaminerte kandidatene har den typen kompetanse som kreves på ulike områder i barneverntjenesten. De kartla 36 ulike kompetanseområder, som omfatter både teorikunnskaper og praktiske ferdigheter knyttet til sosialfaglig arbeid, men også mer personavhengige ferdigheter som man kan si er relevant for hvilken som helst utdanning. Teorikunnskaper og praktiske ferdigheter er grunnutdanningens ansvarsområder, mens personavhengige egenskaper i mindre grad må kunne sies utvikles igjennom formalisert utdanning alene. Derfor mener Arnesen og Næss (2000) at dataene i denne undersøkelsen ikke bare gir et bilde av i hvilken grad grunnutdanningene gir den type kompetanse som er nødvendig i barneverntjenesten, men også om grunnutdanningene rekrutterer personer med de rette personlige kvalifikasjonene. I undersøkelsen har de kartlagt samsvaret mellom kompetansebehovet i yrkeskarrieren og den kompetansen grunnutdanningen gav. Som mål på

tilpasning mellom utdanning og arbeid har de beregnet differansen mellom disse to faktorene. Når kompetansebehovet i arbeidet var større enn den kompetansen man hadde ervervet ved avsluttet utdanning, er kalt for kompetansegap.

Arnesen og Næss (2000) beskriver at kompetansegapet var mest fremtreden ved kategoriene: datakunnskaper, forhandlingsevner, evne til å arbeide under press, og selvsikkerhet/besluttsomhet/utholdenhet. Kompetansegapet var også fremtreden ved kategoriene: evne til å løse problemer, evne til planlegging, koordinering og organisering, egnethet for arbeidet, tidsplanlegging, evne til å ta ansvar og fatte beslutninger, og muntlig kommunikasjonsevner. Studien viser at det var et lite kompetansegap ved de mer teoretiske kompetansekategoriene, særlig i forhold til evnen til å lære fagspesifikk teoretisk kunnskap.

Denne studien viser altså at det ikke var den teoretiske og faglige kompetansen barnevernspedagogene og sosionomene rapporterte som manglende, men mer den praktiske og personorienterte kompetansen. Studien kan dermed tyde på at det utdanningens teoretiske og faglige innhold er tilstrekkelig, men at den praksisrettede delen bør styrkes for og i større grad forberede studentene til arbeidslivet.

Fafo presenterte en evaluering mellom barnevernet i Oslo og Bergen etter Barnevernreformen 2004 gjennomført av Borgen et al. (2007). I evalueringen har de ved hjelp av spørreundersøkelse forsøkt å skape en oversikt over kompetansenivået, på hvilke felt de ansatte har spesialkompetanse, etter- og videreutdanning, samt hvilke faktorer som hemmer og fremmer kompetanseutvikling. Informantene i Bergen sa i 2004/2005 klart at det ikke holder med grunnutdanning lengre. De begrunner dette med at sakene blir stadig mer komplekse og videreutdanninger gjør at du tenker bredere og kan se flere muligheter i en sak. Informantene sier også at de har mye kompetanse og etterutdanning, men at de ikke er flinke nok til å bruke den. Når de får spørsmål om hvilken kompetanse som trengs, sies det at de bør ha mer spesialtilpasset utdanning. De nevner at det er særlig behov for kunnskap når det gjelder flerkulturelle spørsmål og psykiske lidelser. I 2004/2005 sier informantene i Oslo at det er utfordrende med tid og at det behov for mer tid til å reflektere og tenke ut nye løsninger. Mange nyansatte gjør faglige diskusjoner vanskelige og dette kan ifølge Borgen et al. (2007) vise til gjennomtrekk av ansatte som stadig hemmer utviklingen av barnevernkompetanse blant de ansatte. Når Borgen et al. (2007) i 2006 spør informantene i Bergen om hvilke kompetanseområder som bør styrkes svarer de etnisitet og barnevern, relasjonskompetansen, familieråd og brukermedvirkning. I 2006 bekrefter informantene i Oslo at sakene blir mer og mer komplekse og at dette stiller større og større krav til

saksbehandleren. I forbindelse med forskningsprosjektet «I kryssilden mellom utdanning og praksisfeltets krav», undersøkte Fauske et al. (2006) hvordan og hvorvidt barnevern-, sosionom- og vernepleierutdanningen forbereder studentene på møtet med praksisfeltets oppgaver og ansvar. Analysen er basert på både kvantitativt og kvalitativt datamateriale. Denne studien viser ifølge Fauske et al. (2006) et misforhold eller en utakt mellom bachelorutdanningen sin vekt på grunnleggende kunnskaper, ferdigheter og yrkesetiske verdier og praksisfeltets krav til kompetansen. Studien viser at forskjellene i stor grad handler om hvordan utdanningen og praksisfeltet vektla personlig- rasjonell- og emosjonell kompetanse. Dette er kompetanse som omhandler studentenes evne til selvinnsikt, forståelse av egne og andres følelser og relasjon og samhandling. Studien legger vekt på en forståelse om at relasjonen mellom utdanning- og praksisfeltet dreier seg om hvordan læring skal overføres fra utdanningskonteksten til yrkeslivets praksiskontekster. Hvis en skiller på kunnskap og anvendelse av kunnskap, skaper det en forståelsesramme for denne overføringen. Denne forståelsen er basert på at en gitt type kunnskap eller ferdigheter anvendes i en annen kontekst enn denne kunnskapen eller ferdigheten tilegnes i (Lave 1988). Ut ifra en slik forståelse blir det tydelig at det er problematisk at utdanningene og praksisfeltet er i utakt. Fauske et al. (2006) viser til at det framover vil være viktig å arbeide for at kunnskapen som skal anvendes er relevant ut fra de kravene som stilles hos praksisfeltet.

Forskerne slår fast i undersøkelsen at profesjonsutdanningen ikke lenger holder følge med arbeidsoppgavene yrkesutøveren står ovenfor i praksisfeltet og foreslår i forlengelsen av dette å utvide utdannelsene fra tre til fem år, og samtidig endre akademiseringprosessen som kan ha skapt ulikhet mellom studentenes utdanning og praksisfeltets krav.

Heggen og Vik (2007) undersøkte på bestilling fra FO (Fellesorganisasjonen) likheter/forskjeller mellom barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere på tre ulike områder. Det første handlet om rekruttering og motivasjon for yrket, det andre om kunnskapsforståelse og profesjonsidentitet, og det tredje på valg av arbeidsområde og kompetansedekning gjennom utdanning. I undersøkelsen kan en se at sosialarbeiderstudentene vurderer fagkunnskap som grunnlag for kompetanse som mindre viktig enn verdier/holdninger, personlige evner og til dels praktiske ferdigheter. De legger mindre vekt på fagkunnskap enn for eksempel sykepleierstudenter og studien viser at vurderingen av fagkunnskapens verdi faller gjennom studiet. Denne tendensen viser seg også blant de som har svart på undersøkelsen tre år etter profesjonsutdanningen.

Fra den samme gruppen ser en at kodifisert kunnskap blir sett på som mindre viktig kompetanse enn praktisk kunnskap og relasjonell kunnskap (Heggen og Vik 2007). Samtidig mener flere at dette kunnskapsfeltet dekkes godt nok i utdanningen. Undersøkelsen slår fast at sosialarbeidere legger relativt liten vekt på teoretisk eller kodifisert kunnskap, i forhold til praktisk og relasjonell kunnskap.

Likevel er sosialarbeiderne mer tilfreds med den kunnskapen de har ervervet gjennom utdanning enn lærere er. Heggen og Vik (2007) beskriver via deres empiriske analyser at sosialarbeiderstudentene sammenlignet med de andre studentgruppene i staten av studiet er noe mindre orientert mot bred, generell kunnskap, men isteden rettet mot verdier, holdninger og samarbeidsevner. Vider beskriver Heggen og Vik (2007) det de har beskrevet som en passiv studentrolle, hvor studentene er lite forberedt på undervisning, er deltakende i hovedsak på organiserte og obligatoriske aktiviteter, og er i liten grad orientert mot faglige spørsmål utover pensum og eksamensrettede spørsmål. Til tross for dette gir sosialarbeidere en positiv vurdering av studiet. Mange studenter er fornøyde med studiet, de synes det er har vært interessant, er motivert for yrket, og mener det er sammenheng mellom studium og yrkesfelt og mellom fagene i utdanningen.

Det er noe forskningslitteratur som belyser utfordringer, spesielt rundt undersøkelsesarbeidet i familier med innvandrerbakgrunn. Fylkesnes, Iversen, Bjørknes og Nygren (2015) fant ut at «frykten for barnevernet» var et sentralt tema for foreldre med flyktningbakgrunn. Foreldrene rapportert om at var en utbredt forståelse for at barnevernet «bare tar barn» og at det skjer uten dialog med foreldre og familien. Dermed kan en si at frykt og mistillit kan få store konsekvenser for kvaliteten, ikke bare i undersøkelsesarbeidet, men for hele barnevernets mandat. Berg et al., (2017) i Fylkesnes og Paulsen (2018) viser til at dette kan gjøre at familier vegrer seg for å ta kontakt med barnevernet og at stressreaksjonene vanskeliggjør både kommunikasjon og informasjonsveksling. Ipos (2018) undersøkte tilliten til barnevernet i den Norske innvandrerbefolkningen og fant ut at denne var signifikant lavere sammenlignet med representativt utvalg av befolkningen ellers. 41 % av utvalget med innvandrerbakgrunn rapporterte om stor tillit til barnevernet, men det i sammenligningsutvalget var 55 %. Rugkåsa, Ylvisaker, og Eide (2017) viser til at når kultur tilegnes for stor vekt i forståelsesrammen rundt familiens utfordringer, kan det mistes fokus på forhold som økonomi, marginalisering, rasisme, kjønn og profesjonsmakt.

I forbindelse med et forskningsprosjekt i Finland studerte Bjorkenheim (2007) sosialarbeidernes bruk av ulike kunnskapskilder og profesjonelle kompetanse i praksis.

Resultatene basert på en surveyundersøkelse med 583 sosialarbeidere fra ulike yrkesarenaer og fokusgruppeintervju viser at arbeidserfaring, livserfaring, relevant utdanning og videreutdanning var sentrale faktorer for sosialarbeidernes utvikling av profesjonell kompetanse. Bjorkenheim (2007) viser til at to andre faktorer også var viktig. Det være seg ekstern veiledning og tilbakemeldinger fra kollegaer og ledere.

Bjorkenheim (2007) mener basert på forskningsgrunnlaget at sosialarbeidernes oppfatning av ulike kunnskapskilder kan være preget av deres utdanning og arbeidserfaring. Samtaler med kollegaer og ledere, og samarbeid var også viktige kilder til kunnskap. Faglitteratur, internett og forskningsartikler i mindre grad ble benyttet. Et interessant funn ved forskningen Bjorkenheim (2007) gjorde, var at til tross for at sosialarbeidere benyttet forskningslitteratur i sitt arbeid i liten grad, viste studien at kjennskap til forskning påvirket sosialarbeidernes tanker og ga de nye faglige perspektiver.

Terum og Nesje (2014) undersøkte hvordan ansatte, altså de som arbeider ved utdanningene til barnevernspedagog og sosionom, vurderte hvorvidt disse utdanningene kvalifiserte til arbeid i barnevernet. Forskingen til Terum og Nesje (2014) var en del av prosjektet «praksisnærhet og utdanningserfaringer» som senter for profesjonsstudier har utført på oppdrag fra universitets- og høgskolerådet (UHR). De ansatte ved utdanningsinstitusjonene mener at begge utdanningene kvalifiserer for arbeid i barneverntjenesten (Terum og Nesje 2014). Mer detaljert kan en lese fra forskningen at de ansatte ved utdanningsinstitusjonene generelt er svært tilfredse med kvaliteten til utdanningene. Samtidig mener det at det bør legges sterkere vekt på praktisk fagkunnskap og trening på ferdigheter. Dette synspunktet var ifølge forskningen mest gjeldende for barnevernspedagogutdanningen. Det er ikke bare kvaliteten de ansatte ved utdanningsinstitusjonene er fornøyd med, nesten halvparten er ifølge Terum og Nesje (2014) mener også at utdanningene er tilstrekkelig relevante. Det er mange (50-70% Terum og Nesje (2014)) som mener at utdanningene har endret seg som følge av nye reformer, men 20-27% mener at det de ikke vet om reformene har påvirket utdanningen. De ansatte ved utdanningsinstitusjonene mener altså at utdanningens praksisnærhet og relevans er godt ivaretatt og at deres utdanning preges og endres av nye reformer. De svarer også at selv om deres erfaring fra praksisfeltet er tilbake i tid, følger de med på praksisfeltene på en annen måte. Forskingen viser ikke noe data på dette.

På oppdrag fra Bufdir har NIFU kartlagt kompetansen i de kommunale barneverntjenestene i Norge, samt innholdet i utdanningene på bachelor og masternivå innenfor barnevern og

sosialt arbeid. Målsetningen med kartleggingen har vært å styrke barnevernets kvalitet og kompetanse for fremtiden (Røsdal, m.fl 2017).

Kompetansen i barnevernet er kartlagt gjennom en survey som ble sendt ut til alle barnevernledere samt en separat survey til alle ansatte i de kommunale barneverntjenestene.

Gjennomgangen av grunnutdanningens studieplaner og beskrivelser i læringsutbytte avdekker ifølge Røsdal, m.fl. (2017) ingen åpenbare svakheter i hvor godt studentene forberedes på jobben. Brukerorganisasjonene etterspør riktignok en sterkere vektlegging av personlige ferdigheter og kompetanser, mens NOKUT (2018a og b) i sin tilsynsrapport peker på behovet for en mer forskningsbasert utdanning. Svært kort beskrevet kan en si ut fra Røsdal, et. al (2017) at deres kartlegging viser i noen grad å avdekke svakheter i de ansattes kompetanse på metode, dokumentasjon og analytiske ferdigheter.

I prosjektet «Barnevernets undersøkelsesarbeid – fra bekymring til beslutning» (2019) som ble gjennomført av Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, nord, RKBU Vest, RKBU Midt Norge, senter for barnevernforskning og Innovasjon ved NTNU og Hemilsenteret ved Universitetet i Bergen, ble det forsket på barnevernets undersøkelsesarbeid. Oppdraget ble gitt av Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet og strekte seg over fire år, med fem delprosjekter. Formålet med prosjektet er å identifisere hva som kreves for å sikre god kvalitet i melding- og undersøkelsesarbeidet i barnevernet. Rapport nr. 4. 2019 baserer seg på analyser av 1123 barnevernssaker og intervju av ledere og saksbehandlere. Konkret med denne rapporten har formålet med analysen vært å øke kunnskapen om hvordan barneverntjenesten gjennomfører undersøkelser, hva som kjennetegner vurderingene, og hva som har betydning for hvilke beslutninger som tas.

Rundt kompetansespørsmål ble ledere i tjenestene spurt hva om var vesentlig kompetanse i undersøkelsesarbeidet. Lederne fremhevet viktigheten av å se på den samlede kompetansen i tjenesten og på de ansattes evne til å innhente kompetanse fra andre. Mer spesifikt definerte lederne en kompleks pakke av kompetanser som viktige. Dette handlet om en kombinasjon av relevant utdanning, personlig egnethet, erfaring med de oppgavene som skal gjøres, samt kunnskap og forståelse for konteksten arbeidet skjer innenfor. Den kontekstuelle forståelsen handlet ifølge lederne om juss og forvaltning, men også om lokalkunnskap i form av kunnskap om andre tjenester som barnevernet samarbeider med, og hvilke ressurser lokalt som kan komme barn og familier til gode. Likevel var det personlig egnethet som ble fremhevet oftest av lederne (Christiansen m.fl. 2019).

4.2 Et kunnskapsbasert barnevern

Det generelt økte fokuset på kompetanseutvikling i barnevernet kan ses i sammenheng med en bred etablering av en mer kunnskapsbasert praksis innenfor sosialt arbeid og barnevern. Bache-Hansen (2009) inviterer til debatt om hva et kunnskapsbasert barnevern skal være, etter at Barne- og likestillingsdepartementet og Bufdir i sin strategi for 2009-2012 prioriterte utviklingen av et kunnskapsbasert barnevern. Forskningsstrategien for 2009-2012 definerer et kunnskapsbasert barnevern som:

«At barnevernet skal basere fagutøvelsen på best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap sammen med utøverens erfaringer, kritiske og etiske vurderingen, brukerens preferanser og med kontekstuelle hensyn» (s. 4.)

Gambrill (2006) og Gilgun (2005) referert i Bache-Hansen (2009) beskriver at definisjonen også inkluderer både forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap.

Bache-Hansen (2009) mener at det er nyttig og viktig for sosialt arbeid å ha en kritisk holdning til egen praksis, noe som også betyr å lete etter muligheter for videreutvikling gjennom både systematisk gjennomganger av egen praksis og gjennomgang av andres systematiske gjennomganger. Det er det som er forskningsbasert kunnskap. Bache-Hansen (2009) mener at en for å få til en videreutvikling må ta utgangspunkt i det praktikere gjør, og selv om Bergmark og Lundström (2007) og Stevens, Liabø og Roberts (2007) referert i Bache-Hansen (2009) viser at praktikere er mer positive til forskningsbasert kunnskap og effektevalueringer, brukes ikke slik kunnskap i god nok grad. Bache-Hansen (2009) mener at det kommer av at det tar svært mye tid å holde seg oppdatert på kunnskap som tidvis kan være lite tilgjengelig og lett foranderlig. Bache-Hansen (2009) mener at dersom barnevernet skal bli en kunnskapsbasert virksomhet må det utvikles systemer på organisasjonsnivå som fremmer en slik tilnæringsmetode.

Marsh & Fischer (2007) viser til at det har vært en liten sammenheng mellom forskning og praksis i sosialt arbeid, og at det er bakgrunnen for fokuset på forskningsbasert kunnskap og praksis.

Bergmark & Lundström, (2010) skriver at grunnen til at det kan være liten sammenheng mellom forskning og praksis i sosialt arbeid, er at det har blitt drevet lite forskning rundt sosialt arbeids praksis, og at forskningen som har vært presentert i for liten grad har blitt gjort tilgjengelig for praksisfeltet.

Behovet for å etablere og utvikle et kunnskapsbasert barnevern er som nevnt presentert i forskningsstrategien for 2009-2011, men også i en rekke andre dokumenter. I NOU 2000:12 Barnevernet i Norge gjøres det rede for at det i Sverige er Sosialstyrelsen som har det nasjonale tilsynsansvaret for sosialtjenestene. Sosialstyrelsen arbeidet i år 2000 med et prosjekt for å skape en kunnskapsbasert utvikling av sosialtjenesten med mål om å spre kunnskapsbaserte erfaringer mer systematisk. I NOU 2009:8 vises det til at oppvektsbegrepet må bygge på kunnskapsbaserte vurderinger av hva det betyr å sørge for gode oppvekstvilkår. Utvalget viser i utredningen at kunnskapsbehovene i barnevernet har økt og de uttrykker bekymring for kvaliteten på kompetansen og viser dermed er ambisjonene om et kunnskapsbasert og likeverdig barnevern over hele landet presentert. I NOU 2012:5 viser utvalget til at kvalitetssikring og videreutvikling av et forsknings- og kunnskapsbasert barnevern vil kunne bidra til at flere barn, unge og deres familier får et kvalitativt bedre liv. Samtidig slår utvalget fast at det er behov for tiltak for å sikre gjennomføring av forsknings- og kunnskapsbaserte tiltak i barnevernet. Et tiltak som blir presentert i NOU 2000:12, er at alle ansatte i barnevernet skal gjennomføre kurs for å oppdatere seg faglig hvert fjerde år. Dette tiltaket ble lagt frem av Befring-utvalget ment for å sikre oppdatert kunnskap om ulike tiltak i barnevernet.

Kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018-2024 (2017), definerer at barnevernet må arbeide forebyggende og kunnskapsbasert, samt at systemene skal være kunnskapsbasert og ta utgangspunkt i barns behov. I instruks for økonomi og virksomhetsstyring i Bufdir (2020) defineres det at det er Barne- ungdoms- og familiedirektoratet som har ansvaret for forvaltning av midler til forskning og kunnskapsutvikling. Bufdir skal også identifisere kunnskapsbehov og bidra til å bygge opp et solid kunnskapsgrunnlag for å utvikle og forvalte sine ansvarsområder. Samtidig har Bufdir et definert ansvar for å fremskaffe, utvikle, benytte og formidle kunnskap som er relevant for tjenesteutvikling og tjenesteutøvelse.

Med bakgrunn i dette kan man si at et kunnskapsbasert barnevern handler om å kunne benytte tilgjengelig kunnskap i vurderinger og evalueringer av tiltak. Samtid kreves det at en vurderer den vitenskapelige kunnskapen opp mot egne erfaringer, etiske vurderinger, kontekstuelle forhold og brukerens ønsker. Dermed kan en si at det er behov for flere typer kunnskap for å skape et best mulig barnevern, der brukeren får rett hjelp til rett tid.

4.3 Kompetansemangler i barneverntjenesten – syv hovedkategorier

Barnevernet skal sørge for:

«at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid» (Barnevernloven §1-3.).

Bufdir (2016) viser til at barnevernets mandat er tosidig. Barnevernet skal sikre at barns rettigheter ivaretas i tråd med menneskerettighetene og barnekonvensjonen. På den ene siden skal barnevernet ivareta og sørge for tilstrekkelig omsorg for barn og unge som står i svært vanskelige situasjoner, mens på den andre siden forvalter barnevernet noen av de mest inngrepene tiltak overfor enkeltpersoner og familier. Barnevernet forvalter stor makt og har et stort ansvar på vegne av samfunnet, og feilvurderinger kan få store konsekvenser. Flere tilsyn viser svikt i tjenesten. Helsetilsynets rapport (2017) «Bekymring i skuffen» viste svikt i vurderingen av iverksettelse av akutte tiltak. Alvorlige meldinger ble henlagt og noe barn fikk ikke nødvendig hjelp til rett tid. NOU 2017 «Svikt og svik» viste at selv om Norge er et foregangsland i arbeid for å sikre trygge oppvekstvilkår for barn, blir mange av de som trenger det offentlig mest, overlatt til seg selv. Sviktene i tjenesten handlet om brudd på lover, forskrifter, retningslinjer og krav til forsvarlige tjenester. Gjennomgangen av sakene viser at i mange av sakene burde barnevernet grepet inn langt tidligere enn hva som ble gjort. En annen fremtreden svikt var at man unnlot å snakke med barna selv for å undersøke om mulig mishandling. Samlet sett viser min gjennomgang av tilsynene fra Statens helsetilsyn (2015, 2017 og 2019) i tillegg til NOU 2017 «Svikt og svik» at omfanget av svikt og feil, i tillegg til uforsvarlig praksis, er for høy i kommunene. Lauritzen m.fl (2019) og Christiansen m.fl. (2019) har vist at det er stor variasjon mellom tjenester i hvorvidt bekymringsmeldinger blir undersøkt videre eller henlagt, og at undersøkelsesarbeidet ofte er for lite planmessig gjennomført.

Ifølge Bufdir (2020) er barnevernet en tjeneste det skal stilles strenge krav til blant annet når det gjelder kompetanse. Jeg har kategorisert kompetansemanglene som er påvist i kommunalt barnevern, i seks kategorier. På bakgrunn av gjennomgått litteratur, politiske føringer og tilsyn har jeg kategorisert kompetansemanglene som er påvist i seks kategorier. Kategoriene er satt sammen med bakgrunn i bred faglig enighet og like funn i kompetansemangler i flere kilder.

4.3.1 Helhetsperspektivet – Mangfoldet i samfunnet og samfunnsforhold

Barnevernet har ansvaret for å fatte svært alvorlige og potensielt inngrepene beslutninger for de det gjelder. Dette innebærer blant annet at beslutningene må oppfattes som legitime og

holde høy kvalitet⁴. For at de som jobber i barneverntjenesten skal kunne gjøre vurderinger på barnets behov og hva som er til det beste for barnet, må barnevernet ha inngående kunnskap til hvert enkelt barn og til dets omsorgsperson. Denne kjennskapen må dannes på et helhetsperspektiv som inkluderer de ulike elementene som inngår i barnets liv.

Det er behov for et helhetlig perspektiv i barnevernet som tar hensyn til sentrale samfunnsforhold og mangfoldet i befolkningen, slik at barnevernsarbeideren vurderer barn og deres familier ut fra deres egne kontekst.⁵ Familier og barn som mottar hjelp har mer sammensatte behov og en mer mangfoldig bakgrunn.⁶ Dette kan handle om blant annet sosiokulturell bakgrunn, etnisitet eller funksjonsevne.⁷ Samlet sett fører dette til at barnevernsarbeideren må inneha kunnskap innenfor et bredt spekter av ulike fagområder. For å skape endring i tråd med mandatet for barnevernet er det behov for mer kontinuerlig vurdering av situasjonen for de mest utsatte barna, på samme tid som en involverer familiene og iverksetter mer intensiv oppfølging og ikke minst retter bruk av tiltak mot bredden av risikoforholdene for barna, blant annet basert på samspills- og tilknytningsvurderinger⁸.

Marginalisering og klasse har betydning for forståelsen i barnevernet, hvorpå begrepene kan forstås både som levekår og symbolsk som livsstil, kunnskap, forståelse og mestring av sosiale koder (Marthinsen 2003 i Thrana og Fauske 2014). I dette ligger det at klientfamiliene kan mangle materielle vilkår og ressurser, og dermed ha vansker med daglige utfordringer og med å opptre på områder der innsats og ressurser kreves, for eksempel i forbindelse med barnet skoletilbud og fritidstilbud. Andenæs (2004) beskriver det som nødvendig å bygge opp kunnskap om levekår som kan framstå som relevant for barnevernet, ved at arbeid, økonomi og bolig ikke bare reduseres til ytre faktorer som kan påvirke barns utvikling, men inngår i komposisjonen som er barnets liv.

4.3.2 Kunnskap om barn og barns utvikling

Jeg finner at det er bred enighet om at kunnskap om barns liv og barns utvikling er et sentralt kompetansebehov for barnevernet.⁹ For at barn og familier skal få rett hjelp til rett tid, er det grunnleggende viktig at barnevernsarbeideren har kunnskap om barns utvikling for å gjøre

⁴ Kojan og Christiansen (2016)

⁵ NOU 2000:12, NOU 2017:12, Stortingsmelding nr. 40(2001-2002), OT.prp.nr.69 (2009), Q-31/2010 (2011), NOU 2009, Helsetilsynet 2019, Helsetilsynet 2019 – «Når barn trenger mer», Helsetilsynet 2017, Helsetilsynet 2008,

⁶ Prop. 106 L (2012-2013)

⁷ Bufdir (2016)

⁸ NOU 2009:08, NOU 2017:12

⁹ NOU 2000:12, NOU 2009:8, NOU 2012:5, Helsetilsynet 2019

vurderinger etter observasjoner og analyser av foreldre-barn samspill, og på den måten vurdere hvilke endringstiltak som er riktig for det konkrete barnet. Familien og samspillet med foreldre har stor betydning for mindreårige barns utvikling, og relasjonen foreldre-barn representerer den mest grunnleggende psykososiale miljøfaktoren for utvikling. Vurderinger av foreldre-barn samspillet er kanskje noe av det vanskeligste oppgavene ansatte i barnevernet gjør¹⁰, og stiller store krav til kunnskap om barn og unges utvikling, både innenfor normal utvikling og for de med spesielle behov. Barns utvikling er nært knyttet til vurderinger rundt barns beste, hvorpå kunnskap om barns utvikling er med på å definere hva som er til barns beste. Samtidig kan en si at vurderinger rundt det totale omsorgssystemet har betydninger for barns utvikling, som igjen betyr at de beslutninger som barnevernet skal fatte må tas med kunnskap om barns utvikling i fokus. Dette kommer til syne for eksempel i beslutningsprosesser rundt bosted, samvær, tilbakeføring og tiltak, hvor samspillet mellom barn og omsorgspersonene er av en slik art at barns utvikling må vektlegges betydelig.

Barnevernet har et stort ansvarsområde og en unik tilgang til kjennskap til utfordringer og vansker som barn, unge og deres familier står ovenfor. Barns utviklingsmuligheter avhenger i stor grad av de vurderinger som en kommer frem til, og gjennomgangen av dokumenter viser at tiltakene som settes inn ikke treffer godt nok. Barn får ikke god nok hjelp til rett tid.

4.3.3 Vurdering av omsorgskompetanse

Vurderinger og tiltak for å styrke foreldres omsorgskompetanse er en av de mest sentrale delene av arbeidet i barneverntjenesten.¹¹ Dette er et omfattende arbeid som handler om å vurdere hvilke tiltak fra barnevernet som er nødvendig, og når dette bør iverksettes.

Vurderinger rundt omsorgsovertakelser må gjennomføres i enkelte tilfeller som igjen skal basere seg på blant annet vurderinger av foreldrenes omsorgskompetanse. Vurdering av foreldres omsorgskompetanse er basert på komplekse vurderinger som skjer gjennomgripende i en barnevernssak, og som forutsetter kompetanse på flere fagområder slik som for eksempel vold, overgrep og omsorgssvikt.

For å kunne gjøre vurderinger om omsorgskompetanse er det grunnleggende å ha kompetanse i samarbeid og kommunikasjon med barn og foreldre, i tillegg til observasjonsferdigheter som kan legge grunnlaget for kartlegging av endringsarbeidet og utvikling. I tillegg til dette må barnevernsansatte ha kompetanse på hva som er trygg omsorg, trygge tilknytningsmønstre og gode samspill mellom foreldre og barn. I og med at barn og foreldre innehar mer komplekse

¹⁰ NOU 2009:08

¹¹ NOU 2000:12, NOU 2009:8, NOU 2012:5, Helsetilsynet 2019

utfordringer kreves det at barnevernsansatte har kompetanse på å gjøre vurderinger på hva kognitive vansker gjør for utførelse av foreldrerollen.

Det er flere ulike områder som kan definere foreldrenes omsorgskompetanse.

Barnevernsarbeideren må ha kunnskap til å kunne identifisere situasjoner hvor barn lever med foreldre som er rusmiddelavhengig eller innehar psykiske vansker av ulik form. Hovedmålet for barneverntjenesten i slike saker skal være å gjennomføre ulike tiltak som kan bedre situasjonen for barna.

Videre er det et tydelig overordnet mål for barnevernet å beskytte og støtte barn som opplever omsorgssvikt og ulike former for vold og overgrep. For å kunne identifisere barn som lever under uholdbare forhold og iverksette tiltak for endring, kreves det kunnskap om vold, ulike former for omsorgssvikt og traumer.¹²

Til slutt finner min gjennomgang at det er avgjørende for å skape endring hos barnet at barnevernsarbeideren har kunnskap om hvilke behov foreldre har knyttet til sin funksjon som foreldre og for ivaretagelse av barnet. Med dette mener jeg at barnevernsarbeideren må ha kunnskap om hva og hvordan en kan få til endringsarbeid basert på de behovene som kartlegges i hver enkelt familie.¹³

4.3.4 Medvirkning og samtaler med barn og voksne

Manglende samarbeid og medvirkning er nok det tydeligste funnet på svikt i barnevernsfeltet over mange år¹⁴. Barnevernsarbeidere må inneha gode kunnskaper og ferdigheter på å danne relasjoner og et godt samarbeid med barn, familier og nettverket rundt.¹⁵ I dette ligger det å kunne formidle barnevernets rolle og faglige vurderinger på en tilpasset og egnet måte til alle involverte parter i en barnevernssak. Barnevernet lar være å samtale med fire av 10 barn i undersøkelsessaker¹⁶ og i de fleste sakene hvor barnevernet ikke samtaler med barnet, mangler det en konkret begrunnelse for hvorfor samtalene ikke er gjennomført.

Barn og unge er den viktigste kilden til informasjon om behovene hver enkelt innehar og hvilke ønsker som foreligger. Barn og unge er den viktigste samarbeidspartneren i samtlige deler av barnevernets arbeid, og det regnes som grunnleggende å ha kunnskap om systematisk samarbeid med barn. Barnets stemme og barnets synspunkter skal være bærebjelken i en

¹² NOU 2012:5, NOU 2017:12, Røsdal mfl. 2017

¹³ NOU 2009:8, NOU 2012:5

¹⁴ Riksrevisjonen 2012, Helsetilsynet 2015, Helsetilsynet 2017, Helsetilsynet 2019 «Omsorg og rammer, når barn trenger mer», Helsetilsynet 2019 «Det å reise vasker øynende».

¹⁵ NOU 2000:12, NOU 2009:8, NOU 2012:5, NOU 2017:12.

¹⁶ Haven Skaale m.fl (2020)

barnevernssak og barnevernsarbeideren må skape et trygt og godt miljø for samtaler med barnet. Dette innebærer kompetanse på å løfte frem å kunne se barnets situasjon slik barnet selv opplever det. Dette krever kunnskap og kompetanse i samtaler med barn.

I forhold til foreldre viser gjennomgangen av dokumenter at det er viktig at barnevernsarbeideren har kompetanse i tilnærminger som reduserer konflikter i barnevernsarbeidet.¹⁷ Jeg må legge til under dette punktet det gjennomgående fokuset på tverrfaglig samarbeid, og nødvendigheten av at barnevernsarbeidere har kompetanse og kunnskap om andre tjenester og deres mandat. Herunder ligger det et behov for å utvikle kompetanse på å kommunisere faglige spørsmål og problemstillinger, analyser og konklusjoner med andre instanser som er viktig for å skape et helhetlig tilbud og endring for barn og deres familier.

4.3.5 Juridisk kompetanse

Barnevernet forvalter et stort og omfattende ansvar og myndighet på vegne av samfunnet. Den sterke inngripen barnevernet kan gjøre i familier og i barns liv, tilsier en særskilt kompetanse på rettssikkerhet og forvaltning. Lovverket som danner grunnlaget for barnevernsfaglig arbeid, herunder barnevernloven, forvaltningsloven og FN's barnekonvensjon, må være gjennomgripende i barnevernsansattes kunnskap og kompetanse. I tillegg må barnevernsansatte kunne anvende lovverket i vurderinger og konkrete saker.¹⁸

Det er flere tilsyn som påpeker svikt og mangler når det kommer til dokumentasjon i barneverntjenestene, ikke bare når det gjelder dokumentasjon av barnets synspunkter, men også når det gjelder beskrivelser og vurderinger som er gjort.¹⁹ Helsetilsynet viser til ulike tilsyn med barneverntjenester som beskriver svikt i tjenesten som i hovedsak skyldes manglende kunnskap om lovverk, mangelfull dokumentasjon av barnevernsfaglige vurderinger, og mangelfull styring og ledelse av tjenestene.

4.3.6 Kritisk refleksjon over egen praksis

Kritisk refleksjon over egen praksis, empati og evne til å vise omsorg står sentralt i det å inneha kompetanse knyttet til barn og unges utvikling, vurdering av omsorgskompetanse og ivaretagelsen av et helhetlig utgangspunkt i barnet og familiens behov.²⁰ Kritisk og ikke minst aktiv refleksjon står sentralt i dette. Flere av de dokumentene som er gjennomgått viser til at

¹⁷ NOU 2000:12, NOU 2009:8, NOU 2012:5, NOU 2017:12

¹⁸ NOU 2000:12, NOU 2009:8, NOU 2012:5, NOU 2017:12

¹⁹ Riksrevisjonen (2012), Helsetilsynet 2015, Helsetilsynet (2019), NOU 2017:12

²⁰ NOU 2009:8, NOU 2012:5

kritisk refleksjon og bevissthet rundt etikk, sammen med kunnskap om forskning er sentrale kompetanseområder for arbeid i barnevernet.²¹

4.3.7 Barnevernets samlede kompetanse

Flere av utredningene og oppsummeringene til Bufdir, viser et skille på hvilken kompetanse barnevernsansatte bør ha, og hvilken kompetanse tjenesten i helhet bør inneha. Dette perspektivet kommer fra mandatsutformingene til departementet, når Bufdir ble tildelt arbeidet med å kartlegge kompetansebehov i det kommunale barnevernet. I mandatet står det at Bufdir skal utrede/kartlegge hvilken kompetanse barnevernet trenger. Det bør skilles mellom ulike nivåer av kompetanse, herunder kompetanse som den enkelte medarbeider bør besitte, kompetanse som den enkelte tjenesten samlet sett bør besitte og kompetanse som den enkelte tjenesten må ha tilgang til. Bufdir (2018, s 4). Jeg har i min gjennomgang bare vurdert kompetansen som den enkelte medarbeideren bør besitte, selv om det kan være utydelige linjer mellom disse kategoriene. Bufdir (2018) finner at tjenesten samlet sett må ha kompetanse til å gjennomføre ulike spesialiserte tiltak, utredninger og oppgaver. Det presiseres at denne typen arbeid er rettet mot spesifikke utfordringer hos barnet eller hos familien og er på den måten mindre frekvente i barnevernets arbeid. Bufdir (2018) viser til at denne typen kompetanse kan være spesialisert opplæring for eksempel i kartleggingsverktøy og tiltak.

4.4 Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspeagog- og sosionomutdanning

Barneverns- og sosionomutdanningens innhold og oppbygging reguleres i Rammeplan og forskrift for treårig barnevernspeagog- og sosionomutdanning i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Det har siden 2017 pågått et stort utviklingsarbeid for å utvikle nye nasjonale retningslinjer innen helse- og sosialfag. Retningslinjene skal definere sluttkompetansen for utdanningene og utgjøre en minstestandard for kompetanse. Retningslinjene skal være førende for institusjonenes arbeid med utdanningene. NOKUT (2018 a) gjennomførte tilsyn med de rammeplanstyrte bachelorgradutdanningene i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie. Dette var plant annet på bakgrunn av Meld. St. 13 (2011-2012), hvor det beskrives flere utfordringer med disse utdanningene. En av de utfordringene det pekes på er en ulik oppfatning av studienes relevans blant avtakere og utdanningsinstitusjonene. NOKUT (2018 a) sitt tilsyn viste betydelige mangler i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene for flertallet av

²¹ NOU 2000:12, NOU 2009:8, NOU 2012:5, NOU 2017:12, Helsetilsynet 2019, BLD 2006a,

utdanningene. Samtidig viste tilsynet at det i flere tilfeller at den fagspesifikke relevansen i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen var mangelfull.

Meld. St. 13 (2011-2012) påpekte at de forholdene som er beskrevet over fører til at kompetansen til nyutdannede kandidater ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer tjenestens kompetansebehov og brukerens behov for kvalitet i tjenestene. I fra mandatet til programgruppene som har jobbet frem nye retningslinjer for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen heter det at retningslinjene skal inneholde formålsbeskrivelse, læringsutbyttebeskrivelser og krav til studiets oppbygging. Retningslinjene skal utformes som læringsutbyttebeskrivelser med forventet sluttkompetanse hos ferdige kandidater. Ifølge mandatet skal retningslinjene være i tråd med tjenestens kompetansebehov og brukerens behov for kvalitet i tjenesten, inneha oppdatert og forskningsbasert kunnskap og være i tråd med sentrale politiske føringer og nasjonale reformer.

Jeg skal videre gjøre vurderinger på hvorvidt de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen er i tråd med kompetansebehov og oppdatert og forskningsbasert kunnskap, basert på forskning som viser kompetansemangler gjort rede for tidligere i denne oppgaven.

4.4.1 Retningslinje for barnevernspedagogutdanningen

I retningslinjen for barnevernspedagogutdanningen (2020) kan en se at formål med utdanningen for barnevernspedagoger er å utdanne profesjonsutøvere som kan identifisere behov og gi rett hjelp til rett tid, til barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner. Fra retningslinjen for barnevernspedagogutdanningen fra (2005) beskrives formålet som å utdanne brukerorienterte og reflekterte yrkesutøvere som kvalifiserer for omsorgs-, oppdragelses-, behandlende- og forebyggende arbeid med risikoutsatte barn og unge, samt deres foreldre. I retningslinjen for 2020 beskrives det at kandidaten skal ha særlig kompetanse til å løse oppgaver innenfor barnevernet og andre arenaer hvor barn og unge i en utsatt livssituasjon befinner seg. Det har altså skjedd en definering fra en mer vid beskrivelse av hvor barnevernspedagogen kan arbeide, samtidig som definisjonen fra 2019, er av en slik art at barnevernspedagogen kan arbeide på andre arenaer enn i barnevernet.

De nye retningslinjene innehar en definisjon av hva barnevernsfaglig arbeid er og hva det skal innebære. Definisjonen viser at barnevernspedagogen skal inneha en kjernekompetanse, som skal være knyttet til barnevernsfaglig forskning og praksisbasertkunnskap, samt kunnskap om barn, unge og deres foresatte. Flere har kommet med kritikk til utdanningene på at det ikke

har vært nok sammenheng mellom kompetanseutbytte i utdanningene og til kravene til kompetanse i feltet.

NOU 2009:8 viser at kunnskapsbehovene i barnevernet har økt i omfang og utvalget uttrykker bekymring for om det er mulig å oppnå de uttalte målene om et kunnskapsbasert og likeverdig barnevern over hele landet. NOU 2009:8 viser også at beslutninger som barnevernsarbeideren tar, må være basert på forskningsbasert kunnskap og etiske overveielser, i tillegg til brukerens syn og en helhetlig kunnskap om samfunnet. Samtidig defineres det at de studier som skal kvalifisere til arbeid i barnevernet, må gi grunnleggende forskningsbasert kunnskap om barns utvikling og behov, deres omsorgs-, utviklings- og læringsbehov. NOU 2000:12 definerer at lite reflektert praksis baserer seg i mindre grad på forskningsbasert kunnskap, og dette kan knyttes til tillit til tjenesten. NOU 2017:12 viser eksempel på en sak hvor det ble tatt overvurderinger av omsorgspersonens evne til å ha omsorg for sitt barn, slik at man ønsket å tro det beste om dem man var i en hjelperolle overfor, fremfor å ta forskningsbasert kunnskap om risiko på alvor.

Det defineres i retningslinjen at barnevernsfaglig arbeid tar utgangspunkt i barn og unges livssituasjon og rettigheter, og anerkjenner barn og unges behov for trygghet, omsorg, forståelse og kjærlighet. Det har som jeg har vist til være ulike tilsyn som viser svikt i den juridiske kompetansen i barnevernet. Flere undersøkelser viser at barnevernet etterspør mer kompetanse på dette området, hvor Andrews (2015) viser at studien som er gjort tydeliggjør en uenighet om hvorvidt det er behov for kompetanseheving på området blant fagstillingene i barnevernet, eller om det er behov for jurister i barnevernet. Riksrevisjonen (2012) viser at fylkesmennene mener at den juridiske kompetansen må styrkes i barnevernet.

Retningslinjene viser til at barnevernfaglig arbeid tar utgangspunkt i barn og unges livssituasjon. Dette krever blant annet observasjonskompetanse og evne til å vurdere omsorgsbetingelsene barnet lever under. På samme måte krever dette kunnskap og kompetanse om barn og barns utvikling. Røsdal (2017) beskriver sprik i observasjonskompetansen til barnevernsarbeideren og at manglende observasjonskompetanse fører til at observasjoner kan få ulike utfall avhengig av hvem som observerer. Det er vert å merke seg at begrepet sosialpedagogikk er nevnt i de nye retningslinjene for barnevernspedagog. Begrepet sosialpedagogikk hører sammen med historien om barnevernspedagogutdanningen og det ble på slutten av 70 tallet trukket linjer mellom miljøterapi og sosialpedagogikk. (Messel 2014) Begrepet sosialpedagogikk forsvant ut av rammeplanen for barnevernspedagogutdanningen i 1999 (Messel 2014), ble tatt tilbake i

rammeplanen for 2005 og er nå altså tatt ut igjen. I utredningene og kartleggingene til Bufdir (2018 og 2019) er ikke begrepet sosialpedagogikk brukt. Det synes som om begrepet barnevernsfaglig er brukt i langt større grad, noe retningslinjen også viser til. Også i høringsnotatet «kompetanse i barnevernet» er ikke begrepet sosialpedagogikk brukt. I NOU 2009:8 defineres det at det sosialpedagogikk og institusjonsarbeid, der aktivitetsfag har hatt en sentral plass, vært de viktigste studieemnene. Jensen (2005) i NOU 2009:8 viser til at oppdragelse og læring i et samfunnsmessig perspektiv står sentralt i barnevernspedagogutdanningen. I tillegg står organisering av hverdagslivets tid, rom og aktivitet sentralt i sosial pedagogisk tenkning. (Jensen 2005 i NOU 2009:8)

Etter endt utdanning skal barnevernspedagogen være etisk bevisst, reflektert og samfunnsorientert. Det å være kritisk reflektert og etisk bevisst har etter mitt syn vært en gjennomgripende tematikk i offentlige dokumenter. NOU 2009:8 definerer at kunnskap om etikk gir evne til å vise dømmekraft og etiske avgjørelser. NOU 2000:12 viser tilrådninger mot at etiske refleksjoner må tillegges større vekt i alle deler av barnevernet. Helsetilsynet 2019 viser til at arbeidet i barnevernet må være systematisk og preget av en bevisst refleksjon.

I de nye rammeplanene er det definert fire kompetanseområder som barnevernspedagogutdanningen skal gi læringsutbytte på. Den første handler om barnevernsfaglig kompetanse. Dette er et begrep som omhandler et bredt spekter av ferdigheter og kompetanseområder. Det er verdt å merke seg at kunnskap om FNs barnekonvensjon er tatt inn som kunnskapsmål. I tillegg er det definert kunnskapsmål om gjeldende norsk og internasjonal rett på barnevernsfeltet.

Videre er det en tydelig presisering på kunnskap omsorgssvikt, overgrep og vold, og da presisert med årsaksforhold og konsekvenser.

Under kompetanseområdet kalt oppvekst og familieliv, er det satt fokus på både barns utvikling og helhetsperspektivet. I tillegg er det definert at kandidaten må inneha kunnskap om samspill og utviklingsstøttene omsorg som vil trene kandidaten på observasjonsferdigheter.

Ifølge Bufdir (2018) er det å ha kompetanse i

«å ivareta et helhetlig perspektiv på viktige deler av barns og familiers liv» (s. 29.)

identifisert som et kompetansebehov i barneverntjenester. I Christiansen m.fl (2019) kan en se i de undersøkelsessakene som er gjennomgått at det er beskrivelsen av, eller problemer

knyttet til foreldre-barn samspillet som var aller mest tydelig. Dette gikk på mangel på evne til stimulering, veiledning, grensesetting og foreldrenes evne til å forstå barnet. Barnas fungering på ulike områder og arenaer var også en viktig del av problembildet, men det var altså vurderinger rundt foreldre-barn samspill som bar mest vektlagt når det skulle fattes beslutninger. Dette fokuset underbygges av det faktum av at råd og veiledning til foreldre er det tiltaket som er klart mest benyttet. (Christiansen et. al. 2015). Christiansen m.fl (2019) uttrykker bekymring for faren for at barns situasjon og opplevde vansker for ensidig sees som en konsekvens av foreldrenes forståelse og ferdigheter, og viser til at det er vesentlig å rette fokuset mot at det er behov for et perspektiv mot barnas situasjon og utviklingsbetingelser, hvor levekår samt andre belastende og marginaliserende faktorer inkluderes. Retningslinjen for barnevernspedagogutdanning stadfester at fremtidige kompetansebehov knyttes til samfunnsendringer som vil både utfordre og utvikle arbeidet med utsatte barn, unge og deres familier. Fattigdom eller barnefattigdom er ikke nemt som et sosialt problem, slik det er i retningslinjene for sosionom.

Dette spesifiseres ved at kandidaten skal kunne anvende faglig kunnskap og skjønn for å veilede både barn og deres foreldre med en hensikt om å skape endring og mestringsprosesser. I tillegg er det definert en forventning om at kandidaten skal kunne bruke forskning, praksis og erfaringsbasert kunnskap direkte mot å utrede barn og unges omsorgssituasjon, og på den måten gjøre vurderinger av omsorgskompetanse.

På samme måte vises kravet til dokumentasjon tydelig ved den generelle kompetansen. Barneombudet (2020) viser at behov for å styrke den analytiske kompetansen i barneverntjenesten. Det vises i rapporten til stor variasjon i hvordan informasjon blir analysert og systematisert, og at det i mange tilfeller mangler en grundig vurdering av barnas behov og hvilken hjelp barna trenger. Det samme funnet viser et utvalg som gjennomgikk barnevernssaker i Bergen kommune (2020). Utvalget hevder at de vurderingene som er gjort av faktiske opplysninger i sakene er mangelfulle og at undersøkelsesrapportene i sakene innehar konklusjoner som ikke var godt nok begrunnet. Helsetilsynet (2017) viser svikt i hvordan meldinger blir vurdert, og mer konkret svikt i vurderingen om det skal iverksettes akutte tiltak. Funnet i rapporten viser at det i arbeid med beslutninger og konklusjoner ikke fremkommer om det er gjort barnevernfaglige vurderinger.

I retningslinjene er det definerte læringsutbytte mål rundt yrkesrolle, etikk og samarbeid til barnets beste. Helhetsperspektivet er etter mitt syn godt ivaretatt ved å definere at kandidaten

skal ha bred kunnskap om tverrfaglig samarbeid. Samtidig vises det fokus på å etablere gode relasjoner med barn og foreldre blant annet ved deltakelse og medvirkning.

Det mest åpenbare rundt dette kompetanseområdet er satsningen på etisk refleksjon. Både rundt at det er definert at kandidaten skal kunne reflektere over maktforhold og yrkesrollen i møte med barn og foreldre, men også ved å kunne anvende erfaringer, faglig kunnskap til å reflektere kritisk over egen og tjenestens praksis og da kunne justere praksis. I tillegg er relasjonskompetansen definert som viktig for å kunne bygge relasjoner, samarbeide og kommunisere på en måte som fremmer medvirkning og deltakelse.

Siste kompetanseområde er definert som innovasjon, kritisk tenkning og kunnskapsbasert praksis. Herunder ligger fokuset på å anvende faglig kunnskap og tjenesteinnovasjon. Kunne bruke ny kunnskap på en metodisk og vitenskapelig måte, samt å kunne planlegge, gjennomføre, begrunne, evaluere og dokumentere barnevernfaglige vurderinger og arbeid selvstendig og sammen med andre.

4.4.2 Retningslinje for sosialt arbeid

Formålet for bachelor i sosialt arbeid er å utdanne kvalifiserte profesjon utøvere som kan bistå enkeltpersoner, familier eller grupper med å forebygge, redusere og mestere sosiale og helsemessige problemer.

Rammeplanen har delt kompetanseområdene inn i to hoveddeler, hvor første del er rammer for og perspektiver på sosialt arbeid.

Dette kompetanseområdet må kunne sies å ha et helhetlig perspektiv mot individer, familier, grupper og samfunn. Hvis jeg setter dette til arbeid i barneverntjenesten, kan en trekke frem at kandidaten skal ha kunnskap om betydning av levekår, sosial klasse, utenforskap, marginalisering og diskriminering, og hvordan dette påvirker levekår. Jeg har tidligere gjort rede for hvordan det er behov for et helhetlig perspektiv som tar hensyn til mangfoldet i befolkningen og vurderinger av barn og familier fra deres egne kontekster. Retningslinjene inneholder begrepet fattigdom og at kandidaten skal ha kunnskap om sentrale problemområder slik som arbeidsledighet og fattigdom.

I Backe-Hansen m.fl (2019) er det i den longitudinelle studien vist at det har vært en økning av antall barn i barnevernet med innvandrerbakgrunn. Studien viser at dette stiller spesielle krav til tjenesten når en skal sikre gode og treffsikre tiltak som implementeres på en kultursensitiv måte. NOU 2016:16 beskriver at barn og unge med minoritetsbakgrunn er

overrepresentert i barnevernsstatistikken. Berg og Paulsen (2017) viser til flere sammensatte faktorer som fører til overrepresentasjonen. Kulturelle faktorer, sosiale- og økonomiske faktorer, og flyktning relaterte faktorer som kan påvirke psykisk helse, foreldrekompentanse og barns omsorgssituasjon. NOU 2016:16 fremhever at barnevernet skal være kultursensitivt og at dette i stor grad handler om kommunikasjon og samhandling, og på den måten handler om få til et godt samarbeid i møte med familier.

Kojan (2011) viser i sin avhandling hvordan klasse og status virker inn på forekomsten av klienter i barnevernet. Avhandlingen hadde som mål å kartlegge i hvilken grad sosial ulikhet kan forklare forekomsten av ulike typer barnevern. Kojan (2011) viser til at til tross for at mange av klientene i barnevernet opplever fattigdom og sosial ekskludering, er slike årsaksforhold i liten grad anerkjent blant barnevernsansatte. Kojan (2011) fremhever at et solidarisk barnevern krever at det finnes rom for å ha et fokus og et blikk på hvordan sosial ulikhet er med på å betinge det hvor utsatt barn er (Kojan 2011 s. 67.). Et steg i retning av å få det til vil ifølge Kojan (2011) være å anerkjenne at sosiale problemer kan skapes gjennom samfunnsrelaterte forhold og at det krever barnevernsansatte som i større grad reflekterer over hva som gjør at de lave klassene er overrepresentert i barnevernet.

Smette og Rosten (2019) presenterer Nova Rapport 3/2019 som er skrevet på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet med bakgrunn i at direktoratet ønsket forskningsbasert kunnskap om hvordan mødre og fedre i etniske og religiøse minoriteter praktiserer og opplever sitt foreldreskap i Norge. Rapporten slår fast at det er behov for at både oppvekstpolitikken og hjelpetiltak i familier i større grad ser foreldrepraksis i sammenheng med familiers levekår og livssituasjon. Det presiseres i rapporten at det er uheldig at foreldrestøtte og veiledning sees i stor grad atskilt fra spørsmål knyttet til familiers økonomiske situasjon og sosioøkonomiske forhold i deres nære omgivelser.

Det er videre tydelig definerte kompetansemål på tverrfaglig samarbeid og juridisk kompetanse. Videre kan en se et tydelig fokus på forskningsbasert kunnskap i profesjonsutøvelsen, og evnene til å kunne reflektere og anvende denne kunnskapen. Til forskjell fra barnevernspedagogens rammeplan er det for sosialt arbeid definert at kandidaten skal kunne finne, vurdere og henviser til relevant fagstoff og fremstille dette både muntlig og skriftlig. Dette er en interessant forskjell på de to rammeplanene, som kan si noe om fokuset på anvendelse av fagstoff opp mot barnevernfaglige vurderinger.

Under kompetanseområdet om arbeid med sosiale problemer finnes det definerte kunnskap om omsorgskompetanse og ulike former for omsorgssvikt, og herunder ferdigheter som kan undersøke omsorgssituasjonene til barn, iverksette og følge opp, og ikke minst evaluere tiltak når det er nødvendig. Samtidig ser en at kandidaten skal ha ferdigheter rundt det å reflektere over risiko og håndtere konflikter, og finne, vurdere og sette inn tiltak som lindrer og reduserer konsekvensene av vold, overgrep og omsorgssvikt ovenfor barn og voksne i alle aldre. Kandidaten skal ha innsikt i etiske problemstillinger og kunne håndtere etiske dilemmaer i yrkesutøvelsen og i møte med mennesker, samtidig som en skal kunne reflektere over sin profesjonelle yrkesrolle.

4.5 Gjenspeiler de nye retningslinjene de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern?

Mandatet for utarbeidelse av nye retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene tydelige på at retningslinjene skulle utformes i tråd med de kompetansebehov som var i tjenesten, oppdatert og forskningsbasert kunnskap og sentrale politiske og nasjonale føringer.

Kompetansemanglene i kommunalt barnevern er betydelig, noe flere har pekt på over tid. (Bufdir 2020) Min gjennomgang av litteratur viser på samme måte som Bufdir (2018) sin gjennomgang, et komplekst fagfelt som over tid har hatt utfordringer og en rekke utredninger, forskning og tilsyn som har påpekt svikt og mangler. De nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionom utdanningen skal legge til rette slik at utdanningene fremstår som enhetlige og gjenkjennelige uavhengig av utdanningsinstitusjon, basert på tilsynsrapporten til Nokut (2018 a og b). Likevel fremstår det fra mandatet til utarbeidelse av retningslinjene at det er viktig å gi rom for lokal tilpasning og utvikling. For å vurdere om de nye retningslinjene gjenspeiler de påviste kompetansemanglene i kommunalt barnevern skal jeg trekke frem konkrete eksempler på endringer som er gjort i tråd med kompetansemangler som er vist til i forskning, tilsyn og politiske føringer.

Først og fremst kan en se en endring både for barnevernspedagog- og sosialutdanningen på det jeg i min kategorisering har kalt for helhetsspektivet. Med det begrepet har jeg samlet teori eller politiske føringer som viser til at barnevernet i større grad en tidligere må ha et helhetlig perspektiv som tar hensyn til de sentrale samfunnsforhold og mangfoldet i befolkningen. Spesielt har dette handlet om at barnevernsarbeidere må vurdere barn og deres familier ut fra deres egen kontekst. Jeg finner en tydelig forankring og tydeliggjøring på dette allerede i formålet med barnevernspedagogutdanningen når det nå beskrives at profesjonsutøvere skal kunne identifisere behov og gi rett hjelp til rett tid til barn, unge og

familier i utsatte livssituasjoner. Videre er det en tydeliggjøring i hva barnevernfaglig arbeid innebærer ved at arbeidet tar utgangspunkt i barn og unges livssituasjon. Retningslinjene for sosialt arbeid er enda tydeligere på dette perspektivet og viser til at kandidatene skal ha bred kunnskap om betydningen levekår, helse, utdanning, arbeid og sosial inkludering skal ha i ulike livsfaser. Fra formålsbeskrivelsen er dette perspektivet tydelig ved at kandidaten skal ha en forståelse for sammenhenger mellom individuelle problem og den samfunnsmessige konteksten som problemene oppstår i.

En av de mest konkrete sviktene som er avdekket gjennom tilsyn, er Helsetilsynet (2019) sin vurdering om at barn ikke får god nok hjelp til rett tid. Tilsynet viser at tiltakene som settes inn i barnevernet, ikke treffer godt nok. Det er ikke tydelig og konkret nok sammenheng mellom tiltaket og det barnet faktisk har behov for. Det å ha bred kunnskap om barns liv og barns utvikling har vært et gjennomgående tema i utredninger siden år 2000. I de nye retningslinjene kan en se en presisering av på kunnskap om hvilke behov barn har slik at en kan gi rett hjelp til rett tid til barn, unge og deres familier samt dette med kunnskap om hvordan sosial klasse, utenforskap og marginalisering påvirker levekår. En kan fra retningslinjene for begge utdanningene se en presisering på hva kompetansen som forventes hos kandidatene innebærer, og for barnevernspedagogutdanningen er det konkretisert hva barnevernfaglig kompetanse skal innebære sammen med en konkretisering av kompetanseområdet oppvekst og familieliv. Disse kompetanseområdene skal tilrettelegge for hensiktsmessige tiltak sikre at kandidaten arbeider systematisk og målrettet med barn.

En av de mest sentrale delene av arbeidet til barneverntjenesten er å gjøre vurderinger og sette i verk tiltak for å styrke foreldrenes omsorgskompetanse. Vurderinger om hvilke tiltak som er nødvendig og når de skal settes inn er krevende vurderinger som fordrer bred og kompleks kunnskap på flere fagområder. De nye retningslinjene synes i stor grad å være tydeligere på hvilke fagområder kandidatene skal ha kunnskap og ferdigheter på, og det kommer tydeligere frem hva som bør ligge til grunn for å oppnå utvikling eller endring, samtidig som det er en endring i bruken av begrepet endring. I de nye retningslinjene synes det som om at dette med endring i større grad er en prosess som involverer den du samarbeider med.

Barns rett til medvirkning er et sentralt hensyn i norsk barnevernrett, og følger av grunnloven §104, FNs barnekonvensjon artikkel 12 nr. 1 og barnevernloven §1-6. Når en ser på rammeplanen fra 2005 var den sært lite konkret på dette med medvirkning. Det er brukt begrepet brukermedvirkning et fåtall ganger for å beskrive hva som kan være temaer for at studentene skal kunne forstå hvordan yrkesutøvelsen påvirkes av de rammene man arbeider

innenfor. I de nye rammeplanene er det konkretisert langt mer med hva brukermedvirkning innebærer og krever for at det skal oppleves som reel medvirkning fra barn og deres familier. Det er for barnevernspedagogutdanningen presisert at medvirkning og barn og unges deltakelse skal sikres gjennom at kandidaten anvender faglig kunnskap fra barn og unge som grunnlag. Samt at det å sikre medvirkning er noe som skjer gjennom å bruke erfaringer og kunnskap til å bygge relasjoner, samarbeide og kommunisere for å fremme inklusjon og deltakelse. For sosionomutdanningen kan en se at barnets interesse er i fokus ved at kandidaten skal ha ferdigheter som fremmer samhandling og samarbeid med barn og unge om hverdagsliv og om vanskelige temaer på en måte som sikrer deres interesser, medvirkning og rettigheter. Min gjennomgang av litteratur har vist at det er behov for mer kompetanse på tilnærminger som reduserer konflikter i barnevernsarbeidet. Retningslinjene for barnevernspedagogutdanningen viser at kandidaten skal ha bred kunnskap om konflikthåndtering i et samfunn av mangfold. Dette læringsutbytte målet er satt sammen i kapittel fire som innehar læringsutbytte for kompetanseområdet yrkesrolle, etikk og samarbeid til barnets beste, mens det i retningslinjene fra 2005 var definert sammen med kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning. Denne endringen kan forstås ut fra et mer forankret fokus på barnets perspektiv, også i samhandling med foreldre.

Barnevernet forvalt et stort og omfattende ansvar og myndighet på vegne av samfunnet. Dette krever en særskilt kompetanse på rettsikkerhet og forvaltning, og som jeg har vist i litteraturgjennomgangen er det flere tilsyn slik som riksrevisjonen (2012) og Helsetilsynet (2012 og 2019) som har vist til svikt og mangler når det kommer til dokumentasjon. For retningslinjene til barnevernspedagogutdanningen er det under kapittel 2, læringsutbytte for barnevernsfaglig kompetanse satt inn eksempler på hvilken kunnskap kandidaten må inneha, deriblant FNs barnekonvensjon med tre ulike artikler. Samtidig er det fastsatt at kandidaten skal ha bred kunnskap om internasjonal rett som er relevant på barnevernsfeltet.

Det å inneha evne til kritisk refleksjon over egen praksis er sentralt i yrkesutøvelsen. Ifølge yrkesetisk grunnlagsdokument fra FO (2020) forutsetter helse- og sosialfaglig arbeid evne til refleksjon. Det synes å være bred enighet i politiske føringer og teori jeg har gjennomgått, at kritisk refleksjon er en grunnpilar i barnevernfaglig arbeid. De nye retningslinje viser at både barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen skal ha kritisk refleksjon som en grunnsten i hva kandidatene skal kunne. Det legges også opp til at kandidatene skal trenes i kritisk refleksjon både over egen praksis og i samhandling med andre. I retningslinjene for barnevernspedagogutdanningen er det i kapittel fem beskrevet eget område rundt innovasjon,

kritisk tenkning og kunnskapsbasert praksis. Konkret viser læringsutbytte at kandidaten skal kunne utrede og analysere barnevernsfaglig arbeid selvstendig og sammen med andre. Det er en tydelig presisering på å evaluere og dokumentere barnevernfaglig arbeid.

Hvis en ser retningslinjene i et større blikk ser man at det er gjort flere endringer i rammeplanene blant annet basert på NOU 2009:8 som viste at studiene i for liten grad gav studentene den teoretiske-, faktabaserte- og praksisbaserte kunnskapen som kreves.

Trevithicks (2008) kunnskapsmodell for praksis i sosialt arbeid viser en tredelt kunnskapsbase i sosialt arbeid. Modellen viser kunnskap som sosialarbeideren tilegner seg gjennom utdanning og erfaring. Slik jeg ser det inneholder rammeplanene barnevernspedagoger og sosialt arbeid muligheter for både teoretisk-, faktabasert- og praksisbasert barnevernfaglig kunnskap. I den nye rammeplanen for barnevernspedagoger er det definert at kjernekompetansen i utdanningen skal være knyttet til barnevernsfaglig forsknings- og praksisbasert kunnskap. I rammeplanen for sosialt arbeid står det definert at sosionomutdanningen skal være en akademisk og praksisorientert utdanning. Begge disse setningene sees på som en endring ettersom rammeplanene fra 2005 ikke inneholdt det samme fokuset. Ved at de nye rammeplanene for begge utdanningene er definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse, er kunnskapsmodellen til Trevithick (2008) et godt bilde på de ulike sidene ved kompetanseområdet en ansatt i barneverntjenesten må inneha. Det strekker seg fra teorier som analyserer rollen, oppgaven og formålet med sosialt arbeid, til teorier som belyser forståelser av mennesker, situasjoner og hendelser og til teorier som kan relateres til praksis.

På den måten kan en si at igjennom utdanningens mål og forventninger, dannes grunnlaget for å selve utførelsen av praksisen.

Når det kommer til kunnskap som analyserer rollen, oppgaven og formålet, kan en se at det for barnevernspedagogutdanningen er kommet et kompetansemål i rammeplanen som viser til at kandidaten skal ha bred kunnskap om barnevernets samfunnsmandat, ansvarsfordeling og oppgavefordeling. Dette vil gjøre kandidatene bevisst på å bedre og endre omsorgsbetingelsene til barn og unge som står i fare for å utvikle ulik problematikk. Trevithick (2008) viser at en må inneha kunnskap om forståelse av mennesker, situasjoner og hendelser. Flere av sviktene og kompetansemanglene jeg har vist til tidligere, fremhever at barn og unge og deres familier ikke får rett hjelp til rett tid. Dette kan handle om at ansatte i barnevernet ikke har gode nok evner til å danne en forståelse av hva som er problematikken. Dette handler blant annet om

observasjonsferdigheter, evne til å se helheten, og medvirkning og samarbeid med barn og deres familier. Arnesen og Næss (2000) viste til et kompetansegap mellom kunnskapen som ble ervervet i utdanningen og behovene i tjenesten. Av kompetansemangler var det den praktiske og den personorienterte kompetansen som hadde flest mangler. I rammeplanene fra 2020 synes det å være et større fokus på kunnskap om yrkesrolle, samarbeid med barn og familier, kritisk tenkning og innsikt i egen forforståelse. Dette er slik jeg ser det eksempler på emner som øker den personorienterte kompetansen. Fauske Et.al (2006) viser til en utakt mellom utdanning og praksisfelt spesielt med tanke på personlig- rasjonell og emosjonell kompetanse. Dette er kompetanse som omhandler evne til selvinnsikt og relasjon og samhandling. Flere tilsynsrapporter fra Statens Helsetilsyn (2015, 2017 og 2019) viser at barn ikke ble involvert godt nok i tema og spørsmål som omhandlet dem selv.

Trevithick (2008) viser også til kunnskap til teori som direkte kan relateres til praksisfeltet. Dette handler om flere sviktpunkter som jeg har vist til. Blant annet observasjonsferdigheter hvor en skal forklare samspill, kommunikasjon med barn eller evnen til å se helhetlig på problematikken og dannes det et bilde av familiens utfordringer med et helhetlig syn.

Den faktabaserte kunnskapen Trevithick (2008) viser til, er også noe flere tilsyn og rapporter poengterer som problematisk for barnevernsfeltet. Dette handler om faktabasert kunnskap som presenteres, men som barneverntjenesten i større grad må bruke. Flere tilsyn viser svikt i bruken av faktabasert kunnskap i vurderinger og analyser. Barnevernets praksis er avhengig av at både teoretisk og praktisk kunnskap integreres i arbeid. Grimen (2008) beskriver forståelsen av denne kunnskapsintegreringen som noe som foregår kontinuerlig i praksis gjennom teoretiske og praktiske synteser. Derfor kan barnevernets vurderinger og begrunnelser noen ganger være usynlige.

Statens Helsetilsyn (2019) viser at det er utfordrende å holde fokuset på denne syntesen, og de viser at barneverntjenester i deres tilsyn ikke har evnet å stoppe opp og analysere kunnskapsprosessen eller resultatet av disse.

Det er viktig å ta inn over seg kunnskap om hva som fungerer og hva som ikke fungerer i vurderinger og analyser. Statens Helsetilsyn (2019) viser blant annet til at det fremover bør fokuseres på å bidra til at ansatte gjør vurderingen og analyser skriftlig, slik at de er etterprøvbare og kan brukes til å evaluere situasjonen for den enkelte. Det synes å være i retningslinjene et større fokus på at studentene skal kunne bruke kunnskap og erfaringer til gjennomføring av barnevernfaglig arbeid. Dette inkluderer i retningslinjene, det å kunne

dokumentere, analysere, vurdere og evaluere barnevernsfaglig arbeid. Dette fokuset synes å være likeverdig for sosionom ved at det er definert at studentene kan foreta faglige vurderinger, avgjørelser og handlinger i tråd med kunnskapsbasert praksis, og at de skal kunne dokumentere og formidle faglig kunnskap.

Den praksisbaserte kunnskapen handler om hvordan sosialarbeideren erverver kjent kunnskap, anvender kjent kunnskap, og hvordan erfaringer kan danne og skape ny kunnskap. På mange måter er dette viktig i evnen til kritisk refleksjon over egen praksis, samtidig som det er viktig å kunne bruke sin kunnskap til det beste for barnet og deres familier. I NOU 2009:8 vises det til innhenting av data som sier at studieveiledere mener det er behov for å styrke den praksisbaserte kunnskapen gjennom økte ferdighetstrening, etisk refleksjon og bedre ekstern praksisopplæring. Terum og Nesje (2014) viser til at de ansatte ved utdanningsinstitusjonene mener at utdanningens praksisnærhet og relevans er godt i varetatt, mens det i 2006 i forskningsprosjektet til Fauske. et.al, ble påvist en utakt mellom utdanningene og praksisfeltets krav til kompetansen. Dette kan tyde på at den satsningen som har blitt gjort på forskningsbasert og kunnskapsbasert praksis som regjeringen har vist til har bidratt til at utdanningene er mer i takt med praksisfeltet.

Det er flere endringer fra rammeplanene for utdanningen barnevernspedagog og sosialt arbeid, fra 2005 og 2019. Det synes å være et klarere barnesyn og kompetanse knyttet til hvordan samfunnet legger til rette for at barn og barns utvikling i rammeplanene fra 2019. Blant annet gjennom en tydelig kunnskapsforventning om barns oppvekst, barndom, sosialisering, læring, danning og utvikling, med særlig forståelse for barns, unge og familier i utsatte livssituasjoner. Eller som det er beskrevet i rammeplanene for sosialt arbeid ved at det er en tydelig forventning om bred kunnskap om betingelser for mestring og utvikling hos barn, unge voksne og eldre, samt ved forventet kunnskap om betydning av levekår, helse, utdanning, arbeid og sosial inkludering og kunnskap om sosial klasse, utenforskap og marginalisering. Det synes som om rammeplanen for barnevernsutdanningen har det tydeligste barnesynet.

Det synes å være et større fokus på mangfoldet i samfunnet i begge rammeplanene, men at sosionomutdanningen har et bredere fokus, blant annet ved kjennskap til styring og organisering av velferdsstaten.

Begrepet kultursensitivitet og betydning av å forstå at sosiale problem kan skapes gjennom samfunnsrelaterte forhold er slik jeg ser det best ivaretatt i rammeplanen for sosialt arbeid,

selv om det i rammeplanene for barnevernspedagogutdanningen fremheves at det er behov for å sikre kompetanse og holdninger som danner grunnlag for likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet basert på språk og kultur. Rammeplanen for sosionom synes å legge mer vekt på begrepet om sosial klasse og levekår. I Fafo sin evaluering av barnevernet i Oslo og Bergen (2004) var det kompetanse på flerkulturelle familier og psykologi som var mest etterspurt. Borgen et al. (2006) kartla hvilke kompetanseområder som bør styrkes, hvorpå det fremheves etnisitet og barnevernet, relasjonskompetansen og brukermedvirkning.

Gjennomgående i litteratur, forskning og offentlige dokumenter har det blitt påpekte et behov for mer tverrfaglig samarbeid og kjennskap til tjenester som samlet kan bidra til gode oppvekstvilkår. Rammeplan for barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen bygger på felles rammeplan for helse- og sosialutdanninger (2017). Her blir det presentert et sterkere fokus på at studentene etter endt utdanning skal kjenne til innovasjonsprosesser, ha digital kompetanse, kjennskap til systematisk forbedringsarbeid. I tillegg til samarbeidskompetansene både tverrfaglig og tverrprofesjonelt som skal bidra til arbeidslivsrelevans. Statens Helsetilsyn (2009) viste til at det samarbeid med tilgrensende områder til barnevernet, var nødvendig for å beskytte og ivareta barn.

Meld.St 13 (2011-2012) utdanning for velferd – samspill i praksis la til rette for en rekke forslag for å styrke kvaliteten og relevansen i helse- og sosialfaglige utdanninger, med bakgrunn i at helse- og velferdstjenestene ikke hadde god nok innflytelse på det faglige innholdet i utdanningene. Det var blant annet vist til at kompetansen til nyutdannede kandidater ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer tjenestens kompetansebehov. Min gjennomgang av kompetansemangler i tjenesten sett opp mot de nye retningslinjene viser at endringene som er gjort finnes koblinger til litteratur som viser tjenestens kompetansebehov. Jeg har vist disse sammenhengene i tråd med kompetansemangler rundt helhetsperspektivet, kunnskap om barn og barns utvikling, vurdering av omsorgskompetanse, medvirkning med barn og voksne, juridisk kompetanse og kritisk refleksjon over egen praksis.

4.6 Er kunnskap og erfaring nok?

Til tross for at det har vært svært mange utredninger, rapporter og forskningsprosjekter som har vist til kompetansemangler i barnevernet over to tiår, og at utdanningene har endret seg med nye rammeplaner for bachelorutdanninger ved oppstart av en femårig integrert master i barnevern og foreslåtte kompetansekrav for arbeid i barnevernet, er det ikke alt dette en garanti for at barnevernsansatte sitter med den kunnskapen og kompetansen som kreves.

Trevithick (2008) påpeker at det ikke er nok å inneha kunnskapen, den må kunne relateres til

praksis. Helsetilsynet (2019) pekte på at tiltakene som ble satt inn i de 106 alvorlige barnevernssakene ikke var tilpasset det faktiske behovet godt nok. Hva handler det om? Det kan tenkes at barnevernsansatte ikke er gode nok med å trekke paralleller mellom teori og praksis og at dette viser seg gjennom at en ikke evner å sette inn riktige tiltak for å bedre barns omsorgssituasjon. Borgen et.al (2007) har i sitt datamateriale vist gjennom intervjuer at informantene mente at barneverntjenesten har mye kompetanse, men at det manglet et internt forum for å benytte denne. Dette på grunn av organisatoriske rammer og tidspress, samt for få ansatte. Helsetilsynet (2019) viser at barnevernet har kompetanse til å gjøre gode faglige vurderinger og analyser, men slår fast at kompetansen ikke brukes i høy nok grad.

5.0 Konklusjon

Litteraturen som er gjennomgått i dette prosjektet, viser samlet sett at det over tid har vært pekt på svikt og kompetansemangler i det kommunale barnevernet. På bakgrunn av Meld. St. 13 (2011-2012) ga Stortinget sin tilslutning til en rekke forslag for å styrke relevansen og kvaliteten i helse- og sosialfaglige grunnutdanninger, deriblant barnevernspedagog- og sosionomutdanningen. Meldingen ble konkludert med at kompetansen til nyutdannede kandidater ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer tjenestens kompetansebehov. Et av tiltakene som ble iverksatt var å etablere retningslinjer for hver enkelt utdanning med konkretisering rundt hva som er forventet sluttkompetanse.

I dette prosjektet har jeg knyttet de påpekte kompetansemanglene i kommunalt barnevern sammen med utfordringene som er påvist i barnevernspedagog- og sosionomutdanningen, og sett på om de nye retningslinjene synes å være utformet i tråd med tjenestens kompetansebehov. Jeg har sett på hva som er tjenestens kompetansebehov gjennom å se på tilsyn, forskning og offentlige utredninger som påpeker kompetansemangler.

Tilsyn tyder på at det i mange kommuner er et stort omfang av feil og uforsvarlig praksis. Forskning viser stor variasjon i vurdering og undersøkning av bekymringsmeldinger, og at undersøkelsesarbeidet ofte er for lite planmessig. Dokumentasjon på barnevernfaglige vurderinger er ikke god nok, noe som gjør det vanskelig å analysere, evaluere og følge opp tiltak og vedtak. For dårlig dokumentasjon fører også til at viktig informasjon ikke dokumenteres eller blir vurdert. Dette fører igjen til at tiltakene i for liten grad blir tilpasset alvorligheten i sakene, og de behovene hvert enkelt barn eller familier har. Mange barn og deres familier får ikke rett hjelp til rett tid.

Fra litteraturgjennomgangen som er gjort i dette prosjektet er det en sammenheng som konkluderer med at barn ikke får rett hjelp til rett tid og at barnevernsansatte ikke innehar tilstrekkelig kompetanse på kjerneoppgaver. I dette prosjektet har jeg kategorisert disse kjerneoppgavene og dermed påviste kompetansemangler i tjenesten til å være:

- Kompetanse på mangfoldet i samfunnet og samfunnsforhold.
- Kompetanse på barn og barns utvikling
- Vurdering av omsorgskompetanse.
- Medvirkning og samtaler med barn og voksne.
- Juridisk kompetanse.

- Kritisk refleksjon over egen praksis.

Det første området jeg har belyst er barnevernsansattes evne til å ha et helhetlig perspektiv som gjør at barn og unge og deres familier får rett hjelp ut fra deres egne kontekst. Videre handler det om kunnskap om barn og unges utvikling, vurdering av omsorgskompetanse, medvirkning og samtaler med barn og unge, juridisk kompetanse og om evne til kritisk refleksjon over egen praksis.

Retningslinjene for barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen er endret og blir iverksatt for skoleåret 2020-2021. De nye retningslinjene skal være styrende for institusjonenes lokale planer og skal sikre et minimum av sluttkompetanse i tråd med de behov som er i feltet. Gjennomgangen av retningslinjene har vist at retningslinjene i stor grad ivaretar svikt og de kompetansemangler som er belyst de siste to tiår.

Det synes som om læringsutbyttebeskrivelsene for bachelorutdanningen i barnevern har gjennomgått endring i størst grad, og på best måte har svart på de påviste kompetansemanglene. Dette ved styrke områder slik som:

Juridisk kompetanse, helhetsperspektivet hvor barnevernet skal ta hensyn til sentrale samfunnsforhold og mangfoldet i befolkningen, analyse-, dokumentasjon-, vurdering- og evaluering av praksis, samarbeid og medvirkning barn, deres familier og tverrfaglige samarbeidspartnere og kritisk refleksjon over egen yrkesutøvelse.

Det er en tydeligere deling mellom barnevernspedagogutdanningen og sosionomutdanningen. Retningslinjene for barnevernspedagogutdanningen har en tydelig barnevernfaglig ramme, mens sosionomutdanningen har et tydeligere fokus på mangfoldet og bredden i sosialt arbeid. Det er definert sterkere krav til analysekompetanse, etisk bevissthet og juridisk kompetanse. I tillegg er det en tydelig definering av at begge utdanningene skal være knyttet til forsknings- og praksisbasert kunnskap i tråd med Trevithick's (2008) kunnskapsmodell. Likevel synes det å kunne vært en satsning mot at fremtidens barnevernsansatte skulle hatt bedre kompetanse på kultur, og dermed innenfor begrepet kultursensitivitet. De nye retningslinjene legger mer opp til samarbeid med barnet og med foreldre enn retningslinjene fra 2005.

Det kommer frem fra retningslinjene at det for barnevernspedagogutdanningen er en tydelig spissing mot barnevernsfeltet ved at formålsbeskrivelsen i stor grad definerer hva som er kjernekompetansen i utdanningen. Samtidig som det sosialpedagogiske og miljøterapeutiske arbeidet ikke er, eller er lite beskrevet.

Retningslinjene for utdanningene fra 2020 synes i større grad å ta hensyn til kompetansemanglene som er belyst i forskning, tilsyn og offentlige utredninger, enn retningslinjene fra 2005. Dette kan sees i lys av at et økende fokus på verdien av kompetanseheving i barneverntjenesten, og en bred enighet om at barnevernsfeltet er et komplekst fagområde som krever høy kompetanse. Dette vises i retningslinjene der utarbeidelsen tydelig er utformet med fokus på oppdatert og forskningsbasert kunnskap.

Det vil være viktig i tråd med Trevithicks (2018) kompetansemodell å beholde den kompetansen som tilføres i barneverntjenesten. Det er ufravikelig viktig at kompetansen som erverves blir i tjenesten over tid.

Barn, unge og deres familier skal få rett hjelp til rett tid. Dette forutsetter at barnevernet er en tjeneste som yter tjenester av høy kvalitet av ansatte med høy kompetanse som evner å håndtere barn og familier som er i en vanskelig livssituasjon. Det å styrke kompetansen i barnevernet, krever systematisk samarbeid og samspill mellom praksis, utdanning og forskning for at fremtidige barnevernsansatte skal være rustet for fremtiden.

Det er slik jeg ser det behov for å vurdere om det er måter å få til et bærende samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet for å sikre og styrke samspillet og samarbeidet de imellom.

Det har de siste årene blitt gjort massive kartlegginger og utredninger på kompetansemangler i det kommunale barnevernet. Det bør forskes mer på hva som skal til for at en kompetanseøkning skal kunne få ønsket effekt og at kompetansen som erverves skal bli værende i barneverntjenesten over tid.

Litteraturliste

- Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34
- Andæs, A. (2004) *Hvorfor ser vi ikke fattigdom? fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet*. Nordisk sosialt arbeid 01/2004 (volum 24). Hentet fra: https://www.idunn.no/file/pdf/33196379/hvorfor_ser_vi_ikke_fattigdommen_fra_en_undersokelse_om_barn_som_bli_r_plass.pdf
- Andrews, Therese. (2015) *Interkommunalt samarbeid om barnevern i Norge. En kartlegging av erfaringer*. Nordlandsforskning.
- Arnesen, C. Å., & Næss, T. (2000). *Personellsituasjonen i sosialtjenesten og barneverntjenesten. Rapport 13/ 2000*. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning. Hentet fra: <https://core.ac.uk/download/pdf/52112599.pdf>
- Asplan Viak & Fafo (2010) *Strategisk kompetanseutvikling i kommunene*. Hentet fra: <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/arbeidsgvierpolitikk/strategisk-kompetanseplanlegging/foustrategiskkompetanseutviklingikommunene.pdf>
- Aveyard, H. (2014). *Doing a literature review in health and social care – A practical guide*. 3.utgave. England: Open University Press.
- Backe-Hansen, E. (2009). Hva innebærer et kunnskapsbasert barnevern? *Fontene Forskning*, 2, 4-16.
- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B., & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010: en longitudinell studie (Vol. 9/2014)*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra: https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/barnevernets_undersokelsesarbeid_fra_bekymring_til_beslutning_delrapport_4_redigert.pdf
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2017). *Mer kunnskap - bedre barnevern. Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2006). *Internkontroll i barneverntjenesten i kommunene- en veileder*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bld/bro/2006/0007/ddd/pdfv/284443-q-1105_ny.pdf
- Barne- og familiedepartementet. (2002). *Om barne- og ungdomsvernet. (St. meld. nr. 40. 2001-2002)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/0a685a98cda24c5f83207c4be6d1b665/no/pdfa/stm200120020040000dddpdfa.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2002). *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge. (St. meld. nr. 39. 2001-2002)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/e97cf2ddbcd347328e4fcc70e942de62/no/pdfa/stm20012002039000dddpdfa.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2005). *Barnevernet og det forebyggende arbeidet for barn og unge og deres familier. (Rundskriv Q-25/2005)*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/rus/2005/0003/ddd/pdfv/258676-rundskriv_q-252005.pdf
- Barne- og familiedepartementet. (2009). *Om lov om endringer i barnevernloven. (Ot.prp. nr. 69 (2008-2009))*
- Barne- og familiedepartementet. (2012). *Utdanning for velferd. (St. meld. nr. 13. 2011-2012)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/ac91ff2dede43e1be825fb097d9aa22/no/pdfs/stm20112012013000dddpdfs.pdf>

- Barne- og familiedepartementet. (2020). Høringsnotat – kompetanse i barnevernet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/702b63a92c5243eea4cd68c95b3d0b5a/horingsnotat-om-kompetanse-i-barnevernet1.pdf>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2010). Retningslinjer for satsning på kommunalt barnevern 2013. (Q-31/2012). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv/2010/q_31_2010_retningslinjer_-_satsning_kommunalt_barnevern_2011.pdf
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). Barnevernpanelets rapport. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). Endringer i barnevernloven. (Prop. 106 L. 2012-2013). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014). *En god barndom varer livet ut*. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017) Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2017). Endringer i barnevernloven (barnevernsreform). (Prop. 73 L. 2016-2017). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/67954c9d29dd4c0ca3134e0931f32fdc/no/pdfs/prp20162017073000dddpdfs.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). Kartlegging av kompetansebehov i det kommunale barnevernet. Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Hentet fra: <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004452>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2019). Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet. Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Hentet fra: <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005020>
- Barneombudet (2020). Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon – 2020. "De tror vi er shitkids"
- Baumeister, R. F., Leary, M. R., & Salovey, P. (1997). Writing Narrative Literature Reviews. *Review Review of General Psychology*, 1(3), 311-320. doi: 10.1037/1089-2680.1.3.311. Hentet fra: <https://psychology.yale.edu/sites/default/files/baumeister-leary.pdf>
- Befring, E. (2007) *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. Oslo. Samlaget
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet*. Trondheim: NTNU hentet fra: <https://samforsk.no/Publikasjoner/2017/Myter%20og%20realiteter%20-%20endelig.pdf>
- Bergmark, A., & Lundström, T. (2010). Guided or independent? Social workers, central bureaucracy and evidence-based practice. *European Journal of Social Work*, 14(3), 323-337. doi:10.1080/13691451003744325 Hentet fra: https://www.researchgate.net/profile/Tommy_Lundstroem/publication/233027503_Guided_or_independent_Social_workers_central_bureaucracy_and_evidence-based_practice/links/54d37ea80cf2501791822ed5/Guided-or-independent-Social-workers-central-bureaucracy-and-evidence-based-practice.pdf
- Bjorkenheim, J (2007) Knowledge and Social Work in Health Care – The case of Finland. *Social Work In Health Care*, 44 (3), 261-278. Kjøpt tilgang fra: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J010v44n03_09
- Borgen, H., Grønningsæter, A., & Jensen, A. (2007). Barnevernet i Oslo og Bergen. En sammenlignende evaluering etter barnevernreformen i 2004. (Fafu-rapport 2007:11). Hentet fra: <https://evalueringsportalen.no/evaluering/barnevernet-i-oslo-og-bergen-en-sammenlignende-evaluering-etter-barnevernreformen-i-2004/Barnevern%20rapport.pdf/@inline>
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss*. London: Hogarth Press.

- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. DOI: [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: experiments by nature and design*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Christiansen, Ø m. fl. (2019). Barnevernets undersøkelsesarbeid - fra bekymring til beslutning. Delrapport 4. Når barnevernet undersøker. RKBNU Nord
- Clausen, S-E og Kristoffersen, L. (2008) *Barneverns klienter i Norge 1990-2005: En longitudinell studie*. Nova rapport 3/2008. Oslo.
- Dalland, O. (2014). *Metode og oppgaveskriving*. 5. utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Hentet fra: https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf
- Det kongelige kunnskapsdepartement (2019) *Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger og tilhørende ofrskrifter for hver utdanning – merknad til bestemmelser*. (Rundskriv F-04-19) Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/f89a402a104b4a76a620a27447e448e9/rundskriv-f-04-19.pdf>
- Dysthe, O. (2001). *Dialog, samspel og læring*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Dysthe, O. (2003). Teoretiske perspektiver. I: O. Dysthe og K.S. Engelsen (red.): *Mapper som pedagogisk redskap: perspektiver og erfaringer*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Eraut, M. (2004). Transfer og knowledge between education and work place settings. I: H. Rainbird, A. Fuller og A. Munro (red.): *Workplace learning in context*. London: Routledge.
- Faldet, A.C. (2004): Forebyggende barnevern og tverrfaglig samarbeid i bydel Sagene Torshov. Hovedoppgave, UiO. Sammendrag fra: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/31569>
- Fauske, H., Kollstad, M., Nilsen, S., Nygren, P., & Skårderud, F. (2006): Profesjonelle handlingskompetanser – utakter mellom utdanning og praksis. Hentet fra: <https://www.idunn.no/?siteNodeId=1854625>
- Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Att göra systematiska litteraturstudier: Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. 3. utgave. Stockholm: Natur & kultur.
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet. En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Norges barnevern*, 92(2), 80-96.
- Grønmo, S (2004) *Samfunnsvitenskaplige metoder*. Bergen. Fagbokforlaget
- Grant, M. Booth, A. (2009) *A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies*. Health libraries group. Hentet fra: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>
- Green, B. Johnson, C. (2006) Writing narrative literature reviews for peer-reviewed journals: Secrets of the trade. *Journal of chiropractic medicine* 5(3):101-17. DOI: 10.1016/S0899-3467(07)60142-6
- Halvorsen, K. (2008) *Å forske på samfunnet – en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Damm akademisk
- Haven Skaale, K. m. fl. (2020). Barnevernets undersøkelsesarbeid - fra bekymring til beslutning. Delrapport 5. Å medvirke når barnevernet undersøker. RKBNU Nord
- Heggen, K. & Vik, L. J. (2007). Rekruttering, studiesituasjon og kompetanse: ei undersøkelse av rekruttering og kvalifisering til sosialt arbeid HiO-rapport (online), bd. 2007 nr 8. Hentet fra: <file:///C:/Users/chwi0609/Downloads/HiO-rapport-8-2007-Heggen-Vik-Rekruttering,%20studiesituasjon.pdf>
- Hilsen, A, I og Tønder, A.H. (2013) «Saman om» kompetanse og rekruttering – en kunnskapsstatus. Fafo-notat 2013:03. Hentet fra: <https://fafo.no/images/pub/2013/10169.pdf>

- Ipsos. (2018). Tillit til barnevernet blant personer med innvandrerbakgrunn. Laget av Ipsos på oppdrag av Bufdir. Hentet fra: <https://www.ipsos.com/nb-no/rapport-tillit-tilbarnevernet-blant-personer-med-innvandrerbakgrunn>
- Jacobsen, D. I. (2010). Forståelse, beskrivelse og forklaring – innføring i metode for helse- og sosialfagene. 2.utgave. Oslo: Høgskoleforlaget.
- Kalman, H. (2013). Kunnskap och kunnigt handlande. I B. Blom, S. Morén, & L. Nygren (Red.), Kunnskap i socialt arbete: om villkor processer och användning (s. 48-62). Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur.
- Kirkehei, I. Ormstad, S.S. (2013) Litteratursøk, *Norsk epidemiologi 2013:23 (2): 141-145*. DOI: <https://doi.org/10.5324/nje.v23i2.1635>
- Klette, T. Tidsskriftet Norges Legeforening nr. 13, 2008; 128:1538-40. Hentet fra: <https://tidsskriftet.no/2008/06/kronikk/omsorgssvikt-og-personlighetsforstyrrelser>
- Kojan, B (2011) *Klasseblikk på et barnevern i vekst*. Avhandling for graden philosophia doctor. Trondheim: NTNU
- Kojan, B og Christiansen, Ø. (2016) *Beslutninger i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget
- Kvello, Ø. (2010). Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner. Oslo: Gyldendal akademisk
- Kunnskapsdepartementet (2019) *Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/5af90a9044c74d568d7de5c1d7f554eb/forskrift-om-nasjonal-retningslinje-for-sosionomutdanning.pdf>
- Kunnskapsdepartementet (2019) *Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/5af90a9044c74d568d7de5c1d7f554eb/forskrift-om-nasjonal-retningslinje-for-barnevernspedagogutdanning.pdf>
- Kunnskapsdepartementet (2017) *Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialutdanninger*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/76054ff6b88e4f55877041352fffd2fd/forskrift-om-felles-rammeplan-for-helse--og-sosialfagutdanninger.pdf>
- Lauritzen, C. m. fl. (2019). Barnevernets undersøkelsesarbeid - fra bekymring til beslutning. Delrapport 3. Meldinger til barnevernet. RKBU Nord
- Lai, L. (2013). Strategisk kompetanseledelse (3 utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lave, J. (1988): *Cognition in practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levin, I. (2004). Hva er sosialt arbeid. Oslo: Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2011). Kvalitative metoder i medisinsk forskning: En innføring. 3.utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Marsh, P., & Fisher, M. (2007). The Development of Problem-Solving Knowledge for Social Care Practice. *British Journal of Social Work*. doi: 10.1093/bjsw/bcm116. Hentet fra: https://www.researchgate.net/profile/Peter_Marsh2/publication/249285538_The_Development_of_Problem-Solving_Knowledge_for_Social_Care_Practice/links/54da458e0cf261ce15cc55fb/The-Development-of-Problem-Solving-Knowledge-for-Social-Care-Practice.pdf
- Molander, B. (1996). Kunnskap i handling. Göteborg: Daidalos
- [NOKUT \(2018a\) tilsyn med bachelorgradutdanninger i barnevern. NOKUTs tilsynsrapporter](#)
- [NOKUT \(2018b\) tilsyn med bachelorgradutdanninger i sosialt arbeid NOKUTs tilsynsrapporter](#)
- [NOU 1991:4 «Veien videre til studie og yrkeskompetanse for alle» Oslo: Statens forvaltningstjeneste, 1991.](#)
- [NOU 2000:12 «Barnevernet i Norge». Oslo Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2000.](#)
- NOU 2009:8 «Kompetanseutvikling i barnevernet». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2009.

- NOU 2009:22 «Det du gjør, gjør du helt – bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2009.
- NOU 2012:5 «Bedre beskyttelse av barns utvikling – eksepertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2012.
- NOU 2016:16 «Ny barnevernlov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2016.
- NOU 2017:12 «Svikt og Svik». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2009.
- Regjeringen (2020) Instruks for økonomi- og virksomhetsstyring i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/c67ce64d762c4eeba9eda2900b7f003/instruks-om-okonomi-og-virksomhetsstyring-i-bufdir-01.01.20.pdf>
- Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler (2012). Hentet fra: https://www.stortinget.no/Global/pdf/Dokumentserien/2011-2012/Dokumentbase_3_15_2011_2012.pdf
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., & Eide, K. (2017). Barnevern I Et Minoritetsperspektiv : Sosialt Arbeid Med Barn Og Familier. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2017. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Rød, P. A., Iversen, A. C., & Underlid, K. (2012). The child welfare service's assessments in custody cases that involve minors. *European Journal of Social Work*, 1-19. Hentet fra: https://www.researchgate.net/publication/260824281_The_child_welfare_service's_assessments_in_custody_cases_that_involve_minors/link/553f63bc0cf23e796bfb3adb/download
- Røsdal, T m.fl. (2017) *Kompetanse i den kommunale barneverntjensten. Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger*. NIFU rapport 2017:28: Oslo
- Saga Corporate Advisers (2011) Kompetansesituasjonen i kommunene. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/vedlegg/komm/rapporter/2011/datert_rapport_kompetanse_i_kommunene.pdf?id=2251305
- Sasaokia, K. m.fl (2020) «Det kan høres ut som en bagatell, men ikke for meg da. Gjennomgang av ti særlig konfliktfylte barnevernssaker i Bergen kommune» Bergen Kommune
- Ferguson, H (2017) *How social workers reflekt in action and when and why they don't: the possibilities and limits to reflective practice in social work*. *Sosial work education*, 2018 vol 37, NO.4, 415-427. Hentet fra: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02615479.2017.1413083?needAccess=true#aHR0cHM6Ly93d3cudGFuZGZvbmxpbmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8wMjYxNTQ3OS4yMDE3LjE0MTMwODM/bmVIZEFjY2Vzc2Vz10cnVlQEBAMA==>
- Fellesorganisasjonen (2020) Yrkesetisk grunnlagsdokument. Hentet fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Seljø, Roger (2000): *Læring i praksis, et sosiokulturelt perspektiv*, Cappelens akademiske forlag
- Smette, I og Rosten, M,G. *Iakttatt foreldreskap: om å være foreldre og minoritet i Norge*. Novarapport 3/19. 2019 OsloMet.
- Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research*. 4.utgave. Los Angeles, California: Sage.
- Skår, R. (2010). *Læringsprosesser i sykepleieres profesjonsutøvelse: en studie av sykepleieres læringserfaringer*. Avhandling (ph.d.). Bergen: Psykologisk fakultet. Hentet fra: http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3914/Dr.thesis_Randi%20Skaar.pdf;sequence=3
- Statistisk sentralbyrå (2020). *4 av 5 i det kommunale barnevernet har høyere utdanning*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/4-av-5-i-det-kommunale-barnevernet-har-hoyere-utdanning> 12.05.20.
- Statens Helsetilsyn. (2009). *Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid*. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2008 med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn.

- (Rapport fra Helsetilsynet 5/2009). Hentet fra http://www.helsetilsynet.no/upload/Publikasjoner/rapporter2009/helsetilsynetrappor5_2009.pdf
- Statens Helsetilsyn. (2015). *Bare en ekstra tallerken på bordet*. (Rapport fra Helsetilsynet 1/2015). Hentet fra: https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2015/helsetilsynetrappor1_2015.pdf
- Statens Helsetilsyn. (2015). *Bare en ekstra tallerken på bordet*. (Rapport fra Helsetilsynet 1/2015). Hentet fra: https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2015/helsetilsynetrappor1_2015.pdf
- Statens Helsetilsyn. (2017). *Bekymring i skuffen*. (Rapport fra Helsetilsynet 1/2017). Hentet fra: https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2017/helsetilsynetrappor1_2017.pdf
- Statens Helsetilsyn. (2019). *Det å reise vasker øynene*. (Rapport fra Helsetilsynet 2019). Hentet fra: https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unummerert_gjennomgang_106_barnevernsaker.pdf
- Storø, J. (2010). Barnevernpedagogens kunnskap og praksis. I J. S. Kirsten (Red), Pipet i den minste strupe ska bli kvitring over eng (s. 19- 33). Oslo: Fellesorganisasjonen (FO).
- Støren, I (2013). Bare søk! Praktisk veiledning i å gjennomføre litteraturstudier. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Taraban, L. Shaw, D. Leve, L. Natsuaki, M. Ganiban, J. Reiss, D. Neiderhiser, J. (2018) *Parental Depression, Overreactive Parenting, and Early Childhood Externalizing Problems: Moderation by Social Support*, Child Development. Kjøpt tilgang til fra: <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cdev.13027>
- Terum, L.I. og Nesje, K. (2014). Praksisrelevans og kompetansebehov. Vurderinger av BSV- utdanningene (Småskrift). Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet fra: <https://skriftserien.hioa.no/index.php/skriftserien/article/view/42/41>
- Thagaard, T (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vidmostad og Bjerke As.
- Thrana, H, M, og Fauske, H. (2014) [The emotional encounter with child welfare services: the importance of incorporating the emotional perspective in parents'encounters with child welfare workers](https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691457.2013.798628). [European Journal of Social Work](https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691457.2013.798628), vol. 17 (2). Hentet fra: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691457.2013.798628>
- Thornquist, E (2018) *Vitenskapsfilosofi og virtenskapsteori for helsefag*. Bergen. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjerke As
- Tjora, A. (2010). Kvalitative forskningsmetoder i praksis. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Utdannings- og forskningsdepartementet. (2005) *Rammeplan og forskrift for 3-årig barnevernspedagogutdanning*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/pla/2006/0002/ddd/pdfv/269385-rammeplan_for_barnevernspedagogutdanning_05.pdf
- Utdannings- og forskningsdepartementet. (2005) *Rammeplan og forskrift for 3-årig sosionomutdanning*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/pla/2006/0002/ddd/pdfv/269389-rammeplan_for_sosionomutdanning_05.pdf

Vedlegg 1. Oversikt/beskrivelse over inkludert litteratur

Forfatter (-e)	Land	Tittel	Formål	Innhold		
				Metode/design	Utvalg/størrelse	Konkrete hovedfunn/utfall
Andrews, Therese, Bjarne Lindeløv. Annelin Gustavsven(2015)	Norge	<i>Interkommunalt samarbeid om barnevern i Norge. En kartlegging av erfaringer.</i> Nordlandsforskning.	Kartlegging av kommunenes erfaringer med interkommunalt samarbeid innen barnevern i Norge.	Intervjustudie, spørreskjema studie og datamateriale (registerdata)	Rådmenn i kommunene med interkommunalt barnevern, ledere i interkommunal barnevern og ledere for fylkesnemdene. Rådmannsgruppen på 202 personer, ledere på 63 pers og 17 aktuelle fylkesmannsembeter og 11 fylkesnemder.	95 % av rådmennene er fornøyd med kompetansen i eget barnevern. Barnevernledere gir positivt inntrykk av kompetansesituasjonen på kjerneområder i tjenesten slik som: Forberede saker for fylkesnemda, utredning, omsorgssvikt, barns utvikling og foreldreveiledning. Noen områder er mangelfulle: Ulike kartleggings- og utredningsmetoder, flerkulturell problematikk, rusproblemer, psykiske vansker, vold og samtaler med barn. Det er viktigere for barnevernledere med styrket kompetanse på psykologi enn juss.
Clara Åse Arnesen og Terje Næss (2000)	Norge	Personellsituasjonen i sosialtjenesten og barneverntjenesten	Utrede personellsituasjonen i sosialtjenesten og barneverntjenesten	Kvantitative analyser, datakilder (SSB) Kvantitative metoder for fremvisning i krysstabeller	«Tser-undersøkelsen) fra 1998 – en europeisk undersøkelse med 50 % svarprosent på trukket utvalg av 2/3 av 1426 vernepleiere, sosionomer og barnevernspedagoger. Undersøkelse fra 1992 av BVP, VPL og SOS, svarprosent 76%	Gjennom å sammenligne kandidatenes faktiske kompetanse på utdanningstidspunktet med den kompetansen som krevdes i den jobben fant de i tilknytning til barne- og ungdomsvern et kompetansegap. For SOS og BVP var kompetansegapet spesielt høyt for ”edb-kunnskaper”, ”forhandlingsevner”, ”evne til å arbeide under press” og

						”selvsikkerhet, besluttosomhet, utholdenhet”
Leif E. Moland, Ketil Bråthen og Odd Bjørn Ure fra Fafo, Helge Renå, Christian Skattum og Tone H. Sollien (2010)	Norge	Strategisk kompetanseutvikling i kommunene	Utrede hvordan kommunene kompetansestyring og kompetanseutvikling for å beholde og utvikle medarbeidere, samt få til læring på arbeidsplassen og se hvilke sammenhenger det finnes mellom kompetansearbeid og innovasjon og utvikling.	Spørreundersøkelse til alle kommuner i Norge. Kvalitative studier i fem kommuner.	Elektronisk undersøkelse med 229 svar. En svarprosent på 50 %.Data fra eksterne databaser (PAI-Registeret og KRD. Intervju av 12-16 personer fra hver kommune.	Funn sluttet rundt at det er et utnyttet potensial for strategisk og systematisk kompetanseutvikling i kommunene. Store og små kommuner har ulike kompetansebehov. Tverrfaglig kompetanse defineres som viktig. Samt tre punkter for å få til læring på arbeidsplassen: <ul style="list-style-type: none"> • gode læringstiltak er tidskrevende og fungerer best når ansatte kan lære i fellesskap • helhetlig tenkning og planlegging før iverksetting av kompetansetiltak • enda større vekt på praksisnær kompetanseutvikling
Øivin Christiansen, Karen J. Skaale Havnen, Anette C. Iversen, Marte Knag Fylkesnes, Camilla Lauritzen, Reidunn Håøy Nygård, Fredrikke Jarlby og Svein Arild Vis (2019)	Norge	Barnevernets undersøkelsesarbeid Når barnevernet undersøker, delrapport 4	Delrapport – prosjekt som helhet skal identifisere hva som er nødvendig for å sikre god kvalitet i melding- og undersøkelsesarbeidet. Rapporten viser kjennetegn ved undersøkelsesprosessen fra start til slutt. Formål om å øke kunnskap om de vurderinger som gjøres i BVT og hva som har betydning for at beslutningene tas.	Kvantitativt (Journalstudie) og kvalitativt materiale.	Kvantitative – dokumenter i undersøkelse av 1123 barn fra 16 barneverntjenester. Kvalitativ bygger på fire kilder: Tekstutdrag i 69 saker, intervju av ledere i 14 tjenester. Seks fokusgrupper med 41 kontaktpersoner og sju fokusgrupper med 39 kontaktpersoner med fokus på innvandrerbakgrunn.	Kun en tredel av alle meldinger utløser tiltak. Episodemeldinger og meldinger fra politi ble oftere henlagt. Undersøkelsesplaner: varierende bruk og lite om formål. Overraskende stor andel barn var ikke snakket med. Behov for økt bevissthet rundt hjemmebesøk og observasjoner. En sammensatt pakke av viktig kompetanse Gjennom intervju beskrev barnevernsleiderne kompetanseelementer som de anså som viktige i undersøkelsesarbeidet spesielt, men også i arbeidet i barnevernstjenesten mer generelt. De framhevet en kombinasjon av relevant utdanning, erfaring med oppgavene, personlig egnethet, samt kunnskap om og håndtering

						av konteksten arbeidet skjer innenfor.
--	--	--	--	--	--	--

<p>Berit Berg Veronika Paulsen Turid Midjo Gry Mette D. Haugen Marianne Garvik Jan Tøssebro (2017)</p>	<p>Norge</p>	<p>Myter og realiteter Innvandrerens møter med barnevernet</p>	<p>Formålet med studien har vært å få mer kunnskap om møtene mellom innvandrerbefolkningen og barnevernet.</p>	<p>Kvantitativt og kvalitativt</p>	<p>Den kvantitative delen består av: Fokusgruppeintervjuer med ansatte i barnevernet Dybdeintervjuer med familier som har vært/er i kontakt med barnevernet Gjennomgang av saksmapper Gruppeintervju med tolker Deltakelse i samarbeidsmøter, bydelmøter, dialoggrupper, etc. Deltakelse i møter med representanter for Bufetat Deltakelse i møter med PROKUS Data fra prosjektet «Forståelse gjennom dialog» og Registerdata</p> <p>Den kvalitative delen har bestått av sju barneverntjenester som inngår i vårt utvalg – fire kommunale og tre interkommunale. Alt i alt er det derfor 18 kommuner som inngår i utvalget</p>	<p>Studien viser: Det er liten forskjell i omsorgstiltak mellom barn med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen. Hjelpetiltak i innvandrerbefolkningen ligger vesentlig høyere enn i befolkningen for øvrig. Dette gjelder både råd og veiledning og fattigdomsreduserende tiltak. Flyktninger er sterkt overrepresentert. Forskjellene reduseres når det kontrolleres for sosioøkonomiske faktorer og sivilstatus (par/enslig forsørger).</p> <p>Studien viser at møtene mellom barnevernet og innvandrerbefolkningen handler om mye mer enn kultur. Det handler om både informasjonsmessige, språklige, relasjonelle og kulturelle faktorer. Det trengs et bredt fokus der både det generelle og det spesielle får plass og der det er plass til flere perspektiver; minoritetsperspektiv, levekårsperspektiv, flyktningperspektiv. Studien viser hvordan de ulike perspektivene både utfordrer og utfyller hverandre. Barneperspektivet er helt grunnleggende for alt barnevernsarbeid, men å gjøre en vurdering av barnets beste, kan være krevende – uansett bakgrunn</p>
<p>Johanna Bjorkenheim (2007)</p>	<p>Finland</p>	<p>Knowledge and social Work in Health Care – The case in Finland</p>	<p>To study health social workers views on the use of knowledge for their work by addressing three questions.</p>	<p>Fokusgruppeintervju Data fra Survey undersøkelse. Studien er en del</p>	<p>Studien er en del av en større forskningsprosjekt som: examines the mechanisms, structures and practices in professional knowledge production, innovation and the development of expertise in social work in</p>	<p>Resultatene basert på en surveyundersøkelse med 583 sosialarbeidere fra ulike yrkesarenaer og fokusgruppeintervju viser at arbeidserfaring, livserfaring, relevant utdanning og videreutdanning var sentrale faktorer for sosialarbeidernes utvikling av profesjonell kompetanse. Resultatene viser til at to andre faktorer også var viktige. Det var seg eksterne veiledning og tilbakemeldinger fra kollegaer og ledere. Kjennskap til forskning påvirket sosialarbeidernes tanker</p>

				av en større forskning sprofekt som: examines the mechanisms, structures and practices in professional knowledge production, innovation and the development of expertise in social work in finland.	finland. 583 Sosialarbeidere fra ulike yrkesarenaer.	og ga de nye faglige perspektiver.
Borgen, H., Grønningsæter, A., & Jensen, A. (2007). (2007)	Norge	Barnevernet i Oslo og Bergen. En sammenlignende evaluering etter barnevernreformen i 2004.	Fafo fikk i oppdrag i 2004 å evaluere barneverner i Oslo, og dette er rapporten etter evalueringen. Målet er å etablere et informasjons og faktagrunnlag for barnevernet i Oslo.	Datagjennomgang basert på ulike datakilder. Fokusgruppeintervjuer	Fokusgruppeintervjuer med ledere i barnevernet Oslo og Bergen. Spørreundersøkelse blant foreldre og fosterforeldre. Datagjennomgang basert på ulike datakilder, slik som Kostra, rapportering og Oslo statistikken.	De ansatte slår fast fem utfordringer for barnevernet i Oslo og Bergen, det være seg rundt, legitimitet, tiltak, ressurser og økonomi, kompetanse og organisering. Informantene i Bergen sier at de er kompetente med at de trenger flere ansatte, slik at de får mer tid til hver enkelt sak. «vi er ikke flink nok til å bruke kompetanse» Etterspør mer kompetanse på flerkulturelle familier og psykologi. Borgen mener områder slik som etnisitet og barnevern, relasjonskompetanse og brukervedvirkning bør styrkes.

<p>Øivin Christiansen, Karen J. Skaale Havnen, Anette C. Iversen, Marte Knag Fylkesnes, Camilla Lauritzen, Reidunn Håøy Nygård, Fredrikke Jarlby og Svein Arild Vis (2019)</p>	<p>Norge</p>	<p>Barnevernets undersøkelsesarbeid Når barnevernet undersøker, delrapport 4</p>	<p>Den fjerde delrapporten fra prosjektet «barnevernets undersøkelsesarbeid – fra bekymring til beslutning» Denne rapporten har som mål å beskrive kjennetegn ved undersøkelsesprosessen fra barneverntjenesten har besluttet at meldingen skal undersøkes til undersøkelsen er gjennomført og det er fattet en beslutning om at barnet skal motta tiltak eller at saken skal henlegges. Også mål om å øke kunnskapen om vurderinger som gjøres i barneverntjenesten.</p>	<p>Kvalitativt og kvalitativt datamateriale.</p>	<p>Kvantitative materialet baserer seg på gjennomlesing og koding av undersøkelser vedr. 1123 barn fra 16 ulike barneverntjenester. Det kvalitative materialet bygger på intervju med 14 barnevernledere, seks fokusgrupper med 41 kontaktpersoner og 7 andre fokusgrupper med 39 kontaktpersoner hvor hovedfokuset var innvandrerbakgrunn.</p>	<p>Kun en tredel av alle meldinger utløser tiltak. Undersøkelserplaner: varierende bruk og lite om formål. Overraskende stor andel barn var ikke snakket med. Hvert fjerde barn mellom 6-12 år var ikke snakket med. Behov for økt bevissthet rundt hjemmebesøk og observasjoner.</p>
<p>Sten-Erik Clausen og Lars B. Kristofersen (2008)</p>	<p>Norge</p>	<p>Barnevernsklienter i Norge 1990-2005 – En longitudiell studie</p>	<p>Rapporten viser resultater fra analyser av registerdata om barn som har fått tiltak av barnevernet i perioden 1993-2003. Formålet har vært å undersøkt hvordan det har gått med disse barna som voksne sammenlignet med personer som ikke har vært i barnevernet.</p>	<p>Registerdata om barn i barnevernet fra perioden 1990-2005, som har blitt overført fra SSB.</p>	<p>120.000 barnevernsklienter som på tidspunktet ved innhenting var i alderen 0-37 år. I tillegg koblet et sammenligningsgrunnlag på 112.000 personer som ikke har fått barnevernstiltak.</p>	<p>Ettervern viste seg å være en svært sentral faktor for utvikling av en vellykket voksenkarriere. Barnevernsbarna har et mye dårligere utgangspunkt enn andre barn. Resultatene er også i overensstemmelse med forskning fra utlandet.</p>

Kåre Eggen og Lars Jørgen Vik (2007)	Norge	Rekruttering, studiesituasjon og kompetanse – ei undersøkning av rekruttering og kvalifisering til sosialt arbeid	Prosjektet har som formål å studere likheter og forskjeller mellom barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere i rekruttering og motivasjon for yrket, kunnskapsforståelse og profesjonsidentitet og valg av arbeidsområde og kompetansedekning gjennom utdanning.	Surveydata	Datagrunnlag fra Studdatabasen ved senter for profesjonsstudier som inneholder surveydata fra studenter i ulike profesjonsstudier ved starten og ved slutten av studieforløpet, i tillegg til data tre år etter endt utdanning.	Sosialarbeiderstudentene sammenlignet med de andre studentgruppene i staten av studiet er noe mindre orientert mot bred, generell kunnskap, men isteden rettet mot verdier, holdninger og samarbeidsevner. Sosialarbeiderene legger relativt lite vekt på teoretisk eller kodifisert kunnskap – i forhold til praktisk og relasjonell kunnskap sammenlignet med sykepleiere.
Bente Heggem Kojan (2011)	Norge	Klasseblikk på et barnevern i vekst	Doktoravhandling som belyser hvordan klasse og status virker inn på forekomst av klientskap i barnevernet og begrepene klasse og status brukes som mål på ulikhet. Avhandlingen utforsker ulike betydninger av klasse og status for barnevernets omgang og praksisutøvelse	Kvalitativt og kvantitativt data	Avhandlingen bygger på kombinerte metoder. Registerdata fra Australia og Norge, Tverrsnittundersøkelse fra prosjektet «det nye barnevernet» Levekårsundersøkelse fra 2005, tverrsnittundersøkelse og fokusgruppeintervju. 715 foreldre intervjuet. Gruppeintervjuer med 4 ansatte fra barneverntjenesten, totalt 16.	Barn og foreldre i klassene ikke-sysselsatte og arbeiderklassen er overrepresenterte i barnevernet. Overrepresentasjonen av disse klassene er størst i velferdsbarnevernet, og mindre i kjernebarnevernet. Klasseskillet reduseres i takt med barnets alder. Det er systematiske forskjeller i grunnlag for intervensjon og type tiltak som rettes mot de forskjellige klassene. For ikke-sysselsatte og arbeiderklassefamilier er <i>foreldrene</i> oftest oppfattet som problemet, og det iverksettes tiltak for å redusere foreldrebelastninger. Dette kan medføre at barna i disse klassene kommer tidlig i kontakt med barnevernet. Det er vesentlige forskjeller i hvilken type tiltak som benyttes i kjernebarnevernet overfor barn i de ulike klassene. Ifølge barnevernarbeiderne har familiens status noe å si for eslutningsprosessene. Barnevernarbeiderne kommer i en underdogsposisjon'. Dette betyr at foreldrene med høy status styrer beslutningsprosessene i større grad enn foreldre med lavere status. I et internasjonalt perspektiv fremstår det norske barnevernet å være et omfangsrikt og fleksibelt system, og barnevernets responser anerkjennes derfor gjerne som en positiv diskriminering av sosioøkonomisk marginaliserte familier.

Camilla Lauritzen, Svein Arild Vis, Gro Ulset, Torill Tjelflaat og Kirsten Buck Rustad (2019)	Norge	Barnevernets undersøkelsesarbeid – fra bekymring til beslutning delrapport 3 – Meldinger til barnevernet	Frembringe kunnskap om kjennetegn ved meldinger som blir henlagt og meldinger som går til undersøkelse, og om hvilke opplysninger og vurderinger barnevernsarbeidere vektlegger i beslutningene.	Kvalitativt og kvantitativ data	Journalgjennomgang av totalt 1365 meldinger til barnevernet i 16 ulike barneverntjenester. Statistiske analyser av meldingsgrunnlaget i disse sakene ble gjort for å undersøke forskjeller og likheter i sakstyper og meldingsinnhold mellom gruppen av saker som henlegges og gruppen av saker som går til undersøkelse. Analyse av data fra journalene dannet deretter grunnlaget for intervju med et utvalg saksbehandlere (N = 41) og barnevernledere (N = 15) i kommunene som deltok. Intervjuene med saksbehandlere ble gjennomført i fokusgrupper, mens lederne ble intervjuet individuelt.	Barnets alder har betydning for hvilke typer bekymring som meldes. Dersom meldingen handler om barnets utvikling og fungering, henlegges meldingen oftere når barnet er eldre. I andre typer meldinger har ikke alder betydning for beslutning om å undersøke. Når meldingen gjelder familier med innvandringsbakgrunn, gjennomføres undersøkelse oftere enn når meldingen gjelder norske familier, uansett meldingsinnhold. Om lag halvparten (48,9 %) av meldingene omhandler barn som er kjent for barnevernet fra før. Når hendelsen gjelder vold eller overgrep, reduseres sjansen for henleggelse. I storbyene undersøkes meldinger oftere enn i de mindre kommunene. Kommuner med høyt meldingstrykk henlegger i større grad meldinger der bekymringen hovedsakelig er knyttet til familie- og miljøbelastninger. Noen tjenester oppgir at de har behov for å styrke kompetansen når det gjelder akuttvurderinger.
Trude Røsdal, Kjersti Nesje, Per Olaf Aamodt, Even Larsen og Silje Maria Tellmann (2017)	Norge	Kompetanse i den kommunale barnevernstjenesten Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger	Formålet med denne rapporten er å undersøke kompetansen i den kommunale barnevernstjenesten, samt hvilke kompetanser relevante utdanninger gir etter endt utdanning.	Kvalitativt og kvantitativ data	Survey til alle barnevernsledere samt en separat survey til alle ansatte i kommunal barneverntjeneste. Av 303 barnevernledere svarte 205 ledere på undersøkelsen, en svarprosent på 67.7 %. 1081 barnevernsfaglige ansatte deltok på undersøkelsen.	Det er betydelige variasjoner mellom utdanningene. Barnevernledere vurderte bemanningssituasjonen som utilstrekkelig. Når det kommer til kompetanse viser det seg at ledere vurderer de ansattes kompetanse noe svakere når det gjelder tematikk de ikke er innom så ofte. De ansattes svar samsvarer godt med ledere, men for flere av kategoriene har leder mer positive vurderinger enn de ansatte. Ulike metoder bl.a. for å observere, for å snakke med barn osv. oppleves tydeligvis som mer utfordrende å beherske enn hva tilfellet er for andre kompetanser. Også når det gjelder kompetanse innenfor det å kunne møte familier med kultursensitivitet følger de ansatte ledernes

					Kvalitative intervjuer med brukerorganisasjoner.	<p>vurderinger. Gjennom intervjuene med brukerorganisasjonene kommer også noe av dette mønsteret frem – både hva gjelder observasjonskompetanse (metodekompetanse) og hva gjelder kompetanse i å møte familier med en annen kulturell bakgrunn med sensitivitet i forhold til nettopp kulturell bakgrunn.</p> <p>Den formelle kompetansen i barnevernet synes høy, det er svært få ansatte uten høyere utdanning i de faglige stillingene.</p> <p>En generell samfunnsendring og også endring i befolkningssammensetningen tilsier kanskje at man også bør vurdere innholdet i utdanningstilbudet på masternivå og for de lengste videreutdanningene.</p>
Karin Sassoka, Sigrunn Madland, Marit Skivenes, Runge Fjeld, Haldor Øvereide, Hilde Ordermann (2020)	Norge	Det kan høres ut som en bagatell, men ikke for meg da – Gjennomgang av ti særlig konfliktfylte barnevernssaker i Bergen kommune.	Bergen bystyre vedtok å sette ned eksternt utvalg som skal undersøke ti enkeltsaker i barnevernet. Formålet er læring.	Kvalitativt	Gjennomgang av ti saker og survey som tar sikte på å skape generalisert kunnskap.	<p>Barnevernet har et omfattende mandat og vide fullmakter for å beskytte barn mot omsorgssvikt og mishandling, og det har betydelig makt til å initiere og vedta tiltak overfor familier. I barnevernets myndighetsutøvelse er det avgjørende at viktige rettssikkerhetsgarantier for både barn og foreldre ivaretas. Det er avhengig av den grunnleggende forutsetning at det finnes god rolleforståelse av arbeidet. Utvalget stiller spørsmål om svakhet ved slik rolleforståelse er en viktig årsak til de funn som er gjort i utvalgets undersøkelse.</p> <p>Det er vesentlige mangler når det gjelder forvaltningskompetanse og –forståelse på et område hvor det er avgjørende å ha kjennskap til og praktisere grunnleggende krav til rettssikkerhet, prosessuelt og materielt, for sakens parter.</p>
Lars Inge Terum og Kjersti Nesje (2014)	Norge	Praksisrelevans og kompetansebehov – vurderinger av	Notatet er en del av prosjektet Praksisnærhet og utdanningserfaringer som er gjort på	Survey	Survey met 714 personer fra institusjoner som tilbyr BSV utdanning. Undervisere og veiledere.	Mange av utdannerne (inntil 40-55 prosent) mener den tredelte utdanningsmodellen sikrer spesialisert kompetanse, praksisnærhet og kompetansebehovene i tjenestene. BSV-utdannerne ikke bare er godt fornøyd med

		BSV- utdanningene	oppdrag fra Universitets og Høgskolerådet. Formålet er å se på den tredele utdanningsmodellen, praksisrelevans og kompetansebehov.			kvaliteten til utdanningene, nesten halvparten mener også at utdanningene er tilstrekkelig relevante. De fleste har en oppfatning om «sosialfaglig kompetanse» og mener at det kan utgjøre en felleskompetanse for utdanningene. De fleste har en oppfatning om «sosialfaglig kompetanse» og mener at det kan utgjøre en felleskompetanse for utdanningene.
--	--	----------------------	---	--	--	--

Litteratur fra Barne- og likestillingsdepartementet, BUFDIR, Helsetilsynet og NOKUT

Barne- og likestillingsdepartementet (2017)	Norge	Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024 – Mer kunnskap – bedre barnevern	Strategien skal gi et historisk kompetanseløft i det kommunale barnevernet. Mer kunnskap i barnevernstjenestene skal gi et bedre barnevern for barn og familier og tryggere medarbeidere		Presentasjon av kompetansestrategi	Tidligere og bedre hjelp til barn i barnevernet, God kvalitet over hele landet, en felles faglig plattform for barnevernet, mer enhetlig praksis i kommunene, et bedre samarbeid mellom kommuner, for å få sterkere fagmiljøer og redusere sårbarheten i små barnevernstjenester, hjelpen blir bedre tilpasset det enkelte barn, og barns medvirkning tillegges større vekt i både utredninger og i tiltaksarbeid, utrednings- og tiltaksarbeidet i større grad enn i dag bygger på forskning og systematisert kunnskap om barns behov og hvilken hjelp som virker, barnevernet samarbeider med andre tjenester og etablerer familiestøttende tilbud som kan forebygge at barn må flytte på institusjon eller i fosterhjem
Barne- og likestillingsdepartementet (2001-2002)	Norge	St.meld. nr. 39 (2001-2002) Oppvekst- og levkår for barn og ungdom i Norge	Målet er å bidra til en barne- og ungdomspolitik som skaper en trygg, meningsfull og utviklende hverdag for flere.		Presentasjon av stortingsmelding.	Satsningsområder fremover vil inkludere Økt fokus på forebyggende arbeid. Regjeringen vil fokusere mer på forebyggende arbeid i tidlig alder. For å sikre dette er det viktig med økt dialog mellom barnehagepersonale, foreldre, barnevern og andre offentlige tjenester som helsestasjon, skolehelsetjeneste og skoler. Barnevernet er ikke bare en del av hjelpeapparatet, men også en del av det offentlige kontrollsystemet og har på vegne av samfunnet stor makt. Regjeringen ønsker et barnevern som er seg denne todelte rollen bevisst. Barnevernet skal så langt mulig gi forebyggende hjelp til barn og familier.
Barne- og likestillingsdepartementet (2001-2002)	Norge	St.meld. nr. 40 (2001-2002) Om barne- og ungdomsvernet			Presentasjon av stortingsmelding	Slår fast at det nye barnevernet skal ha høg kompetanse på ulike former for forebyggende familiearbeid og kommer tidlig inn med tiltak til utsatte barn og familier. Meldingen slår fast at det ikke er formålstjenlig å stille mer spesifikke krav til kommunale styresmakter når det gjelder kvalifikasjon til ansatte i barnevernet. Samtidig er behovet for økt real og formalkompetanse i veldokumentert. Foreslår følgende tiltak på nasjonalt nivå

					<p>er satt opp i lys av de nye behovene for kompetanse i barnevernet.</p> <p>Fortsette satsning på barnevernforskning gjennom NOVA og Norges forskningsråd.</p> <p>BFD og andre fagmiljø skal utvikle og spre kunnskap om forebyggende metoder og velfungerende hjelpetiltak i barnevernet. Styrke kompetansen i hjelpeapparat om ulike former for vold mot barn i familier. Gjennomgår og vurderer nærmere en veiledningsrolle til ansatte i barnevernet. Vurdere autorisasjon.</p> <p>Departementet slår fast at barnevernet må ha kompetanse på ulike former for omsorgssvikt og mishandling av barn, atferdsproblemer hos unge, rusproblemer og/eller psykiske lidelser hos foreldre, og ikke minst kompetanse om arbeid med barn og familier på et tidlig stadium av problemutvikling. Brukerperspektivet fremheves som et satsningsområde. Departementet fremhever særlig samarbeidskompetanse som viktig for et godt barnevern. Departementet fremhever sitt synspunkt om viktigheten av å satse enda mer på å utvikle gode, fleksible og behovstilpassede hjelpetiltak i nær dialog med involverte barn og foreldre. De fire tiltakene som departementet går inn for er å lovfeste besøks og avlastningshjem som et hjelpetiltak i bvl. §4-4, styrke den forebyggende innsatsen i kommunen, videreføre og styrke forebyggende tiltak i familier, og utarbeide nye retningslinjer for barnevernets undersøkelsesarbeid med et bakteppe om å fremheve fokuset på ressurser hos foreldre og barn.</p>
Barne- og likestillingsdepartementet (2005)	Norge	Barnevernet og det forebyggende arbeidet for barn og unge og deres familier. Rundskriv Q-25/2005	Gi tydelige signaler på hva som forventes av kommunene når det gjelder et forebyggende ansvar for barn og unge. Det forebyggende ansvaret blir definert som et kommunalt ansvar,		<p>Rundskrivet er tydelig på barnevernet forebyggende ansvar. Departementet har en klar målsetning om at barnevernets rolle og ansvar skal tydeliggjøres fremover. Barnevernet bør kunne samarbeide mer aktivt og oppsøkende med andre instanser når dette kan løse oppgaver etter barnevernloven. Departementet frembringer en visjon for fremtidens barnevern der det menes at barnevernets rolle bør være preget av åpenhet og utadvendt arbeid, en dreining av det barnevernet</p>

			<p>hvor forebygging er god investering både menneskelig og økonomisk. Sekundært kan en si at formålet med rundskrivet var å informere om hvilken faglig bistand kommune kan støtte seg til i arbeidet med forebygging for barn og unge.</p>			<p>tradisjonelt sett har stått for. Den overordnede målsetningen departementet viser i rundskrivet er å bidra til trygge oppvekstvilkår for barn og unge, hindre problemutvikling og redusere antall omsorgsovertakelser. For å oppnå dette må en redusere risikofaktorer og styrke ressursene og kompetansen på feltet barn, unge og familier hos alle hjelpeinstanser.</p>
Barne- og likestillingsdepartementet (2009)	Norge	Om lov om endringer i barnevernloven . Ot.prp. nr. 69	Lovendring			01. Januar 2010 var det innenfor barnevernets ansvarsområde å utarbeide en individuell plan for barn med behov for langvarige og koordinerte tiltak eller tjenester dersom det ansees som nødvendig for å sikre et helhetlig tilbud til barn og det foreligger samtykke.
Barne- og likestillingsdepartementet (2011-2013)	Norge	Utdanning for velferd. (St. meld. Nr. 13. 2011-2012)	Stortingsmelding			Stortinget sin tilslutning til flere forslag for å styrke kvaliteten og relevansen i helse- og sosialfaglige grunnutdanningene. Dette resulterte i arbeid mot å utvikle nasjonale faglige retningslinjer for disse utdanningene. Meldingen viste at helse- og velferdstjenestene ikke har god nok innflytelse på det faglige innholdet i disse utdanningene, samt at tjenestene mente at utdanningen var for statiske. Meldingen konkluderte med at det var et sterkt behov for en bedre styring på nasjonalt nivå for å sikre at forventningene oppfylles. Som konsekvens av disse manglene viser meldingen at kompetansen til nyutdannede ikke i tilstrekkelig grad møter tjenestenes kompetansebehov og brukerens behov for kvalitet i tjenestene. Retningslinjene skulle endres og arbeides med og være i tråd med kompetansebehov, oppdatert og forskningsbasert kunnskap, sentrale føringer, regelverk og utvikling.
Barne- og likestillingsdepartementet	Norge	Høringsnotat – kompetanse i barnevernet.	Høringsnotat			Departementet foreslår en egen bestemmelse i barnevernloven som stiller krav til hvilken utdanning og erfaring personell i barneverntjenesten må ha for å kunne

(2020)					utføre bestemte oppgaver jamfør ny barnevernlov. Barneverntjenesten <i>må kunne tolke, forstå og gjøre rede for de faktiske forholdene i en barnevernssak, håndtere vanskelige dilemma, vekte ulike hensyn og treffe avgjørelser som bidrar til at barnevernslovens formål oppfylle.</i> Det må kunne forventes at barn og familier som er i en vanskelig situasjon møter fagmiljø som gjennom høy kompetanse inngir tillit og trygghet. Det slås samtidig fast at tilliten til barnevernet er avgjørende for at barn og foreldre skal få den hjelpen de har behov for. Det settes kompetansekrav på kjerneoppgaver som; <i>å gjennomgå og vurdere bekymringsmeldinger, treffe vedtak om hjelpetiltak, forberede saker for behandling i fylkesnemnda og iverksette og følge opp tiltak, sammen med gjennomføring av undersøkelser av barnets omsorgssituasjon.</i> Det slås fast at det er behov for et kompetansekrav for arbeid med kjerneoppgavene i barneverntjenesten. Kravet gjelder fra 2031, men det er samtidig laget unntaksordninger, hvor det i forslaget heter at kompetansekravet er oppfylt for personell som har en relevant bachelor og som innen 2031 kan dokumentere 4 års arbeidserfaring fra barnevernet og som i tillegg har gjennomført en barnevernsfaglig eller annen relevant videreutdanning på minst 30 studiepoeng.
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013)	Norge	Retningslinjer for satsning på kommunalt barnevern 2013. (Q-31/2012).	Retningslinjer for å styrke barneverntjenester i de mest utsatte kommunene.		Retningslinjene viser at det er for 2011 satt av 240 millioner til en øremerket styrkning av det kommunale barnevernet, hvor nye stillinger skal ha hovedprioritet. Departementet legger også vekt på at de ansette i kommunene skal ha nødvendig og oppdatert fagkunnskap. Det fremheves en målsetning om å sikre barn et helhetlig og godt koordinert tilbud, hvor samarbeidskompetanse og kunnskap om tilgrensende tjenester er avgjørende. Et ble i statsbudsjettet for 2014 satt av 85 millioner øremerket en ytterligere styrking av det kommunale barnevernet. Hoveddelen av midlene skal ifølge rundskrivet gå til nye stillinger, men i tillegg skal det kommunale barnevernet styrkes gjennom kompetanse og samhandlingstiltak. Forslagene som rundskrivet tar opp rundt kompetansehevende tiltak er håndtering av meldinger og

						undersøkelser, omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, kunnskap om barns rettigheter og barns muligheter til medvirkning med lov og regelverk.
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011)	Norge	Barnevernpanelets rapport	Panelet skal gi forslag og anbefalinger knyttet til fem hovedbolker: organisering, regelverk, brukermedvirkning, kunnskapsbehov og tiltak i barnevernet.			Barnevernspanelet anbefalte å gjennomføre et kompetanseløft for ansatte i barneverntjenesten og at grunnutdanningene gjøres om til masterutdanninger. De som skal arbeide i barnevernet må ha kunnskap om barns utvikling og hva barn trenger for å oppleve god omsorg, de må kunne samhandle med barn og voksne ut fra de forutsetningene hver enkelt har og de må ha kunnskap om det forvaltningsmessige og praktiske arbeidet i barnevernet. De må også ha kunnskap om hvordan samfunnet og det øvrige hjelpeapparatet fungerer og hvordan rammebetingelser kan påvirkes for å skape bedre oppvekstvilkår for utsatte barn og unge. Den spesialiserte kunnskapen som den enkelte yrkesutøver vil ha behov for, vil være forskjellig, avhengig av hvor i barnevernets tiltakskjede en arbeider. Utredning av barns omsorgsbehov er den kommunale barneverntjenestens kjerneoppgave og innebærer at tjenesten både må kunne gjøre kvalitativt gode vurderinger og iverksette tiltak som skaper positiv endring. Barnevernsarbeidere i den kommunale barneverntjenesten har et særskilt ansvar for å ha et barneperspektiv i sitt arbeid, samtidig som de skal ivareta barnets perspektiv gjennom at barnet inkluderes i det som foregår. Det er behov for en gjennomgang og presisering av krav til kompetanse i en rekke stillinger innenfor hele barnevernets tiltakskjede fra saksbehandlere og miljøterapeuter til ledere på alle nivåer. Alle kommunale barneverntjenester skal inneha egen kompetanse til å vurdere foresattes omsorgskompetanse og barns omsorgsbehov ut fra den kontekst og kulturelle tilhørighet barnet har.
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014)	Norge	En god barndom varer livet ut – tiltaksplan for å bekjempe vold og				Inneholder førtitre tiltak for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom. Hovedmålsettinger er å forebygge og å hindre at barn og ungdom utsettes for vold og seksuelle overgrep i eller utenfor hjemmet, samt at de barn og ungdom som utsettes for vold og overgrep skal sikres tidlig og riktig hjelp, uavhengig av hvor i landet de

		seksuelle overgrep mot barn og ungdom				bor
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018)	Norge	Kartlegging av kompetansebehov i det kommunale barnevernet.	Stille tydeligere krav til kompetansen i barneverntjenesten. Kartleggingen var ment som et kunnskapsgrunnlag inn i det videre arbeidet med regjeringens kompetansesatsing for det kommunale barnevernet.			<p>Barnevernfaglig som et begrep for å omtale kompetansen, forstått som teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse, som må virke sammen for å kunne løse de faglige oppgavene i barnevernet. Viser gjennom sin kartlegging at det er bred enighet mellom de ansatte, organisasjoner, forvaltningsorganer og forskere om de sentrale delene av barneverntjenestens kompetansebehov. Det er ifølge kartleggingen enighet i at kompetanse innenfor det å snakke, ivareta og samarbeide med barn, står helt sentralt for alle deler av barnevernets arbeid.</p> <p>Barnevernsarbeideren må inneha kompetanse på å sette inn og følge opp tiltak, selvrefleksjon, empati og omsorg, ivaretagelse av barn og familier medvirkning og rettsikkerhet, samarbeid med barn og familier, barn og unges utvikling, vurdering og beslutningskompetanse, ivaretagelse av et helhetlig perspektiv, vurderinger av omsorgskompetanse og vurdere hva som utgjør barn og familiers utfordringer. Det kartlegges også kompetansemangler rundt medvirkning, samarbeid og samtaler. Det å arbeide systematisk og benytte metoder for å gjennomføre analyser. Innenfor kjerneoppgaver, mangfold, juss og ledelse.</p>
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.	Norge	Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet				<p>Hovedkonklusjonene i rapporten er at mange som arbeider i barnevernet ikke innehar tilstrekkelig kompetanse til å ivareta behovene barn, unge og foreldre som lever i utsatte livssituasjoner har. Utredningen slår også fast at rammene for å sikre kompetanse i barnevernet er langt mindre enn i andre sektorer. <i>Kompetansenivået samsvarer ikke med barnevernets oppgave. Utdanningene er underfinansierte og for korte, kompetansekravene er utilstrekkelige og de ansatte mottar ikke veiledning eller andre tiltak for å takle en følelsesmessig krevende jobb.</i> Den første retter seg mot utdanningene, og at de er lavt finansiert og preget av store variasjoner. Den lave</p>

						<p>finansieringen viser seg ifølge Bufdir (2019) ved at utdanningsinstitusjonene har færre muligheter til å undervise studentene i små grupper, gi de tilstrekkelige kliniske ferdigheter og bli godt kjent med dem, slik at det kan vurderes i forhold hold til skikkethet for arbeid i barnevernet. Andre hovedutfordring er ifølge Bufdir (2019) at det ikke stilles krav om verken utdanningsnivå, kunnskap om barn og unge utvikling eller juss for å treffe beslutninger i barnevernet. Kravene til kompetanse i barnevernet er lite konkrete og det er ingen direkte sammenheng mellom arbeidsoppgaver og utdanningsbakgrunn</p> <p>Tredje utfordringsbilde handler om at mange barneverntjenester ifølge Bufdir (2019) er små og med et lite fagmiljø å støtte seg på i vanskelige vurderinger. Kompetansemangler på kjernekompetanse i barnevernsarbeid, systematikk og analyse og ledelse. Det er uklart hva barnevernsfaglig kompetanse er og hvilken profesjoner som innehar det.</p>
Barneombudet (2020)	Norge	De tror vi er Shitkids	Finne mer ut om ungdom som bor på institusjon. Hvem er de, hvilken kunnskap og vurderinger ligger til grunn for at ungdommer blir flyttet på institusjon og om ungdom får god oppfølging og behandling på institusjon.	Dokumentinnsyn og samtaler.	Lest 77 barnevernssaker til ungdom som bor eller har bodd på institusjon. Samtaler med 39 ungdom som bor eller har bodd på institusjon. Intervjuet ledelse og ansatte i 4 barneverntjenester og 17 institusjoner. Gått igjennom utvalgte institusjonsplaner og andre relevante dokumenter.	<p>Viser at det er behov for å styrke den analytiske kompetansen i barneverntjenesten. Det vises i rapporten til stor variasjon i hvordan informasjon blir analysert og systematisert, og at det i mange tilfeller mangler en grundig vurdering av barnas behov og hvilken hjelp barna trenger. • Barne- og familiedepartementet bør fremme forslag om å lovfeste krav til hva en forsvarlig undersøkelse bør inne - holde, blant annet en liste over momenter barneverntjenesten skal vurdere. Barne- og familiedepartementet bør fremme forslag om en bemanningsnorm i barneverntjenesten. Bufdir bør gi klarere føringer for hvordan kommunalt barnevern skal følge opp ungdommer som bor på barnevernsinstitusjon, blant annet med stoppunkter, frister og krav til konkrete vurderinger. Barne- og familiedepartementet og Bufdir må involvere ungdommer i arbeidet med å utvikle tiltak til den mest utsatte gruppen barn i barnevernet og sørge for mer forskning på hvordan barnevernet kan lykkes med å skape motivasjon og medvirkning.</p>
Helsetilsynet	Norge	Oppsummering	Tilsyn med kommunalt			<p>Dette gjaldt kommunenes tilrettelegging og oppfølging av</p>

(2012)		av landsomfattende tilsyn i 2011 med kommunalt barnevern	barnevern			samarbeid mellom barnevern-, helse- og sosialtjenester til barn i skolepliktig alder og til ungdom i alderen 18-23 år. Det ble funnet brudd på regelverkets krav i 90 av 114 kommuner og viser at mange kommuner ikke legger til rette for at det skal samarbeides slik at barn og unge skal få rett tjenester til rett tid. Hovedfunnene i tilsynsrapporten handler at ansatte i kommunene ikke har tilstrekkelig og nødvendig kunnskap om andre tjenester til utsatte barn. Tilsynet viser at nesten halvparten av de undersøkte kommunene verken undersøker, eller sørger for at de ansatte har nødvendig kunnskap om andre tjenester. Dette handler konkret om kunnskap om arbeidsoppgaver, klarhet om ansvarsgrenser og sikkerheten rundt taushetspliktsregler. Tilsynsrapporten slår fast at mange kommuner sørger ikke for at ansatte har tilstrekkelig kompetanse for å vite hvem de skal samarbeide med, eller hvilke regler som gjelder for at de skal kunne samarbeide og videre at <i>de må ha tilstrekkelig kunnskap om tilgrensede områder til at samarbeid kan skje innenfor de reglene som skal beskytte og ivareta barna</i>
Statens Helsetilsyn (2009)	Norge	Utsatte barn og unge - Behovet for bedre samarbeid	Landsomfattende tilsyn i 2008 med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn. Mandatet gikk på å undersøke kommunens etterlevelse av myndighetskrav for å yte barn rett hjelp til rett tid. Herunder skal tilsynet undersøke om de aktuelle kommunale tjenestene samarbeider i henhold til lovens krav og koordinerer tiltak i henhold til barnets behov		Ungdom i alderen 18-23 år er fokusområdet. Til sammen 114 kommuner er til sammen 1403 personer intervjuet.	Det er funnet brudd på regelverkets krav i 90 av de undersøkte kommunene. I tillegg er det pekt på forbedringsmuligheter, uten at det er funnet lovbrudd, i 13 kommuner. Det er altså kun i 11 av 114 kommuner tilsynsmyndigheten ikke har funnet noe å bemerke. Flere kommuner har ikke gjennomgått sine tjenester med tanke på hvor det kan skje svikt i samarbeidet om utsatte barn og unge. Det er også sjelden at de undersøkte kommunene fanger opp svikt som skjer på dette området. Mange kommune vet derfor ikke om og hvordan egne tjenester samarbeider og har ikke lagt opp til å forbygge svikt eller til å lære av feil. Tilsynets funn tilsier at det er risiko for at barn og unge med behov for samordnet bistand fanges opp for sent, fordi det ikke er lagt til rette for samarbeid, eller fordi samarbeidet ikke følges opp. Ansatte i helse-, sosial- og barneverntjenestene følges ikke opp når det gjelder kunnskap om hverandres rammer og tjenester. Videre fant

						<p>tilsynsmyndighetene at det flere steder er besluttet eller planlagt at det skal være arenaer og rutiner for samarbeid. Disse beslutningene ble imidlertid i varierende grad etterlevd. Det at et samarbeidsmøte av og til må avlyses er ikke nødvendigvis et uttrykk for fare for svikt. Men når møter systematisk ikke avholdes, når ansatte ikke vet at de skulle deltatt, eller aldri deltar, og ingen på ansvarlig nivå sørger for å følge opp nødvendig deltakelse, innebærer det at muligheten for å fange opp eller samarbeide om utsatt barn og unge svekkes.</p>
Statens Helsetilsyn (2015)	Norge	Bare en ekstra tallerken på bordet	Oppsummering etter landsomfattende tilsyn 2013-2014 med kommunenes arbeid med oppfølging av barn som bor i fosterhjem		Rapporten er basert på tilsynsrapporter fra 94 barneverntjenester. 24 av barneverntjenestene omfatter flere kommuner som samarbeider. De 94 barneverntjenestene representerer til sammen 151 kommuner.	<p>På de områdene som ble undersøkt fant fylkesmennene svikt (i betydningen lovbrudd) og/eller forbedringsområder i 71 av 94 barneverntjenester. Blant de 71 tjenestene med svikt inngikk 22 av de 24 interkommunale/samarbeidende barneverntjenestene. De 71 barneverntjenestene representerer til sammen 123 kommuner. I over halvparten av barneverntjenestene hvor det sviktet fikk barna i fosterhjem for få besøk.</p> <p>Svikt i: Svikt i oppfølgingen av barnet – barnets rett til medvirkning, Svikt i oppfølgingen av barnet – nødvendig råd og veiledning til fosterforeldrene, Svikt i oppfølgingen av barnet – barnevernfaglige vurderinger og dokumentasjon, Svikt i oppfølgingen av barnet – ledelse og kontroll (internkontroll)</p>
Statens Helsetilsyn (2017)	Norge	Bekymring i skuffen	Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 med barnevernets arbeid med meldinger og tilbakemeldinger til den som har meldt.		Rapporten er basert på rapportene fra tilsyn og egenvurderinger. Fylkesmennes tilsynsrapporter kommer fra til sammen 57 barnevernstjenester. Flere av tjenestene er interkommunale barnevernstjenester, slik at de til sammen utgjør 76 kommuner eller bydeler. De oppsummerte egenvurderingene ble gjennomført i 114	<p>Det svikter i hvordan meldinger blir tatt imot og vurdert. Det svikter i vurderingen av om det skal iverksettes akutte tiltak. Det svikter i vurderingen av meldinger med alvorlig innhold om vold, seksuelle overgrep og psykisk sykdom. Meldinger som fylkesmennene vurderte at åpenbart skulle vært undersøkt, var henlagt. Det betyr at barn ikke har fått vurdert sine behov slik de har hatt krav på. Noen barn fikk ikke nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Det var et utbredt funn at det ikke kunne dokumenteres at dette ble gjort.</p> <p>Det var dermed ikke mulig for foreldre, barn, fylkesnemnd og barnevernstjenesten selv å få tilgjengelig kunnskap om hvordan tjenesten har vurdert innholdet i meldingen og hvorfor beslutningen ble som den ble. Dette</p>

					barnevernstjenester som representerer 149 kommuner eller bydeler. Til sammen har dermed 225 kommuner eller bydeler i landet hatt en gjennomgang med kvalitets- og forbedringsarbeid i arbeidet med meldinger. Barnevernstjenestene er plukket ut etter en risikovurdering.	utfordrer både forsvarlighet og rettssikkerhet i barnevernstjenesten. Barnevernstjenestene sviktet i stor grad sitt ansvar for å sende tilbakemeldinger til meldere i ulike faser av arbeidet med meldingene. Funnene i rapportene viser at ledelsen av arbeidet med meldinger svikter. Det er mange ansatte som ikke er tilstrekkelig kjent med kravene som gjelder. Ledelsen har ikke fanget opp dette. Det svikter også når det gjelder ledelsens kontroll av praksis.
Statens Helsetilsyn (2019)	Norge	Det å reise, vasker øynene	Gjennomgang av 106 barnevernssaker med formål om: <ul style="list-style-type: none"> • få en bred situasjonsbeskrivelse gjennom å se på prosess og innhold i et utvalg enkeltsaker • få kunnskap om når det svikter eller går bra, hva som eventuelt svikter og hvorfor det svikter eller går bra • særlig se på kvaliteten i barnevernets faglige avveininger og vurderinger, og om barneverntjenesten og fylkesnemnda er tydelige på hvorfor de fatter beslutning om akuttvedtak og omsorgsovertakelse 		Gjennomgang av 33 akuttsaker og 73 omsorgssaker. I de 73 omsorgssakene er det 48 saker hvor barnet tidligere har vært akutt plassert. Innhentet 131 saker, utelukket noen, og sto igjen med 106.	De fleste undersøkelsene inneholder omfattende informasjon om barnet og familien. Det gjennomføres samtaler med barn og foreldre og innhentes opplysninger fra andre instanser. I flere saker er det gjort vurderinger og analyser av all informasjon slik at bekymringstemaene er godt belyst. I om lag halvparten av undersøkelsene er det mangler knyttet til oppsummering og analyse av den informasjonen som er framkommet i undersøkelsen. Dette fører til at alvorlig informasjon glipper, og ikke leder til hjelpetiltak som er tilpasset barnets og familiens situasjon. Hjelpetiltakene er ofte verken omfattende eller intensive nok. Mange av familiene har utfordringer på en rekke områder, og få av hjelpetiltakene er tilpasset det samlede utfordringsbildet. Dette innebærer at de ofte ikke er tilpasset barnets og foreldrenes situasjon. Det går ikke fram av dokumentene hvordan hjelpetiltakene faktisk er utført. Barnet involveres i liten grad i planlegging, gjennomføring og evaluering av hjelpetiltak. Det er ofte ikke beskrevet sammenheng mellom evaluering av hjelpetiltak og beslutning om omsorgsovertakelse. Det er også omfattende svikt i akuttarbeidet. Svikten er ikke beslutningen om at barnet må beskyttes, i alle sakene er det nødvendig. Svikten er heller ikke at barn og foreldre ikke er snakket med, det er de i de fleste akuttsakene. Svikten består i at det ofte mangler vurderinger av om akuttsituasjonen kunne vært håndtert med mindre

					<p>inngrepene tiltak for barnet. I mange saker er det ikke samarbeidet med barnet og foreldrene om å finne løsninger på hvordan en nødvendig flytting kan gjennomføres så skånsomt som mulig for barnet. Dårlige levekår er tett knyttet til psykososiale utfordringer, og dette gjelder både familier der foreldrene er født i Norge, og der de er født i andre land. Konsekvensene er i mange av sakene at foreldrenes problemer skygger for barnas behov. Foreldrenes utfordringer er ofte så alvorlige at barneverntjenesten alene ikke har kompetanse til å gi den nødvendige hjelpen. En del familier med utenlandsk bakgrunn har problemer knyttet til manglende kjennskap til norsk språk og samfunnssystem. Andre har opplevd krig og har vært på flukt, og har hatt traumatiserende opplevelser som får betydning for barna. Når barneverntjenesten griper inn overfor de minste barna, reiser det særskilt alvorlige rettssikkerhetsmessige utfordringer. Aaseth og Bredal framhever kulturforståelse som et analytisk blikk i barneverntjenesten. Her vil man vektlegge kultursensitivitet og kulturkunnskap som en nødvendig del av kompetansen når barneverntjenesten skal avdekke og forstå hva foreldrene og barna formidler og gjør. Uten slik kultursensitivitet kan man risikere å ta feil av hva som foregår.</p> <p>I flere saker er det krevende å få barnet i tale. Dette viser at det er behov for kompetanse i å snakke med barn, særlig når barnet viser motstand</p>
NOKUT (2018a)	Norge	Tilsyn med bachelorgradutdanninger i barnevern	NOKUT opprettet tilsyn med alle bachelorgradutdanninger i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie høsten 2015.	I løpet av april 2016 ble alle institusjonene besøkt av representanter fra komiteene og NOKUT. Representanter fra komiteene fikk anledning til å møte studenter, fagmiljøene og ledelsen ved samtlige utdanninger som inngår i tilsynet.	Flere institusjoner har mye kontakt med praksisfeltet ved gjennomføring av praksisstudier for studentene, gjennom ulike prosjekter og ved bruk av gjestelærere fra praksisfeltet. Likevel er det et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra praksis/ avtakerfeltet og rutiner for hvordan tilbakemeldingene fra praksis benyttes i arbeidet med å videreutvikle studieprogrammene. Barnevernsfeltet står foran nye store utfordringer de kommende årene både som en følge av en globalisert verden og et samfunn i rask endring. Kunnskap om barns perspektiv og rettigheter er av grunnleggende betydning, både når det gjelder utøvelse

					<p>av profesjonen i ulike situasjoner, og når det gjelder forvaltnings- og rettspraksis. De to siste tiårene har blant annet brakt ny kunnskap om barns rettigheter, utviklingsmekanismer, kunnskap om relasjonenes betydning og det nære samspillet mellom biologiske og sosiale faktorer. Tilfang av kunnskap, nye perspektiver, de framtidige globale utfordringene og nærheten som kreves mellom praksis og forskning tilsier at den barnefaglige og barnevernsfaglige profilen ved barnevernspedagogutdanningene bør styrkes.</p> <p>Vurderingen viser også at flere av utdanningsinstitusjonene ikke er tilstrekkelig presise i beskrivelsen av progresjonen i studiene, dvs. hvordan krav til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse innenfor de ulike områdene er integrert og utvikles i løpet av studietiden.</p> <p>Det vil være nødvendig å nedlegge et betydelig arbeid for å forbedre læringsutbyttebeskrivelsene. For enkelte av utdanningene har komiteen også påpekt et behov for å endre læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivået, slik at disse på en systematisk og gjennomtenkt måte henger sammen med de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene.</p>
NOKUT (2018b)	Norge	Tilsyn med bachelorutdanninger i sosialt arbeid	NOKUT opprettet tilsyn med alle bachelorgradsuttanningene i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie høsten 2015.	I løpet av april 2016 ble alle institusjonene besøkt av representanter fra komiteene og NOKUT. Representanter fra komiteene fikk anledning til å møte studenter, fagmiljøene og ledelsen ved samtlige utdanninger som inngår i tilsynet.	Institusjonene har mye kontakt med praksisfeltet ved gjennomføring av praksis for studentene, gjennom ulike prosjekter og ved bruk av gjestelærere fra praksisfeltet. Likevel bør flertallet av institusjonene utvikle bedre rutiner for systematisk innhenting av informasjon fra praksis/ avtagerfeltet og for hvordan tilbakemeldingene fra praksis benyttes i arbeidet med å videreutvikle studiene. Praksis er ulikt organisert, men et fellestrekk er at flere institusjoner oppgir at det kan være utfordrende å skaffe relevante praksisplasser. Komiteen spør om det er behov for å i større grad å forplikte praksisfeltet til å ta imot studenter i praksis. Å kunne tilby studentene praksis av høy kvalitet er ikke bare viktig for alle landets bachelorgradsuttanningene i sosialt arbeid, men er også av

					<p>stor betydning for brukere, profesjonen og arbeidsgivere. I første del av tilsynet etterlyste komiteen en tidligere innføring/undervisning i vitenskapsteori og forskningsmetode i flere av utdanningene. Det ble påpekt at undervisningen i vitenskapsteori og forskningsmetode ofte var knyttet til bacheloroppgaven ved avslutningen av studiet. De sakkyndige fremhever at systematisk tilnærming til forskning og utvikling er mer enn en metode for utarbeidelse av en bacheloroppgave. Vitenskapsteori og forskningsmetode skal også være redskaper for en systematisk tilnærming til praksis og for at studentene skal kunne nyttiggjøre seg den vitenskapelige litteraturen på pensumlistene i løpet av utdanningen. Etter vurderingen i andre del av tilsynet, konkluderer komiteen med at et større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode i ulik grad har blitt implementert i utdanningene, ofte i form av enkeltstående endringer i læringsutbytter for emner. Komiteen etterlyser en mer sammenhengende tenking rundt hele utdanningsløpet når det gjelder integrering av disse temaene i utdanningene.</p> <p>En samlet vurdering viser at flere av utdanningsinstitusjonene ikke er tilstrekkelig presise nok i beskrivelsen av progresjonen i studiene, dvs. hvordan krav til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse innenfor de ulike områdene er integrert og utvikles i løpet av studietiden. Komiteen mener at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene er svært viktige som en slags kontrakt mellom studentene og utdanningsinstitusjonene. Det vil være nødvendig å nedlegge et betydelig arbeid for å forbedre disse. Det er videre en forutsetning for fortsatt god praksisrelevans i studiene et det skjer en rekruttering av relevante praksisplasser og kompetente veiledere. Dette er en utfordring som deles av de fleste institusjonene. Det bør vurderes å stille tydeligere krav til innholdet i praksisperioden(e), og til kvalifisering av praksisveilederne.</p>
--	--	--	--	--	---